

INDLEDNING	4
PROBLEMFORMULERING	7
ABSTRACT	8
LÆSEVEJLEDNING	10
VIDENSKABSTEORI	11
SOCIALKONSTRUKTIVISME	12
METODEVALG	14
TEORI	15
KRITISK DISKURSANALYSE	15
DET KRITISKE PERSPEKTIV	18
TEKST	18
MODALITET	19
ORDFORRÅD	20
ORDS BETYDNING	19
DISKURSIV PRAKSIS	21
INTERTEKSTUALITET	20
INTERDISKURSIVITET	21
DISKURSORDEN	23
SOCIAL PRAKSIS	24
IDEOLOGI	24
HEGEMONI	26
KRITIK AF FAIRCLOUGH	27
BEGREBSAFKLARING	28
METODE	29
FOKUSGRUPPEINTERVIEW	30
DELTAGERE	30
RYGERGRUPPEN	32
IKKE-RYGERGRUPPEN	32
VORES ROLLE	32
INTERVIEWENE I PRAKSIS	33
EMPIRI INDSAMLING	34
EMPIRIOVERVEJELSER - MEDIER	34
EMPIRIOVERVEJELSER – INTERVIEW	35
FOKUSSKIFT	36
ANALYSE	37
ARTIKLERNE – TEKSTANALYSE	40
TEKSTANALYSE – KOL OG RYGNING	43
OVERSKRIFTERNE	43
TAL OG FAKTA	44
LÆGEN SIGER...	46
SKYLD	47
HÅRD RETORIK	50

DISKURSIV PRAKSIS	52
INTERTEKSTUALITET	52
INTERDISKURSIVITET	53
DISKURSORDEN	53
SOCIAL PRAKSIS	55
IDEOLOGI	55
HEGEMONI	58
TEKSTANALYSE – RYGNING	60
ARTIKLERNES OVERSKRIFTER	60
RYGNING OG DE UNGE	61
LOVGIVNING	65
ÆNDRET HOLDNING	68
DISKURSIV PRAKSIS	70
INTERTEKSTUALITET	70
INTERDISKURSIVITET	70
DISKURSORDEN	72
SOCIAL PRAKSIS	73
IDEOLOGI	73
HEGEMONI	74
STIGMA	75
ANALYSE AF FOKUSGRUPPEINTERVIEW	79
TEKSTANALYSE – RYGERGRUPPEN	81
SOCIAL MOOD	80
RYGNING ER "BAD"	84
"MAN SKAL JO DØ AF ET ELLER ANDET"	85
IKKE AFHÆNGIGE	86
"VED DU GODT RYGNING ER USUNDT?"	87
MEDIERNES KOMMUNIKATION	88
TEKSTANALYSE - IKKE-RYGERGRUPPEN	91
SOCIAL MOOD 2.0	91
PROPAGANDA ELLER OPLYSNING	93
ACCEPT ELLER SKYLD	94
RYGNING ER OKAY – ELLER HVAD?	95
DISKURSIV PRAKSIS	97
INTERTEKSTUALITET	98
INTERDISKURSIVITET	98
DISKURSORDEN	99
SOCIAL PRAKSIS	101
IDEOLOGI	101
HEGEMONI	101
"US" VS. "THEM" - ET SOCIALPSYKOLOGISK PERSPEKTIV	102
SOCIAL IDENTITY THEORY	104
MEDIER VS. RESPONDENTER	106
DISKUSSION AF ANALYSEN	108
SET MED POLITISKE BRILLER	109
ER RYGNING VIRKELIG TABERAGTIGT?	112
HVEM HAR MAGTEN?	113
SAMMENFATNING	114

KONKLUSION	116
REFLEKSION	120
LITTERATURLISTE	124
BØGER	124
TIDSSKRIFT	125
HJEMMESIDER	126
BILAGSOVERSIGT	127

Indledning

For tre år siden skulle vi en tur til Wien. Vi skulle flyve derned, så turen gik i første omgang til lufthavnen. Alt forløb udramatisk, vi fik checket ind, afleveret bagagen og kom gennem sikkerhedstjekket. På vej til gaten fik vi øje på noget, der fangede vores opmærksomhed. Det var et lille glasbur. Der var ikke plads til mere end et par voksne mennesker. I buret stod en enkelt mand. Her kunne alle der gik forbi kigge ind til ham – som vi gjorde. Han stod med en cigaret. Buret var beregnet til andre som ham – til rygerne. Denne oplevelse fik os til at tænke på, hvordan synet på rygning har ændret sig i Danmark

Da rygeloven¹ blev vedtaget i Danmark i 2007 medførte det markante ændringer, som besværliggjorde det at være ryger. Der blev indført restriktioner og forbud mod rygning på arbejdspladser og offentlige steder. Et af resultaterne af rygeloven, var synet der mødte os i lufthavnen. Da rygning ikke længere er tilladt indendørs, har man indført rygerkabiner i stedet. Det skulle fungere som en service for rygerne, men det kunne også virke som et udstillingsvindue.

Rygelovens stramninger hænger sandsynligvis sammen med flere ting. Vi er naturligvis blevet klogere på sundhed generelt – vi ved mere om hvorfor rygning er usundt. Det er også almen viden, at rygning ikke kun nødvendigvis skader rygeren, men andre mennesker kan også tage skade gennem passiv rygning.

Sundhed er en tendens i samfundet der er i rivende udvikling. Der bliver hele tiden stillet spørgsmålstejn til vores sundhed. Lever du sundt? Hvor mange gange træner du om ugen? Spiser du hvedemel eller fuldkorn? Sundhed er i den grad kommet i fokus. Vi bliver i dag bombaderet med forskellige sundhedskampagner og sundhedstips til, hvordan vi lever sundest. Tænk bare på, hvor ofte vi i Go' Morgen og Go' Aften Danmark ser motionseksperter fortælle om vigtigheden af 30 minutters daglig motion, og tv-kokke der pryder skærmen med sunde opskrifter, der skal hjælpe os danskere til en sundere livsstil. Dette fokus, samt rygeloven, har måske også noget at sige i forhold til, hvordan vi betragter rygning i dag.

Et hurtigt blik på de sociale medier afslører også, at vi er blevet optaget af sundhed. De bugner med 'selfies', hvor mennesker portrætterer sig selv i en sund kontekst. Denne type selfie har endda fået sit eget navn – 'en healthy'. Healthies fokuserer på den sunde og perfekte krop. Det

¹ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=11388> d. 09.04.2015

er derfor oftest selfies taget i fitnesscentret eller i en anden sund kontekst. Healthies er blot et symbol på hvor meget sund livsstil fylder for danskerne i dag. Man kan endda påstå, at det er blevet decideret 'cool' at være sund og 'uncool', hvis du ikke går op i din sundhed eller ikke dyrker nogen form for motion. I dag er sundhed måske forbundet med noget image og identitet. Et opstået fællesskab, som man kan melde sig ind i ved at have en sund livsstil?

Efter vi så manden i rygerburet er vi blevet nysgerrige på hvad holdningen er til rygere i Danmark. Er det blevet socialt accepteret at rygning per definition er forkert i offentligheden, og måske forkert generelt? Og hvordan er det mon for ham, at stå inde i buret og kigge ud på os andre?

Med rygelovens stramninger in mente, synes vi det er interessant, at undersøge hvordan italesættelsen er, om rygning og hvordan det påvirker vores syn på rygning.

I Danmark eksisterer der meget kommunikation om rygning. De store aktører på rygerområdet er typisk Kræftens Bekæmpelse, Sundhedsstyrelsen og lignende organisationer. Kommunikationen handler i høj grad om, hvilke konsekvenser rygning har for ens ve og velvære – for ens sundhed. Der findes også mange muligheder for at få hjælp til at stoppe med at ryge; online vejledninger, behandlingsgrupper og lignende.

I dag bliver medierne betragtet som den fjerde statsmagt. (Albæk & Vreese 2010: 283) Det hænger sammen med, at medierne skal holde øje med blandt andet politikere og andre magtaktører – holde øje med om de 'opfører sig ordenligt'. Det er medierne der mere eller mindre styrer, hvad det er vi går og taler om, og hvad der fylder i vores hverdag. Samtidig har medierne også stor indflydelse på, hvilken holdning vi skal have. Medierne bestemmer hvad der skal skrives om i avisen og hvilke nyheder de bringer i tv-avisen.

Man omtaler som sagt medierne som den fjerde statsmagt, da medierne har indflydelse på, og i nogle tilfælde kontrollerer, den lovgivende, dømmende og udøvende magt. Medierne fungerer som 'vagthunde', der råber op hvis politikere eller andre indflydelsesrige personer i samfundet, gør noget de ikke burde.

Et eksempel på mediernes magt og indflydelse er sagen om Peter Brixtofte tilbage i 2002². Journalister fra BT fandt ud af, at Peter Brixtofte, havde misbrugt skattekroner

² <http://politiken.dk/indland/politik/politikfakta/ECE1593718/brixtofte-sagen---det-skete-der/> d. 11.04.2015

til blandt andet dyr vin. Denne afsløring medførte, udover en enorm debat og mediestorm, en fængselsdom til Peter Brixtofte. Dette er et godt eksempel på hvordan medierne kan 'styre' magthavere i en den retning de ønsker. Hvis ikke journalister fra BT havde undersøgt Peter Brixtoftes handlinger som borgmester nærmere, var der måske aldrig kommet en sag ud af det. Et andet eksempel handler om Naser Khader-sagen³. under valgkampen i 2007, hvor Se & Hør bragte en historie om, at han benyttede sig af sort arbejde. Historien havde katastrofale konsekvenser for Naser Khaders valgkamp, da hans ry blev ødelagt. Efterfølgende viste det sig dog, at historien ikke passede.

I dette speciale har vi valgt, at fokusere på rygning i medierne. Medierne er efterhånden et vidt begreb, der omfatter mange genrer; tv-medier, radio-medier, sociale medier, printmedier og lignende. Vi har valgt at fokusere på printmedier, nærmere bestemt formiddagsaviserne. Selvom avisoplagen bliver mindre og mindre, så når de stadig ud til en stor del af befolkningen. De fleste formiddagsaviser har også en hjemmeside hvor artiklerne bliver lagt ud. På den måde har de flere platforme at bringe artikler på; printmediet som den klassiske avis, og online. Når en artikel ligger online, er der ubegrænsede muligheder for, hvor mange læsere den når ud til. Med et enkelt klik kan en artikel blive delt på de sociale medier, som Facebook, og derfra går det stærkt. Med både den oprindelige avis, samt en dertilhørende hjemmeside mener vi, at avisartikler når ud til en bred del af den danske befolkning. Når vi har valgt at arbejde med formiddagsaviserne, frem for, for eksempel Kræftens Bekæmpelse, er det fordi, formiddagsaviserne har en større læseskare. Samtidig giver formiddagsaviserne mulighed for forskellige perspektiver på rygning, hvor vi formoder Kræftens Bekæmpelses perspektiv er fastlagt.

Med udgangspunkt i artikler fra de danske formiddagsaviser ønsker vi, at undersøge kommunikationen om rygning. Vi er nysgerrige efter, hvordan rygning bliver italesat i medierne repræsenteret i udvalgte artikler, samt hvilken indflydelse denne italesættelse har

³ <http://politiken.dk/kultur/medier/ECE1846528/naser-khader-vinder-retssag-mod-se-og-hoer/>

på en gruppe rygere og en gruppe ikke-rygere. Til at undersøge denne indflydelse vil vi foretage to fokusgruppeinterviews om mediernes kommunikation om rygning, og om rygning generelt. Vi er interesseret i, om der er en sammenhæng mellem kommunikationen om rygning og vores informanternes holdning til rygning. Er måden medierne italesætter rygning den samme, som måden vores informanter taler om rygning?

Problemformulering

Vi ønsker at undersøge hvordan rygning bliver italesat i medierne, repræsenteret ved udvalgte artikler. Derudover ønsker vi at undersøge hvordan rygning italesættes af en gruppe rygere og af en gruppe ikke-rygere. Formålet er desuden, at sammenligne disse to italesættelser med henblik på, om vores respondenter påvirkes af mediernes italesættelse, og i så fald hvordan.

Disse spørgsmål behandles gennem Norman Faircloughs kritisk diskursanalyse

Abstract

This master thesis is about smoking in the Danish society and how it is described. We started off with an interest in Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD) because it is a disease, which many Danes suffer from. When we started to gather our empirical material and when analysing it we found a new point of interest. We stumbled upon how smoking was described in the media. Smoking and COPD is strongly related, as most COPD cases are a consequence of smoking tobacco. Therefore smoking is mentioned in all our gathered articles regarding COPD. The way smoking was described caught our interest; almost every time smoking is mentioned it is related to something very unhealthy and bad for us. There can be no doubt that smoking tobacco is bad for our health but people are still lighting up a cigarette. Knowing the consequences of smoking tobacco we wonder why people are still doing it. And which effect does the media's articulations have for the people who smokes tobacco?

In this thesis we look at several articles from the Danish newspapers regarding tobacco smoking. Furthermore, we have made two focus group interviews; one with three who do smoke tobacco and one with three who do not. This will be our empirical material, which will lay the foundation of our analysis. We will be looking at which discourses the media is using to articulate smoking and which discourse our informants are using. We wish to see if these discourse are the same or if there is a difference in the articulations.

To analyse the discourses in the articulations we are working with Norman Fairclough's critical discourse analysis. We will be using his three-dimensional model for our analyses. When working with Fairclough we will be looking at the language, both spoken and written, but also on the social practises. Fairclough, being a linguist, focuses on language but also recognizes that the language alone is not enough. Therefore he has developed his three-dimensional model. We use Fairclough's approach both on our articles, which represent the Danish media, and on our informants.

When analysing our empirical material we discovered the discourses used to articulate smoking in the media and among our informants was not the same. The media was being critical regarding smoking tobacco and the discourses they used to describe smoking involved an addiction-discourse, a criminality-discourse, a health-discourse, a disease-discourse

among others. When we talked to our informants they used others and more positive discourse to describe smoking. Among the discourse they used we saw a society-discourse, community-discourse, a free-will-discourse etc. In both the articles and among our informants we noticed a focus on the healthy lifestyle. This is a very contemporary trend, which plays an important part in this thesis as well.

We were interested in which effect the media's articulations of smoking had on our informants. Were they at all affected? When analysing the articles we saw a tendency in the articulations. The negative discourses were stigmatising the smokers. To support this theory we used theory about stigma from social psychology. This theory supported our suspicion and made us able to show when and where in the articles they were stigmatising. To find out which effect this stigmatization could have on our informants we included another theory from the social psychology. This theory is called social identity theory and describes how our identity is partly based on the groups we are part of. When on groups we share identity, being football fans or even being males and females. This theory helped us describe the influence the stigmatization has on our informants.

The conclusion on this master thesis is that the medias articulations regarding smoking tobacco are not the same as we see among our informants. The media are using mostly negative discourses to articulate smoking. Our informants are aware of the negative consequences of smoking but they are relating smoking with something good as well. The negative discourses the media are using to describe smoking has a stigmatising affect on the smokers. This effect can lead to a defiant behaviour among our informants when it comes to smoking tobacco.

Læsevejledning

I dette afsnit vil vi gennemgå specialets opbygning. Afsnittet er ment som en læsevejledning og et indledende indblik i vores teoretiske og metodiske ståsted.

Vi indleder specialet med en præsentation af vores videnskabsteoretiske tilgang, hvor vi arbejder ud fra en socialkonstruktivistisk forståelse, hvor vores livsverden er en konstruktion. Vores verden bliver konstrueret i vores samspil med hinanden, og det er gennem det samspil vi tillægger verden dens betydning. (Collin 2008)

Efterfølgende præsenterer vi vores valg af teori. Vi har valgt at arbejde med Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. (Fairclough 2014) I teoriafsnittet vil vi redegøre for teorien samt diskutere vores brug af denne.

Derefter giver vi en gennemgang af vores interviewmetode. Vi har valgt at lave to fokusgruppeinterviews. Vores metodiske overvejelser angående fokusgruppeinterviews er inspireret af Alan Bryman (Bryman 2012) og Justesen og Mik-Meyer (Justesen & Mik-Meyer 2010).

Vores analyser foretager vi på udvalgte artikler og på vores fokusgruppeinterviews. Formålet med analysen er, at undersøge mediernes og respondenternes italesættelse af rygning. Ud fra dette vil vi undersøge om vores respondenter påvirkes af mediernes italesættelse af rygning. Til dette inddrager vi et nyt teoretisk led i vores analyse, da vi anvender teori inden for socialpsykologien. (Franzoi 2009) Her inddrager vi teori om stigma og social identity theory.

Herefter ledes vi over til vores diskussion og konklusion, hvor vi besvarer problemformuleringen. Afslutningsvis vil vi reflektere over specialets form.

Videnskabsteori

I dette speciale arbejder vi med diskurser og diskursanalyse. Diskurser er fænomener som vi er med til at konstruere, omforme og udfordre via vores sprog. Nogle diskurser anser vi som sandheder - som den gængse måde at opfatte ting på. I vores øjne er det gennem vores måde at tale om rygning og vores måde at interagere med rygere på, at vi er med til at konstruere vores sandhed om rygning. Det er denne 'sandhed', som er genstand for dette speciale.

Til at analysere vores empiri har vi valgt Norman Faircloughs kritisk diskursanalytiske tilgang. Dette valg hænger sammen med vores videnskabsteoretiske overvejelser, hvor vi anser det socialt konstruerede som væsentligt for måden, vi taler om og ser på rygning på. Vi arbejder ud fra en socialkonstruktivistisk præmis om, at vores verden er socialt konstrueret.

Socialkonstruktivisme

Udgangspunktet for socialkonstruktivismen er, at vores virkelighed er et socialt konstrueret fænomen. (Andersen 2 2005: 16)

Når vi konstruerer vores virkelighed, sker det gennem relationer og forhandlinger. Vores fysiske genstande og vores subjektive fænomener – som f.eks. tanker – er i sig selv uden mening. Betydningen opstår i det sociale niveau gennem relationer. Gergen beskriver det således:

"Det er således ikke den individuelle bevidsthed (tanke, erfaring), der er grundlag for mening, skaber sproget eller opdager verdens indretning. Mening fødes gennem koordination mellem personer – gennem aftaler, forhandlinger, bekræftelser. Anskuet fra dette udgangspunkt går relationer forud for alt, hvad der er begribeligt. Intet eksisterer for os – som en begribelig verden af objekter og personer – før der er relationer" (Gergen 1999: 48 i Andersen 2 2005)

Når man taler om, at virkeligheden dannes gennem relationer, menes alle fænomener, vi opfatter som sandhed. Finn Collin kommer med et eksempel på, at kønsroller kan være en konstrueret virkelighed. Det er en virkelighed, vi mennesker har skabt gennem mange år, og fordi vi har forhandlet i lang tid, så er det gået hen og blevet en 'sandhed'.

"Kønsforskelle har traditionelt været betragtet som biologiske og fysiologisk fastlagt: Kvinder er af natur svagelige, emotionelle, etc., mens mænd er psykisk hårdføre, rationelle og ufølsomme. [...] Men mange filosoffer og sociologer, især af feministisk observans, har argumenteret for, at køn i stedet er en social konstruktion, dvs. noget kulturelt betinget. Køn har ingen fysiologisk realitet, det er blotte samfundsbestemte kønsroller. Og disse roller tjener bestemte grupperes interesser, såsom det herskende patriarkat". (Collin 2008: 248)

Denne påstand involverer endda, at kønsroller er konstrueret for at tjene nogens interesse. Dette synspunkt stemmer overens med Fairclough i forhold til det kritiske aspekt i hans kritiske diskursanalyse. Dette uddyber vi i teori afsnittet.

I socialkonstruktivismen er sproget væsentlig for både vores interaktioner og vores virkelighedsdannelse. Ud over sproget taler man desuden om sociale konventioner, som vi forstår som (meningsgivende) mønstre i vores måde at interagere på:

"Sociale konventioner kan overordnet forstås som regler for interaktion mellem subjekter eller mellem subjekter og objekter. Sociale konventioner beskriver med andre ord det meningsindhold, der knytter sig til et bestemt sæt af relationer. Socialkonstruktivismen tilbyder en lang række begreber for disse sociale konventioner fra de mest overordnede såsom kultur, viden og praksis over regler, institutioner, ritualer, traditioner, normer og logikker til procedurer, roller mv." (Andersen 2 2005: 20)

På den måde dannes mening ifølge socialkonstruktivismen altså igennem vores sociale interaktioner – både sproglige og ikke sproglige. Når man ser på et fænomen bør man altså anskue det ud fra den sociale kontekst og historie, for at forstå, hvordan fænomenet er konstrueret.

Metodevalg

Vi mener, at socialkonstruktivismens fokus på sociale konventioner som meningsgivende ud over sproget, er relevant for vores analyse af rygerdiskursen. Når vi arbejder med diskurser og italesættelse ud fra dette perspektiv, er Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse oplagt. Når vi undersøger rygerdiskursen, ser vi blandt andet på, hvilke andre diskurser, der bruges til at italesætte rygerdiskursen. Alle disse diskurser er i vores øjne sprogliggjorte sociale konstruktioner, som påvirkes af det, socialkonstruktivismen kalder sociale konventioner. Det socialkonstruktivistiske fokus giver os mulighed for at undersøge, hvordan tendenser i samfundet er med til at påvirke rygerdiskursen. Blandt andet ser vi i analysen, at et generelt fokus på sundhed har skabt en konsensus, som påvirker rygerdiskursen. Hvis vi kun benyttede et rent lingvistisk perspektiv, som vi ser i poststrukturalismen (Jørgensen & Phillips 2010: 17), ville vi ignorere den sociale konteksts påvirkning af diskurserne.

Med dette perspektiv forstår vi altså diskurser som sproglige konstruktioner, vi er med til at konstruere og opretholde gennem vores sociale praksis. Derfor benytter vi Faircloughs kritiske diskursanalyse.

Vi vil se på, hvordan man omtaler rygning og rygere i artikler, samt taler med både rygere og ikke-rygere, for at blive klogere på hvordan de omgås rygning og rygere. Det er interessant for os, at se hvilket billede rygerne konstruerer af sig selv som rygere, samt hvordan de taler om rygning. Det samme gør sig gældende for vores ikke-rygere; hvordan taler de om rygere og rygning? Og skiller det sig ud fra rygerne og fra artiklerne?

Teori

Vi vil benytte Faircloughs tredimensionelle model til at foretage analysen af vores empiri. Fairclough er lingvist og har derfor fokus på sproget i sin diskursanalyse. Han anerkender samtidig, at det ikke er nok at tage udgangspunkt i sproget, og benytter derfor social praksis som tredje niveau ud over det sproglige og det diskursive. Derfor har Faircloughs analysemodel tre dimensioner; tekst, diskursiv praksis og social praksis. Her er tekst og diskursiv praksis de lingvistiske elementer, mens man i den sociale praksis inddrager anden teori, for eksempel med et samfundskulturelt perspektiv, for at beskrive de sociale konventioner.

I det følgende præsenterer vi kritisk diskursanalyse, de begreber, vi anvender, og hvordan vi anvender dem. Afsnittet afsluttes med en kritisk refleksion af den kritiske diskursanalyse, hvor vi diskuterer begrænsninger og fordele ved denne teori, samt en begrebsafklaring, hvor vi beskriver hvordan vi arbejder med diskursbegrebet.

Kritisk diskursanalyse

Norman Fairclough definerer en diskurs som *"en måde at tale på der giver betydning til oplevelser ud fra et bestemt perspektiv"* (Jørgensen & Phillips 2010: 79).

Det kendetegnende ved Fairclough er, at han betragter en diskurs som udelukkende bestående af lingvistiske elementer. Han mener dog ikke teksten kan stå alene, eller at man kan bruge lingvistiske elementer til at beskrive alle fænomener. Vi ser at Fairclough adskiller det diskursive fra det sociale.

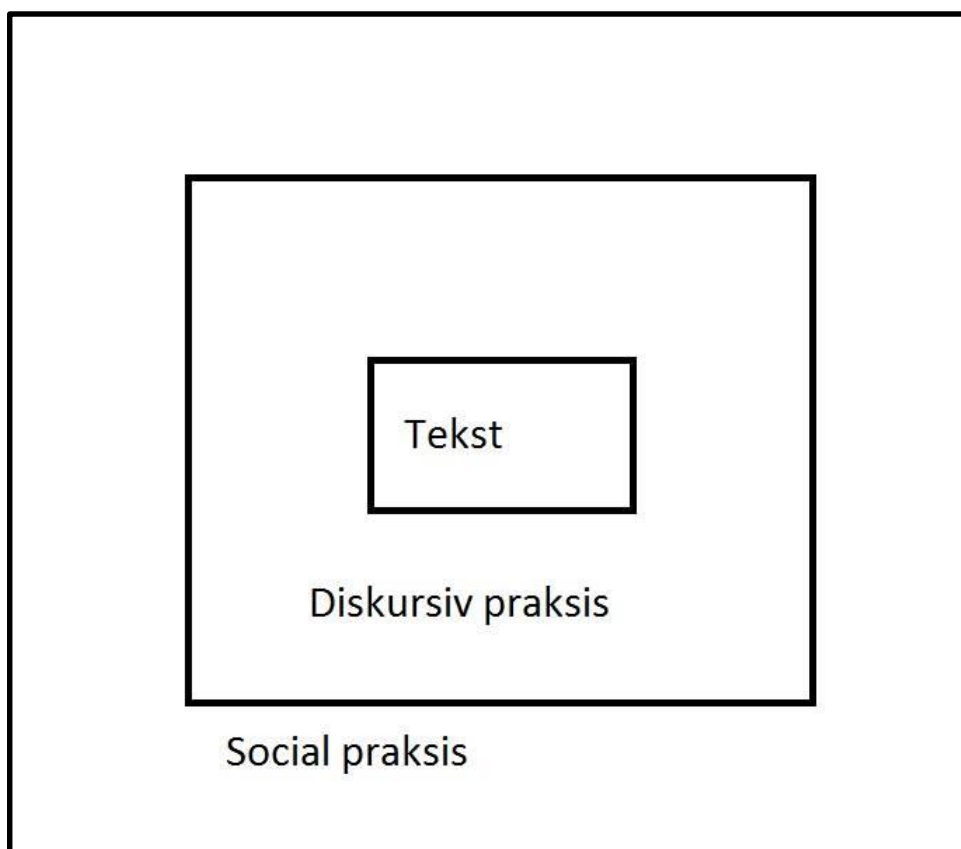
Ifølge Fairclough skal man forholde sig til to ting i en diskursanalyse. Det er den kommunikative begivenhed og diskursordnen. Den kommunikative begivenhed er den konkrete kommunikative genstand. Det kan for eksempel være en tekst, et billede, video og så videre. I vores tilfælde vil den kommunikative begivenhed være vores udvalgte artikler, samt vores to fokusgruppeinterviews. Det er altså disse, der er genstand for vores analyse.

Diskursordnen er *"summen af de diskurstyper, som bruges inden for en social institution eller et socialt domæne"* (Jørgensen & Phillips 2010: 80)

En diskursorden er for eksempel et universitets diskursorden. Herunder er der forskellige diskurser der er forbundet med universitet som en institution. Der er en underviser/forsker diskurs, en studerende-diskurs og lignende. Der er tale om de praksisser der er forbundet med et universitet. Der foregår blandt andet forelæsninger, gruppearbejde, eksaminer og så videre. Alle disse praksisser er påvirket af universitet, men de er også med til at påvirke universitet som institution. I og med at man følger de gængse praksisser, så er man med til at opretholde diskursordnen omkring et universitet. (Jørgensen & Phillips 2010: 80)

Vi taler om en diskursorden omkring rygning, som værende et socialt domæne. I vores analyse betragter vi diskursordnen som summen af de diskurser, der italesættes i empirien.

En kommunikativ begivenhed har ifølge Fairclough tre niveauer. De tre niveauer er tekst, diskursiv praksis og social praksis. Når man analyserer en kommunikativ begivenhed, skal man analysere hvert niveau for sig. Selvom de er i tæt dialektisk sammenspil med hinanden, så mener Fairclough det er vigtigt at holde analyserne adskilt. Vi kommer ind på de tre niveauer senere i dette afsnit.

Der er forskellige måder og niveauer man kan gribe en kritisk diskursanalyse an på. Ifølge Fairclough er der ikke en fast opskrift på hvordan man foretager en kritisk diskursanalyse. For eksempel er det op til forskeren selv at udvælge den teori der passer bedst i den sociale praksis. Det afhænger af formålet med diskursanalysen, hvor man inddrager de relevante elementer i analysen. (Fairclough 2014: 225)

Ifølge Fairclough er diskurs både konstituerende og konstitueret. Det vil sige, at diskurser påvirker den sociale verden og vice versa.

"Diskurs bidrager ikke bare til at forme og omforme sociale strukturer og processer, men afspejler dem også (Jørgensen & Phillips 2010: 74).

Så når der sker ændringer i samfundet, så er det som følge af diskursive ændringer, men et skifte i samfundet vil også føre til ændringer i diskurserne. Her tager Fairclough igen højde for den sociale praksis, hvor en mere poststrukturalistisk tilgang ville postulere, at diskurser udelukkende er konstituerende for det sociale. (Jørgensen & Phillips 2010: 74)

Det kritiske perspektiv

Ifølge Fairclough foregår der diskursive processer, der skaber ulige magtforhold. (Jørgensen & Phillips 2010: 75) Med sin kritiske diskursanalyse ser Fairclough det som sin opgave at:

"[...] afsløre den diskursive praksis' rolle i opretholdelsen af den sociale verden og herunder sociale relationer, der indebærer ulige magtforhold. Formålet er at bidrage til social forandring i retning af mere lige magtforhold i kommunikationsprocesserne og i samfundet som helhed" (Jørgensen & Phillips 2010: 75-76)

Som udgangspunkt er der altså ulige magtforhold, der tjener en hvis gruppes interesse. Der er mere eller mindre skjulte (diskursive) processer der sørger for at opretholde disse magtforhold. Det er disse processer, som en kritisk diskursanalyse blandt andet ønsker at afdække. Hvis vi tænker tilbage på Finn Collins eksempel om kønsrollerne, så ville Fairclough søge at afdække de processer, der er med til at oprette et ulige magtforhold mellem mand og

kvinde. I dette speciale har vi ikke fokus på, at afdække eventuelle magtforhold. Senere i opgaven vil vi dog diskutere magt i forhold til tendenser i samfundet.

Tekst

I tekstanalysen har man en lingvistisk tilgang, hvor man ser efter bestemte ordvalg, sætningskonstruktioner og lignende.

Der er flere analysepunkter i Faircloughs tekstanalyse, nogle af dem er mere relevante for vores opgave end andre. Vi har udvalgt de punkter, som bidrager konstruktivt til vores speciale. Derfor vælger vi også at se bort fra visse punkter, vi ikke mener er relevante i forhold til netop vores problemformulering.

I det følgende vil vi præsentere de analysepunkter, vi har valgt at fokusere på i vores tekstanalyse.

Modalitet

I vores analyse har vi valgt at kigge nærmere på modaliteten i vores tekster. Modalitet er, ifølge Jørgensen og Phillips; *"Ordet modalitet betyder 'måde', og analyser af modalitet fokuserer på talerens grad af tilslutning ('affinitet') til en sætning."* (Jørgensen & Phillips 2010: 95) Vi mener modalitet giver mening både i forhold til artiklerne, men også i forhold til vores interviews. Modalitet er et udtryk for, hvor meget afsenderen tror på det vedkommende selv siger. Der er forskel på at sige "rygning dræber" og "rygning kan dræbe", eller "rygning er usundt" og "rygning kan være usundt". Fairclough refererer til forskellige opfattelser af modalitet.

"According to Halliday (1994), 'modality means the speaker's judgement of the probabilities, or the obligations, involved in what he is saying.'" (Fairclough 2003: 165)

Men fælles for alle definitioner af modalitet er, at det drejer sig om forholdet mellem afsenderen, og det vedkommende selv siger/skriver. Hvor meget tror forfatteren selv på det, han siger.

"All of these formulations, like my own, see modality in terms of a relationship between speaker or writer, or 'author', and representations" (Fairclough 2003: 166)

Det interessante for os, i forhold til modalitet, vil være at se på hvordan rygning bliver fremlagt i artiklerne. Vi vil undersøge om der er en bestemt tilslutning fra afsenderens side og om det skinner igennem i teksten. Modalitet er også relevant i forhold til vores interview. Her kan vi se på, hvordan vores respondenter taler om rygning og det at være ryger. Måden de italesætter rygning på er interessant for os, når vi ser på sammenhængen mellem respondenternes italesættelse og artiklernes italesættelse.

Ordforråd

Her ser man på, hvilke ord der bliver benyttet, og hvilken betydning det kan have for tekstens indhold og budskab. Vi kan se på hvilke alternativer der kunne være brugt og overveje, hvorfor de valgte ord netop er blevet valgt. Dette hænger tæt sammen med, hvordan man vælger at italesætte rygning og hvilke ord man bruger i den sammenhæng.

Ords betydning

Ords betydning handler om den betydning man tillægger ordene. Ordnes betydning afhænger af den sociale praksis som teksten er en del af. Når man producerer en tekst er der forskellige meninger og betydninger man kan tildele ordene. Det samme gør sig gældende for modtageren, som også kan fortolke ordene på forskellige måder. Det afhænger derfor af den sociale praksis, hvordan ordene bliver fortolket. Derfor er det sociale niveau en vigtig analysedimension, som vi beskriver senere i dette afsnit.

Diskursiv praksis

Tekstanalysen er tæt forbundet med analysen af den diskursive praksis. Selvom Fairclough deler dem op og siger, at man skal foretage hver sin analyse, så påvirker de to niveauer hinanden så meget, at det kan være vanskeligt at holde dem adskilt. Den diskursive praksis handler om hvorledes den kommunikative begivenhed bliver produceret og konsumeret. Man ser altså på omstændighederne for hvordan en tekst er blevet til, og under hvilke omstændigheder den konsumeres.

Intertekstualitet

Et nøglebegreb i Faircloughs kritiske diskursanalyse er intertekstualitet. Det dækker over, hvor meget en given tekst trækker på andre tekster. Det kan for eksempel være, at en tekst indeholder citater fra andre tekster eller personer, eller den indeholder en faktaboks.

"Intertekstualitet betegner det forhold, at alle kommunikative begivenheder trækker på tidligere begivenheder; man begynder aldrig forfra. Man kan aldrig undgå at bruge ord, andre har brugt før." (Jørgensen & Phillips 2010: 84)

Man kan skabe forandring i en tekst, ved at udfordre intertekstualiteten. Hvis man bliver ved med, at trække på de samme tekster som man altid har gjort, vil det være medvirkende til at fastholde diskursen. Så gør man tingene 'som man plejer' og søger ikke at skabe forandring. Hvis man derimod begynder at trække på andre tekster – fra andre genrer – kan man udfordre sin egen tekst og skabe forandring i den. Fairclough nævner selv dokumentarprogrammer som eksempel:

"For at bruge et kendt eksempel så er sporene i en dokumentar en blanding af informerede, persuasive og underholdende genrer" (Fairclough 2008: 129)

Hvis en dokumentar blot var informerende, ville der formentlig være en del, der fandt det for kedeligt. For at gøre det mere underholdende, har man altså inddraget en underholdende genre. Det har skabt en forandring i dokumentargenren og i 'teksten'. På den måde kan man ændre en tekst alt efter hvilket medie teksten skal i. Jørgensen & Phillips nævner blandt

andet, at det kan være svært for akademiske tekster at komme i medierne, med mindre man blander den akademiske genre med en anden genre, og derved skaber en hybridgenre. Ved at gøre det, så er det nemmere for de akademiske tekster at komme i massemedierne, da de så bliver lettere at forstå og forholde sig til. (Jørgensen & Phillips 2010: 85).

I vores analyse, vil intertekstualitet være særligt interessant i vores artikelanalyse, da vi kan afkode om artiklerne trækker på andre tekster. Altså er skrevet på baggrund af andres arbejde. For vores artikler kan intertekstualiteten medvirke til, at forstærke artiklens budskab ved for eksempel at trække på ekspertviden.

Interdiskursivitet

Interdiskursivitet er et udtryk for, at en diskurs trækker på elementer, diskurser eller genrer, fra en anden diskursorden. Man kan tale om forskellige grader af interdiskursivitet. Ønsker man at skabe forandring i diskursen, kan man inddrage elementer fra andre genrer og diskurser. I så fald er der tale om en høj grad af interdiskursivitet. I det modsatte tilfælde, hvor man ønsker at fastholde og forstærke, eller reproducere, den oprindelige diskurs, ved at 'gøre som man plejer', så er der en lav grad af interdiskursivitet. (Jørgensen & Phillips 2010: 84)

Med interdiskursivitet undersøger man, hvilke diskurser der trækkes på i en given tekst. Derfor kigger man for eksempel på genre og stil, for at se om der er spor fra den diskursive praksis i selve teksten.

Interdiskursivitet undersøges ud fra fire termer:

- Genre dækker over hvilken type af tekst man har med at gøre. For eksempel er det en artikel, et blogindlæg, en kronik, et billede eller lignende. Inden for hver genre er der forskellige forudsætninger for, hvordan teksten produceres og konsumeres. (Fairclough 2014: 126).
- Stil er tæt forbundet med genren. Stilen kan ses på tre niveauer. Det er i interaktionen mellem aktørerne, for eksempel et interview, hvor tonen enten kan være formel eller uformel. Det andet niveau er ved at se efter, om teksten er mundtlig eller skriftlig. Her kan man se på sproget der bliver brugt, om det virker som om teksten bliver 'talt' eller skrevet. Det kan sige noget om hvorvidt en tekst er journalistisk eller akademisk. Det

sidste niveau er det retoriske. Her ses efter, hvordan tekstens stil er; om den er beskrivende, argumenterende, belærende eller lignende. (Fairclough 2014: 127).

- Aktivitetstype handler om måden, hvorpå teksten er struktureret. I et interview er der for eksempel faste roller, hvor der er en interviewer og en respondent. Der er en klar rollefordeling som er accepteret af alle parter. I en forskningsartikel vil der være en forsker – formentlig forfatteren til teksten selv – der fremlægger forskningsresultater. (Fairclough 2014: 127)
- Diskurser. I forhold til interdiskursivitet dækker begrebet diskurs her over, hvordan man italesætter verden eller et bestemt begreb. Man kan også tale om, hvilket perspektiv man har på verden, gennem teksten. Man kan for eksempel have et økonomisk perspektiv, et sundhedsmæssigt perspektiv eller lignende. (Fairclough 2014: 127-128).

Når vi vurderer graden af interdiskursivitet i vores empiri, så ser vi især på hvilke 'diskurser' der trækkes på til, at italesætte rygning. Det er altså gennem disse 'diskurser' vi vurderer diskursordnen.

Diskursorden

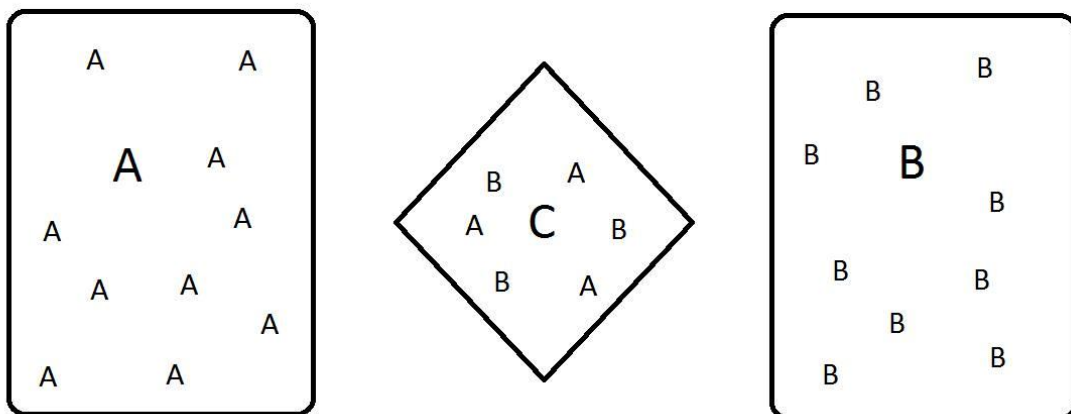
Diskursordenen er en form for afgrænsning for diskursen. Jørgensen og Phillips beskriver den som et system:

"Diskursordenen er en form for system, [...], idet kommunikative begivenheder ikke bare reproducerer diskursive ordner, men også kan ændre dem gennem kreativ sprogbrug" De forklarer yderligere at *"Brugen af diskurser og genrer som ressourcer i kommunikationen styres af diskursordenen, da diskursordenen udgør de ressourcer (diskurser og genrer), som er til rådighed"* (Jørgensen & Phillips 2010: 83)

Det betyder, at inden for en bestemt diskurs, er der en række andre diskurser og genrer til rådighed, som giver mening i den pågældende diskurs og som samtidig er med til at konstituere eller forstærke diskursen. Hvis man holder sig til de samme diskurser og genrer inden for en bestemt diskurs, udfordrer man ikke diskursen og diskursordenen vil være den

samme. Hvis man derimod inddrager en genre eller diskurs fra en anden diskursorden, vil man udfordre den oprindelige diskurs og skabe en ny diskursorden.

Vi har illustreret dette med en figur: Vi har en diskurs A og en diskurs B. Rammen rundt om henholdsvis diskurs A og diskurs B er diskursordnen. Inden for den ramme er et antal diskurser og genrer der er passende at benytte sig af. Hvis man blot bliver ved med at bruge de 'gængse' genrer og diskurser, sker der intet nyt i den overordnede diskurs. Hvis man derimod prøver at tage en diskurs eller genre fra diskurs B og blande den med diskurs A, så kan man skabe en ny diskurs – i dette tilfælde C. Diskurs Cs diskursorden indeholder elementer fra både diskurs A og diskurs B.

Fairclough selv siger om diskursordnen:

"The elements of orders of discourse are not things like nouns and sentences (elements of linguistic structures), but discourse, genres and styles [...]. These elements select certain possibilities defined by languages and exclude others – they control linguistic variability for particular areas of social life." (Fairclough 2003: 24)

Det er diskursordnen der styrer hvad der giver mening og ikke gør, inden for en bestemt diskurs. Det handler blandt andet om, hvilke begreber man bruger til at beskrive et fænomen. Ved at analysere diskursordnen kan man klarlægge, om man søger en forandring i diskursen

ved, at inddrage nye diskurser og genrer, eller om man holder sig til den 'traditionelle' diskurs. Ved at holde sig til den 'traditionelle' diskursorden, er man samtidig med til at forstærke, eller konstituere, den oprindelige diskurs. Man ønsker altså ikke en forandring.

I vores empiri vil vi vurdere om, de diskursive italesættelser bevæger sig inden for samme diskursorden. På den måde vil vi se på om der er en hegemonisk status i diskursen. Hegemoni kommer vi ind på i følgende afsnit.

Social praksis

Når man har analyseret teksten og den diskursive praksis, ser man nærmere på den bredere sociale praksis. Fairclough anvender ikke lingvistiske begreber til at beskrive den sociale praksis, men mener i stedet man skal inddrage en tilgang der kan beskrive dette.

"Analyse af den sociokulturelle praksisdimension af en kommunikativ begivenhed kan foregå på forskellige abstraktionsniveauer ud fra den enkelte begivenhed: Det kan involvere dens mere umiddelbare situationelle kontekst, den bredere kontekst af institutionelle praksisser, som begivenheden er indlejret i, eller den endnu bredere samfundsmæssige og kulturelle ramme"
(Fairclough 2008: 130)

Her lægges op til, at man selv vælger hvordan man vil fokusere på den sociale praksis – alt efter hvad der passer bedst til problemstillingen. Vi ser på den sociale praksis, som blandt andet bestående af sociale konventioner. I vores tilfælde kan det handle om, hvordan holdningen til rygning og rygere ses, når man ser udover tekstniveauet.

Ideologi

Fairclough ser ideologi som indlejret i den diskursive praksis. Fairclough forstår ideologi, som *"betydningskonstruktioner, der bidrager til produktion, reproduktion og transformation af dominansrelationer"* (Jørgensen & Phillips 2010: 86 og Fairclough 2014: 87) Ifølge Jørgensen og Phillips kan diskurser være mere eller mindre ideologiske og *"[...] de ideologiske diskurser er dem, der bidrager til at opretholde eller transformere magtrelationerne"* (Jørgensen & Phillips 2010: 86) Ideologier fungerer bedst, hvis de anses som naturlige og bliver taget for givet. *"The ideologies embedded in discursive practices are most effective when they become naturalized, and*

achieve the status of 'common sense' [...]" (Fairclough 2014: 87) Ideologier handler altså om magtforhold og opretholdelsen eller transformationen af disse.

Vi tænker ideologi, som samfundstendenser, der påvirker måden vi taler om rygning på. Det er her vi leder efter sociale konventioner, som altså ikke står skrevet i teksten.

Hegemoni

I den diskursive praksis kan det lade til, at der er uendelige muligheder for at kombinerer genrer og diskurser. Dog forholder det sig ikke helt sådan. Det er her begrebet hegemoni kommer ind i billedet.

"[D]e tilsyneladende grænseløse muligheder for kreativitet i diskursiv praksis, som antydes af intertekstualitets-begrebet – og uendelig kombination af genrer og diskurser – er i praksis begrænset og indskrænket af de hegemoniske relationer og hegemoniske kampes status. (Fairclough 1993: 137)" (Jørgensen & Phillips 2010: 85)

Fairclough henviser til Gramscis brug af hegemoni (Gramsci 1971). Her forstås hegemoni som:

"Lederskab og dominans inden for økonomiske, politiske, kulturelle og ideologiske domæner i samfundet" (Fairclough 2008: 52)

En diskurs kan opnå en hegemonisk status hvis man anser den for at være sand. Hvis vi kigger på vores rygerkultur i dag, som har ændret sig markant gennem tiden. Her skal vi ikke langt tilbage før man måtte ryge indendørs og der var rygekabiner i S-toget. I dag ser det noget anderledes ud, og hvis man ønsker at ryge en cigaret skal man ofte helt udenfor, eller finde et lille aflukket rygerrum.

Man kan dog aldrig tale om en total hegemonisk status. Der vil altid være kampe om at opnå hegemoni, og diskurser bliver udfordret og udfordrer hinanden hele tiden. En udfordring kunne være, at sætte spørgsmålstegn ved rygerloven og dens konsekvenser for rygerene. At noget kan have hegemonisk status som sandt ligner socialkonstruktivismens opfattelse af, at vores virkelighed konstrueres gennem betydningsdannelse i de sociale

konventioner. På den måde er vores virkeligheds- eller sandhedsbegreb i konstant udvikling, og kan blandt andet analyseres gennem diskurser.

Kritik af Fairclough

Vi vil i det følgende afsnit forholde os kritisk til Faircloughs kritiske diskursanalyse. Selvom vi har valgt at arbejde med teorien, og valgt denne frem for andre diskursteoretiske tilgange, så ser vi nogle anvendelighedsproblemer af Faircloughs kritiske diskursanalyse.

Fairclough definerer en diskurs som; *"en måde at tale på der giver betydning til oplevelser ud fra et bestemt perspektiv"* (Jørgensen & Phillips 2010: 79). Her savner vi en afgrænsning af begrebet, eller en mere klar definition. Hvor meget skal der til for, at der er tale om en diskurs? Kan man selv 'opfinde' diskurser efter behag? Og hvor går grænserne mellem diskurserne? Jørgensen og Phillips nævner også denne problemstilling; *"Nogle gange får man på fornemmelsen, at hvad som helst på alle mulige niveauer kan være en diskurs"* (Jørgensen & Phillips 2010: 149) Det lægger op til at man selv må træffe en beslutning om, hvordan man definerer en diskurs i forhold til sin undersøgelse eller opgave. Vi betragter dette både som et forvirringsselement, men samtidig giver det os, som analytikere, en frihed til at fortolke diskursbegrebet.

Fairclough arbejder med tre niveauer; tekst, diskursiv praksis og social praksis. Fairclough mener, at man skal holde de tre niveauer adskilt, men at de samtidig påvirker hinanden – de er i et dialektisk forhold med hinanden. Her kan det være svært at adskille niveauerne, da tekst og diskursiv praksis er tæt forbundet. Det kan også være vanskeligt at adskille selve begreberne, hvor vi især ser intertekstualitet og interdiskursivitet ligge tæt op af hinanden. I intertekstualiteten kigger vi på, om teksten trækker på andre tekster og genrer, og i interdiskursiviteten der definerer man genren. Begge begreber handler om hvorvidt diskursen bliver udfordret eller ej. Det tredje niveau – den sociale praksis – kan lade til at være helt valgfrit når det handler om, hvilke andre teorier man vil inddrage. Vi ser det både som en styrke og som en svaghed. Styrken ligger i, at man på den måde kan tilpasse diskursanalysen til den problemstilling man står med. Men igen savner vi en afgrænsning af den sociale praksis – hvor langt kan man gå, og hvor går grænsen for hvilke teorier man kan inddrage? Den kritiske diskursanalyse kan på den måde spænde meget bredt – fra en tekstnær analyse og til en større sociokulturel analyse. Det er meget man som forsker skal kunne håndtere i en og samme analyse.

Vi mener dog stadig at Faircloughs model er den mest anvendelige i forhold til vores problemstilling og videnskabsteoretiske tilgang. Modellen anerkender at det sociale og samfundsmæssige har en betydning for det diskursive, og at man ikke udelukkende kan bruge den tekstnære analyse til at analysere den sociale praksis.

Begrebsafklaring

Som vi netop har nævnt kan det være vanskeligt, at afklare hvad en diskurs er og hvornår man kan tale om en diskurs. Derfor finder vi det nødvendigt, at lave en begrebsafklaring i forhold til hvordan vi arbejder med diskursbegrebet og hvornår vi mener en diskurs er til stede.

Når Fairclough siger, at diskurser er *"en måde at tale på der giver betydning til oplevelser ud fra et bestemt perspektiv"* (Jørgensen & Phillips 2010: 79), handler det for os om, at man tillægger et fænomen en bestemt betydning ud fra den sociale interaktion. Vores fænomen, som vi ønsker at undersøge, er rygning. Det handler altså om hvilke perspektiver der bruges til at beskrive fænomenet rygning; hvordan taler vi om det og hvordan forholder vi os til det? Perspektivet der bliver brugt, afhænger af hvem der beskriver fænomenet. Det perspektiv som vores udvalgte artikler bruger til at beskrive rygning, er nødvendigvis ikke det samme som vores respondenter bruger til at beskrive rygning. Vi forstår en diskurs som en overordnet begrebsfære, der bygges op af forskellige perspektiver, som peger i samme retning.

I dette speciale ønsker vi, at undersøge en rygerdiskurs, som den bliver italesat i medierne. Allerede her tager vi udgangspunkt i at der eksisterer en rygerdiskurs. Rygerdiskursen definerer vi ved, at afklare hvilke andre diskurser medierne italesætter. Selvom vi definerer en rygerdiskurs i medierne, betyder det ikke, at der ikke eksisterer en anden rygerdiskurs i en anden sammenhæng. I dette speciale undersøger vi både mediernes rygerdiskurs og vores respondentes rygerdiskurs. Her er det ikke sikkert, at de italesætter rygning på samme måde.

Metode

Vi vil i vores metodeafsnit beskrive hvordan vi behandler vores empiri. Vi vil gennemgå vores interviewteknik, samt reflektere over vores interviewmetode. Vi vil desuden beskrive vores indsamling af empiri, herunder artikler og respondenter.

Fokusgruppeinterview

Fokusgruppeinterviews er blevet mere og mere anvendt siden 1980'erne, hvor det især har været populært blandt marketing, kommunikation og medier. (Bryman 2012: 501) Det er en metode hvor man interviewer flere respondenter på en gang. Dog er det ikke for at spare tid eller penge, men for at undersøge sammenspillet mellem respondenterne. Derfor taler man heller ikke om en direkte interviewer i fokusgruppesammenhæng, men nærmere en moderator. Man er som forsker interesseret i, hvad respondenternes holdning til et bestemt emne er. (Bryman 2012: 501)

Vi har en socialkonstruktivistisk tilgang til vores fokusgruppeinterviews. Det betyder, at vi er interesseret i samspillet mellem vores respondenter, da det giver os indsigt i, hvordan de oplever kommunikationen om rygning. Det handler om den sociale konstruktion de skaber i interaktion med hinanden. I vores tilfælde er vi interesseret i vores respondentes holdning til kommunikationen om rygning i medierne og om de bliver påvirket af denne. Vi er interesseret i hvilke diskurser deltagerne selv italesætter, bevidst og ubevidst, under vores to interviews, og hvordan disse diskurser ser ud, i forhold til dem vi ser i medierne. Vores respondenter skal ikke give os en konklusion, men vi lader os inspirere af deres sociale interaktion. Vi analyserer deres interaktion, da den giver os indsigt i rygerdiskursen, som de oplever den. Vi spørger altså ikke respondenter eksplicit om, hvad de tænker de om mediernes kommunikation om rygning. Derfor har de heller ikke på forhånd kendskab til vores udvalgte artikler. Fokusgruppeinterviewene handler om at høre respondenternes italesættelse af rygning, og dette skal ikke blive påvirket af vores artikler, da det kan have en betydning for deres måde at tale om rygning på.

Deltagere

Vi har en gruppe rygere og en gruppe ikke-rygere. Vi har valgt dette for, at undersøge om synet på rygning er forskelligt for rygere og ikke-rygere.

Vi besluttede os for, at have tre respondenter med i hver gruppe. Det vurderede vi som et passende og realistisk antal i forhold til vores tidsramme. Antallet giver os også en bedre forudsætning for, at skabe en intim og hyggelig stemning i grupperne, hvor der er plads til alle og alle kan få tilkendegivet deres tanker og holdninger. Hvis vi lavede grupperne større, så ville der være en risiko for, at nogen ville være passive og med meget store fokusgrupper, kan man risikere at der dannes mindre undergrupper.

"Alt efter formålet kan antallet af deltagere ifølge litteraturen på området svinge fra 3-4 til 10-12 personer. [...] Samtidig vanskeliggør større grupper også det efterfølgende analysearbejde, fordi materialet vil have en tendens til at blive ekstremt komplekst og vanskeligt at skabe orden i (Halkier 2002: 38)" (Justesen & Mik-Meyer 2010: 84)

Når vi har valgt forholdsvis små grupper, så er det vigtigt at respondenterne har noget at byde ind med, og ikke holder sig tilbage. Derfor har vi også valgt respondenter der kender hinanden på forhånd. Det ser vi ikke som et problem, men mere som en fordel. Det gør stemningen mere afslappet og respondenterne skal ikke være bange for at melde sig på banen.

"Det er dog på ingen måde en ufravigelig regel, at deltagerne ikke må kende hinanden på forhånd. Tværtimod vil det i en del sammenhænge være en fordel, hvis deltagerne kender hinanden på forhånd [...]" (Justesen & Mik-Meyer 2010: 82)

Vi kendte alle respondenterne og respondenterne kendte hinanden i de to fokusgrupper. Det kan måske betragtes som en fejlkilde, men sådan opfatter vi det dog ikke. Vi fik mere et indtryk af, at vores respondenter blev mere afslappet og turde være ærlige omkring deres tanker om rygning. En mulig fejlkilde er dog, at respondenterne svarer i den retning de tror vi ønsker. Dette vil selvfølgelig have betydning for vores analyse og dermed konklusion. Det er

ikke muligt for os at vurdere, om de taler sandt eller ej. Vi fik dog indtryk af, at de svarede oprigtigt.

Rygergruppen

I gruppen med rygere har vi samlet tre unge mænd i alderen 27-29 år. For dem er rygning blevet en del af deres hverdag og liv. Vi kender hinanden personligt gennem klatring. Respondenterne er derudover kollegaer i en klatreklub. Vi har valgt dem, da de er en del af vores netværk og naturligvis fordi de ryger. Vi valgte at foretage interviewet i klatreklubben. Det er her vi kender hinanden fra, og her vi alle nemmest kan mødes. Det ville virke kunstigt, hvis vi tog de personer ud af deres vante ramme og placerede dem i et lokale på for eksempel et universitet eller bibliotek. Det ville medføre en risiko for en mere anspændt stemning og respondenterne ville formentlig føle sig mindre tilpas, end hvis vi blev i klubben. Vi brugte et af kontorerne som lokale, og det medførte en rolig og afslappet stemning.

Ikke-rygergruppen

Til ikke-rygergruppen interviewede vi tre personer fra Kristians arbejde i alderen 25-27 år. Vi valgte at foretage interviewet privat i Kristians lejlighed, både af logistiske årsager men også for at skabe en hyggelig og afslappet atmosfære omkring interviewet.

Vores rolle

Vores roller i fokusgruppeinterviewene er som moderatorer. Vi fastsætter emnet for interviewet og sørger for, at respondenterne holder sig til emnet. Vi vil byde ind med spørgsmål vi finder relevante og sørge for, at samtalen holdes i gang. Formålet med fokusgruppeinterviewet er, at respondenterne selv holder samtalen kørende og diskuterer med hinanden frem for, at de svarer på vores spørgsmål. Vi ønsker at sætte en debat i gang blandt respondenterne, og se hvad de byder ind med.

Vi har opstillet nogle spørgsmål til de to interviews, som vi gerne vil have svar på. Derudover er rammen for interviewet forholdsvis løs. Vi vil se hvor samtalen fører hen, og hvis vi vurderer at den er ved at løbe af sporet, vil vi føre samtalen tilbage til emnet.

Interviewene i praksis

I forbindelse med vores interviews, gjorde vi os nogle erfaringer. Begge vores interviews fungerede fint og gav os et godt udbytte, samt indblik i vores respondents syn og holdning til rygning. Det var især interviewet med vores rygere, der forløb godt. Alle respondenter havde noget på hjertet.

Vores første interview var med rygergruppen og det var en gruppe vi var spændte på, at interviewe på grund af vores sociale relation til dem. Vi kender dem alle forholdsvis godt. Derudover havde vi en forudindtagethed om, at de kan forekomme som 'sløve drengerøve'. Derfor havde vi en bekymring med hensyn til deres engagement. Vi blev dog positivt overrasket. De bidrog med stort engagement og fortalte åbnet om deres forhold til rygning. Vi behøvede ikke holde samtalen i gang, da de interagerede med hinanden på egen hånd. Det eneste vi gjorde var, at holde samtalen på rette spor.

Denne gode oplevelse gjorde måske også, at vores andet fokusgruppeinterview med ikke-rygergruppen kom til at blegne en smule. Interviewet gik ikke dårligt, men vi sad med en følelse af, at de ikke havde ligeså meget at byde ind med som rygergruppen. Det hænger måske sammen med, at rygergruppen er tættere venner end ikke-rygergruppen. Selvom alle deltagerne kendte hinanden relativt godt, havde rygergruppen en tættere social relation gennem klatring, som både er deres passion og arbejde.

Derudover er det muligt, at rygergruppen har mere på hjertet i forhold til rygning, da rygning har været en fast del af deres liv i en del år. De har mødt flere konfrontationer på grund af deres rygning. De forholder sig sandsynligvis også mere til den generelle kommunikation om rygning, da det vedrører dem som rygere. Dermed er det mere naturligt for rygergruppen, at forholde sig til rygning og dens mulige konsekvenser. For eksempel var det bemærkelsesværdigt, hvor velinformeret rygergruppen var om rygning og hvorfor det er usundt, i forhold til ikke-rygerne.

Vi blev også forbløffet over, hvor meget rygergruppen gik op i deres sundhed. Sundhed er i øvrigt et emne vi kommer ind på i vores analyse. De gik meget op i deres kost og det var vigtigt for dem, at være i god form så de kunne dyrke klatring bedst.

Empiri indsamling

Vi har søgt efter vores empiri på Infomedia. Vi har søgt på artikler som ikke er mere end ca. et år gamle, da vi vurderede at det ville give os et mere nutidigt billede af mediernes kommunikation om rygning. Det betød også, at der var et begrænset udvalg af relevante artikler. Da vi foretager en kvalitativ analyse, har vi også indsamlet den mængde af artikler vi mener, kan repræsentere den generelle tone i medierne, samtidig med vi stadig kan gå i dybden med den enkelte artikel. Vi har derfor udvalgt 11 artikler i alt, til vores medieempiri.

Rygning bliver nævnt i mange sammenhænge. Det kan handle om brandulykker i forbindelse med rygning, at Lars Løkke bruger statens penge på cigaretter og lignende. Den form for artikler vil ikke være interessante for os. Vi har søgt efter artikler, hvor der bliver taget stilling til rygning. Artikler der for eksempel handler om, hvad mennesker mener om rygning i samfundet eller hvorfor mennesker ryger, selvom de godt ved det er usundt.

Rygning er måske ikke noget 'hot' emne i dag. Rygning har eksisteret i mange år og det er ikke nogen nyhed, at rygning er usundt og kan medføre alvorlige sygdomme. Derfor bliver rygning oftest nævnt i en anden sammenhæng, hvor det har nyhedsværdi. Det kan være, at e-cigaretter viser sig at være usunde, eller det kan handle om, at tusindvis af danskere dør årligt af kræft, hvor rygning er årsagen til sygdommen. Det betyder ikke nødvendigvis, at den slags artikler er ubrugelige, men blot at vi har skullet være opmærksomme i vores litteratursøgning.

Empiriovervejelser - medier

I dette speciale har vi valgt mediet artikler. Artikler er et medie med særlige formål. Det er derfor vigtigt at pointere, at vores analyse af mediernes rygerdiskurs altså kun handler om hvordan rygning italesættes i artikler. Det har naturligvis betydning for analysen, da empiriens indhold vil være farvet af afsenderen. Hvis vi analyserede på hvordan Kræftens Bekæmpelse eller Danmarks Lungeforening italesætter rygning, vil det sandsynligvis give os et andet resultat af rygerdiskursen. Disse er nemlig institutioner med et ønske og formål om, at bekæmpe rygning, hvor mediernes opgave i højere grad handler om, at informere om et emne.

Empiriovervejelser – interview

Grundet vores få fokusgrupper, har vi at gøre med en fejlkilde. Det er begrænset hvor meget vi kan udtale os om den generelle rygerdiskurs blandt rygere og ikke-rygere. De repræsenterer dog aldersgruppen 20-30 år. Dermed kan vi måske sige noget om hvordan netop den aldersgruppe bliver påvirket af mediernes rygerdiskurs. I den perfekte verden havde vi valgt flere respondenter og flere fokusgruppeinterviews, som kunne repræsentere et bredere udvalg af den danske befolkning. Det kunne være spændende, for eksempel at have en yngre gruppe(15-20 år), en ældre gruppe(35-50 år) og til sidst en gruppe i alderen 60+. Det ville netop give et mere repræsentativt udvalg af respondenter. Derudover kunne det være spændende, at blande rygere og ikke-rygere. Det kunne være interessant, at observere hvordan en ikke-ryger italesætter rygning foran en ryger. Det kunne desuden have en betydning for fokusgruppens dynamik, hvis man blandede rygere og ikke-rygere i gruppen.

Fokusskift

Oprindeligt startede vores speciale med et udgangspunkt i KOL, da vi undrede os over at der, trods risiko for udvikling af KOL, stadig er mennesker som ryger i Danmark. Vi ville altså undersøge kommunikationen om KOL og hvordan dette bliver italesat, da vi havde en formodning om, at kommunikationen ikke nåede ud til sin målgruppe og heller ikke havde den ønskede præventive effekt.

Undervejs i analysen erfarede vi, at KOL-artiklerne italesatte rygning på en måde vi fandt interessant og bemærkelsesværdig. Selvom artiklerne omhandlede KOL i en eller anden forstand, handlede artiklerne i lige så høj grad om rygning og konsekvenserne heraf. Vi valgte derfor at gå i en retning der handlede mere om en analyse af rygning. Vi beholder dog KOL-empirien, da den bidrager konstruktivt til analysen.

Det var altså dette fokus vi havde i analysen af vores KOL-empiri. Vi er opmærksomme på, at der findes kommunikation om rygning som ikke omhandler KOL og at vi derfor har at gøre med en mindre fejlkilde i forhold til anvendeligheden af vores empiri. Vi mener dog alligevel det er forsvarligt at hævde, at artiklerne om KOL også repræsenterer den generelle kommunikation og italesættelse af rygning. Dette fordi at KOL og rygning hænger uløseligt sammen. I alle tilfælde hvor KOL nævnes, vil rygning også blive nævnt. Alligevel har vi valgt, at inddrage mere empiri, som handler om rygning på et mere generelt plan, så vi sikrer os et mere reelt billede af den generelle kommunikation i mediebilledet.

Når vi på baggrund af de udvalgte KOL artikler, søger efter ny empiri, så kan vi ikke undgå at have en forudindtagethed i forhold til de nye artikler. Det er umuligt for os, ikke at lede efter lignende italesættelser som vi fandt interessante i KOL-artiklerne. Dette kan ses som en mindre fejlkilde i forhold til vores 'nye' empiri.

Analyse

Dette speciale sætter fokus på italesættelsen af rygning, som vi undersøger gennem kritisk diskursanalyse. Vi undersøger, og forsøger at definere, hvordan rygning bliver italesat i medierne og blandt vores respondenter, ud fra en præmis om, at der eksisterer en rygerdiskurs. Med diskurs mener vi det perspektiv, der bruges til at italesætte rygning. Hvilke begreber der bliver brugt, og hvilke diskurser der bliver trukket på for at beskrive rygning. Vi antager, at medierne og respondenterne ikke opfinder nye diskurser, men trækker på allerede eksisterende, når de beskriver rygning. I den følgende analyse finder vi for eksempel en misbrugerdiskurs i forbindelse med italesættelsen af rygning. Misbrugerdiskursen betragter vi som en allerede eksisterende diskurs, inden for hvilken der findes begreber, som vi tillægger den samme betydning. For eksempel associerer begrebet 'afhængighed' til 'misbruger'. Når vi skriver, at der trækkes på en misbrugerdiskurs, mener vi, at der benyttes begreber i italesættelsen af rygning, som typisk anvendes i forbindelse med misbrug. Dette er et eksempel på, at der optræder flere samtidige diskurser, som påvirker den overordnede rygerdiskurs. Denne præmis danner udgangspunkt for vores analyse.

Analysen er bygget op ud fra Norman Faircloughs tre dimensioner; tekst, diskursiv praksis og social praksis. Vores artikelanalyse følger dog ikke Faircloughs tre dimensioner helt kronologisk, idet vi benytter interdiskursivitet som overbliksdannende indledning til selve tekstanalysen. I tekstanalysen ser vi først på modalitet, herunder ordvalg, sprogbrug og betydning. Tekstanalysen inddeles i temaer, som går igen i artiklerne. Temaerne anvendes for overblikkets skyld, og der er ikke nødvendigvis direkte sammenhæng mellem temaerne og de diskurser, vi senere analyserer os frem til. Temainddelingen giver et indblik i, hvad der er på spil, og om man kan se fællestræk ved artiklerne.. De citater vi fremhæver kan indeholde flere pointer i forhold til hele analysen, både hvad angår tekstdelen og den diskursive praksis. Ved at følge vores temainddeling, bringer vi kun citater i spil én gang, i stedet for at bruge samme citat flere gange. Gennem tekstanalysen undersøger vi, hvilke andre diskurser, der bliver trukket på i kommunikationen om rygning.

I den diskursive praksis danner vi et overblik på tværs af teksterne. Vi kigger på intertekstualitet, interdiskursivitet og diskursorden, og danner et indtryk af, hvilken form for eksisterende viden og diskurser, der trækkes på i vores empiri. Herudfra diskuterer vi, hvordan de forskellige diskurser udvundet i tekstanalysen påvirker rygerdiskursen. Dette leder videre til den sociale praksis.

Under social praksis inddrages blandt andet teori fra socialpsykologien om stigma og social identity theory. Her reflekterer vi desuden over betydningen af mediernes italesættelse af rygere og henter inspiration fra Nanna Mik Meyer (Niklasson 2013), som blandt andet har forsket i, hvordan sundhed har fået stor betydning i samfundet.

Vi gennemgår i alt tre analyser ud fra denne opbygning. Som nævnt foretog vi et fokusskifte fra KOL til rygning generelt. Derfor er artikelanalysen delt i to. Vi begynder med en analyse af artikler om KOL og derefter artikler om rygning generelt. Til sidst følger en analyse af vores fokusgruppeinterviews, og vi ser nærmere på spændet og sammenhængen mellem mediernes kommunikation om rygning, og de diskurser, som bliver italesat i vores fokusgruppeinterviews.

Artiklerne – Tekstanalyse

Vi indleder vores analyse i en lidt alternativ rækkefølge. Faircloughs kritisk diskursanalyse påbegyndes normalt med tekstanalysen, hvorefter man ser nærmere på den diskursive praksis og derefter den sociale praksis. I vores analyse har vi dog valgt at starte med, at kigge på den diskursive praksis og tekstens interdiskursivitet. Det mener vi er en fornuftig måde at indlede analysen på, da vi på den måde får et indblik i tekstens genre. Da alle vores artikler er fra de samme medier og er i samme genre og stil, ser vi ingen grund at dele det op for hver enkelt artikel. Derfor vil dette afsnit være relevant for alle teksterne, både de oprindelige KOL-artikler men også de nye artikler.

Genren for vores tekster er artikler bragt i formiddagsaviserne i Danmark. Nedenfor har vi indhentet oplagstallene for de fire aviser, der er repræsenteret.

Tabel over oplagstal for 2014.

	1. halvår 2014	2. halvår 2014
Berlingske Tidende	75.845	74.948
B.T.	47.050	47.208
Ekstra Bladet	45.348	43.214
Politiken	90.023	87.095

Alle tal er hentet fra www.do.dk, (Dansk Oplagskontrol) d. 26.03.2015

Af tabellen kan vi se, at aviserne når ud til et sted mellem 40.000 og 90.000 læsere. Det kommunikative formål med en nyhedsartikel er, at oplyse og informere. Vores artikler tager for det meste udgangspunkt i en undersøgelse eller rapport, og bliver bakket op af udtalelser fra relevante personer – eksperter. Alle fire medier hører til de største aviser herhjemme. Hver avis er et kæmpe maskineri med mange journalister, redaktører og medarbejdere tilknyttet. Der er derfor mange hænder og øjne på artiklerne, inden de bliver trykt.

Artiklernes målgruppe er læserne af de respektive aviser. Men med oplagstal på mellem 40.000-90.000 når man ud til mange læsere. Derfor er målgrupperne meget alsidige og indeholder mange forskellige typer og repræsentere dermed et bredt udsnit af den generelle befolkning. For at alle kan 'være med' bliver artiklerne skrevet i et letlæseligt sprog.

For at øge værdien af nyheden, og for at fange læseren, bliver der brugt fængende ord især i overskrifterne. Det er her, læserens interesse skal fanges, og der skal skabes lyst til at læse resten af artiklen. Når man taler om nyheder og artikler, bliver nyhedstrekanten (Tverskov 2005: 39) tit nævnt. Det er en opskrift for nyhedsartikler, der anviser, hvordan artiklen skal bygges op. Her starter man med det vigtigste og griber først til konklusionen, for derefter at gå dybere ned i historien i løbet af artiklen. Det vigtigste skal altså stå først, og det 'kedelige' til sidst. Det ses også i vores udvalgte artikler, hvor overskrifterne er meget sigende for indholdet i artiklerne. For eksempel i artiklen fra Berlingske d. 29.04.2014 hvor overskriften er; *Unge vil straffe gravide rygere*. Artiklen handler om, at de 18-29-årige mener, at det bør være strafbart at ryge som gravid, og selve gerningen skal falde ind under børnemishandling. At skabe en fængende overskrift kan dog blive misvisende og være på bekostning af artiklens reelle indhold. Med den ovenstående overskrift, får man indtryk af at alle unge ønsker at straffe gravide rygere. I artiklen viser det sig dog, at det 'kun' drejer sig om et udsnit af unge mennesker.

Man kan ikke forvente at samtlige læsere af en af formiddagsaviserne vil læse en artikel der er bragt deri. Hvis man ikke finder rygning relevant, så er der formentlig mange der springer en artikel om rygning over. Det kan også være svært at sige noget om antallet af læsere, da mange af artiklerne også figurerer på avisernes egen hjemmeside. Det skaber også nye muligheder for at få artiklerne læst, og for at få dem delt. Hvis man føler en artikel er meget relevant for en selv, eller for en man kender, er der nu mulighed for at dele den på de sociale medier. Det har vi også talt med vores respondenter om. De gav udtryk for, at de som regel læste artikler, hvis deres venner havde delt dem på Facebook. Artiklerne kan både blive læst i aviserne og på internettet.

Stilen i artiklerne er også ens for alle artiklerne. De er journalistiske tekster, hvor sproget er forholdsvist uformelt og teksten virker som om den bliver talt. Det er med til at gøre den nemmere at konsumere og forstå, og derved når man ud til en bredere målgruppe. Det retoriske plan kan skifte alt efter holdningen til emnet. Nogle af artiklerne er belærende i forhold til danskernes sundhed og holdning til rygning. Andre er mere informerende, mens få har en personlig vinkel. Alt dette beskrives nærmere senere i analysen. Herunder er en oversigt over samtlige af vores artikler:

Titel	Forfatter	Medie	Udgivelsesdag	Illustreret?
Tag din sygdom alvorligt – eller dø	Lærke Kjær & Peter Korsgaard	Ekstra Bladet	21. januar 2014	Ja
København har rekord i KOL-dødsfald	Flemming Steen Pedersen	Berlingske	16. februar 2014	Ja
Du er en idiot hvis du tænder en smøg	Karoline Spenner Kjeldberg	Berlingske	16. februar 2014	Ja
400.000 danskere lider af lungesygdommen KOL	Jan Bjerre Lauridsen	B.T.	4. maj 2014	Nej
Jeg kan simpelthen ikke stoppe med at ryge	Simone Agger	Ekstra Bladet	20. april 2014	Ja
Vi belaster samfundet	Thomas Albrektsen	B.T. (Og Berlingske)	22. august 2014	Ja
Ekspert: Forbyd tobakssalg til alle født i dette årtusinde	Anders Legarth Schmidt	Politiken	11. juni 2012	Ja
Ekspert vil hæve prisen på en pakke cigaretter til 100 kroner	Flemming Steen Pedersen	Berlingske	23. februar 2014	Ja
Hver fjerde dansker: Forbyd tobakssalg	Anonym	Berlingske	13. oktober 2014	Ja
Unge dropper smøgerne	Fra Ritzau	Ekstra Bladet	3. september 2014	Nej
Unge vil straffe gravide rygere	Anonym	Berlingske	29. april 2014	Nej

Tekstanalyse – KOL og rygning

I den forestående tekstanalyse vil KOL nævnes i flere sammenhænge. Det er i blandt andet forbindelse med faktuelle tal om hvor mange der lider af det, samt hvor mange der årligt dør af KOL. Dette kan virke misvisende, da vi i dette speciale undersøger en rygerdiskurs. Som vi har nævnt tidligere, betragter vi KOL og rygning som tæt forbundet. Det er ikke muligt, at tale og skrive om KOL uden, at det også handler om rygning. Du får kun KOL, hvis du er eller har været ryger. Derfor vurderer vi, at når en artikel, for eksempel, gør opmærksom på alvoren ved KOL og hvorfor det er farligt, vil det automatisk forbindes med rygning og rygere.

Overskrifterne

I vores research efter KOL-artikler, har vi lagt mærke til overskrifterne. De er alle skræmmende eller advarende. Det fører tankerne hen på en form for skræmmekampagne. Hvis vi kaster et blik på overskrifterne, kan vi se et mønster:

Tag din sygdom alvorligt - eller dø (EB 21.01.2014)

København har rekord i KOL-dødsfald (Berlingske 16.02.2014)

Du er en idiot hvis du tænder en smøg (Berlingske 16.02.2014)

400.000 danskere lider af lungesygdommen KOL (BT 04.05.2014)

Jeg kan simpelthen ikke stoppe med at ryge(EB 20.04.2014)

Vi belaster samfundet(BT 22..08.2014)

Der bliver talt med voldsomme og rammende ord i overskrifterne, så der ikke efterlades nogen tvivl om, at rygning er et alvorligt og omfattende problem. Tekstens modalitet virker fordømmende over for rygere og mennesker med KOL. Især med overskrifterne: *Tag din sygdom alvorligt - eller dø* (EB 21.01.2014) og *Du er en idiot hvis du tænder en smøg* (Berlingske 16.02.2014). Ordet idiot er selvsagt et fordømmende ord, at blive sat i forbindelse med. I overskriften fra EB siger teksten indirekte, at sygdommen ikke bliver taget alvorligt og på den måde bliver der igen talt ned til rygerne.

I overskrifterne *København har rekord i KOL-dødsfald* (Berlingske 16.02.2014) og *400.000 danskere lider af lungesygdommen KOL* (BT 04.05.2014) leder det tankerne hen på en skræmmekampagne. Overskriften i artiklen fra Berlingske har en chok-effekt. Som regel er en

rekord en positiv ting at have, men i dette tilfælde er det stik modsat. Det er en dårlig rekord og ikke ligefrem noget vi kan være stolte over. Ordet rekord er også forbundet med en ekstraordinær indsats, hvilket der dog ikke er tale om her. Ikke af den positive slags, i hvert fald. I den anden overskrift er det selve tallet der fremkalder chokeffekten. Ud af Danmarks befolkning er 400.000 mange mennesker og modaliteten trækker det dermed i en alvorlig og omfattende retning.

Tal og fakta

Alle artiklerne beskriver de faktuelle tal om KOL. Det omhandler ofte hvor mange der har diagnosen, hvor mange der dør af KOL og hvad det koster for samfundet. Artiklerne er derfor informative i forhold til, at fortælle læseren om KOL. Derudover trækker teksterne på ekspertudtalelser fra læger eller lignende. Det kan medvirke til, at skabe troværdighed hos læseren, når der inddrages faglig ekspertviden.

"Og hun er blot en af de cirka 430.000 danskere, der lider af kol, og halvdelen af dem ved ikke engang, at de har sygdommen, fordi de enten ikke får diagnosen eller bliver fejldiagnosticeret. Det har så alvorlige konsekvenser, at Danmarks ifølge Lungeforeningen har den højeste koldødelighed i EU."(BT 22.08.2014)

Her får vi fortalt, at der i Danmark er næsten en halv million som har KOL., hvor halvdelen ikke ved det eller er blevet fejldiagnosticeret. Teksten gør opmærksom på sygdommens alvor og omfang. Så selvom teksterne på den måde er meget informative, er det også medvirkende til at de bliver upersonlige. Det er kun enkelte af artiklerne der inddrager personer, og bygger en historie på vedkommende.

Særligt en artikel fra Berlingske indeholder mange tal meget information om KOL.

"... at dødeligheden i Danmark er mere end dobbelt så høj som gennemsnittet i hele EU. [...] Næsten fem gange flere danskere end svenskere dør af KOL, og kun Kasakhstan overgår de danske tal.[...] Knap 6000 danskere dør hvert år efter sygdomsforløb, hvor KOL enten er den direkte dødsårsag eller en væsentligt bidragende årsag. KOL er desuden den hyppigste enkeltårsag til akutte indlæggelser, nemlig godt 25.000 om året. [...] Hver tiende dansker vil

således opleve at blive indlagt med KOL, og KOL-patienter tegner sig for over 50.000 ambulante hospitalsbesøg om året.” (Berlingske 16.02.2014)

Tallene som fremstilles her, er meget voldsomme, hvilket bekræfter at KOL er en omfattende sygdom herhjemme. De store tal, og brugen af biord og tillægsord har en 'chok'effekt på modtageren, især hvis man ikke på forhånd er klar over omfanget af KOL i Danmark.

Alle de tal som bliver nævnt i artiklerne er stort set ens. Det er 6000 mennesker som hvert år dør på grund af KOL og 430.000 mennesker lider af KOL, hvor mange af dem ikke ved de har sygdommen. Det tyder på, at de har oplysninger fra samme kilde. I artiklen: *”København har rekord i KOL-dødsfald”* fra Berlingske står der, at tallene kommer fra en ny folkesundhedsrapport fra Københavns Kommune og at disse tal får Danmarks Lungeforening til at slå alarm.

Hvis vi bliver ved denne artikel; *København har rekord i KOL-dødsfald*, fra Berlingske og ser nærmere på modaliteten i den. I en underoverskrift står der *”Næsten 6000 dør af KOL om året”*. Det viser sig længere nede i artiklen, at det ikke forholder sig helt så sort/hvidt. Der står nemlig:

”Knap 6000 danskere dør hvert år efter sygdomsforløb, hvor KOL enten er den direkte dødsårsag eller en væsentligt bidragende årsag.”(Berlingske 16.02.2014).

Ordet ”dør” har til at starte med en sproglig virkning, da ordet vækker en alvor hos læseren. Artiklen giver først udtryk for en meget konkret og alvorlig konsekvens ved rygning og KOL, men senere i artiklen trækker journalisten lidt i land og bliver mere vag i forhold til hvor mange der reelt dør af KOL. Til at starte med er det altså 6000 mennesker som dør af KOL, hvor det senere er efter et sygdomsforløb. Selvom patienten har haft diagnosen KOL, er det ikke sikkert det har været den egentlige dødsårsag. Mennesker som dør af KOL er næsten altid mennesker som er godt oppe i årene. Derfor er det ikke usandsynligt, at de er i risiko for andre sygdomme, som for dem kan være dødelige grundet deres alder, som for eksempel lungebetændelse. Modaliteten i teksten gør noget ved udtrykket. Det har en dramatisk effekt men teksten bliver også misvisende, da den ikke forholder sig til den reelle sandhed. I citatet

ovenfor står også, at KOL er en *"væsentligt bidragende årsag"*. Men hvad vil 'væsentligt' helt præcist betyde? Og hvordan måler man det? Hvis vi holder os ved lungebetændelse som et eksempel, så kan man sagtens argumentere for, at lungebetændelse er en følge af KOL. Men der er også mange mennesker, der ikke har KOL, der får lungebetændelse.

I flere artikler anslås, at cirka 430.000 danskere lider af KOL. Man kan ikke blive helbredt for KOL, så når det siges, at 430.000 danskere lider af KOL, så kommer det også til at virke som, at 430.000 danskere dør af KOL. Sådan hænger det ikke helt sammen. Grunden til, at det kun er cirka halvdelen af de 430.000 der ved, at de har KOL er, at man kan miste meget af sin lungekapacitet, og stadig have et normalt liv.

... 430.000 danskere, der lider af kol, og halvdelen af dem ved ikke engang, at de har sygdommen, fordi de enten ikke får diagnosen eller bliver fejldiagnosticeret. Det har så alvorlige konsekvenser, at Danmark ifølge Lungeforeningen har den højeste koldødelighed i EU." (BT. 22.08.2014).

Måden tallene bliver fremlagt har en betydning for hvordan det modtages af læseren. Modaliteten i teksten gør, at mange af de 430.000 mennesker med KOL også vil dø af det. De høje KOL-tal bliver koblet sammen med, at vi i Danmark har den højeste KOL-dødelighed i EU. Dette skaber altså en kobling mellem KOL og død. Det har også så alvorlige konsekvenser, at vi i Danmark har den højeste dødelighed som følge af KOL.

Lægen siger...

Artiklerne inddrager i mange tilfælde ekspertviden fra læger, som fortæller om sygdommens alvor og omfang. Der bliver altså gjort brug af etos (Fafner 2005: 47), hvor der trækkes på en eksperts viden om KOL og dette medfører større troværdighed i artiklerne. Det har en større gennemslagskraft, når budskabet kommer fra en fagperson.

Ekstra Bladet bringer den 21. januar 2014 artiklen *"Syge danskere hører ikke: Tag sygdommen alvorligt -eller dø"* (EB 21.01.2014). Artiklen handler om, at danskerne ikke tager deres sundhed alvorligt og at alt for mange mennesker derfor dør af livsstilssygdomme som diabetes, kræft og KOL. Dette til trods for, at lægerne advarer og informere deres patienter om, at hvis

de forstætter den samme livsstil vil det have fatale konsekvenser. Artiklen inddrager Peter Lange, professor og overlæge på Hvidovre Hospital. Han udtaler blandt andet:

“Det er en gåde og meget frustrerende at have patienter, der ikke er ret gamle – og som kommer til at dø af KOL, men alligevel ikke har overskud til at droppe smøgerne, fortæller Peter Lange, professor og overlæge på Hvidovre Hospital.

Af de KOL-patienter, som går til behandling på en lungeafdeling og har KOL i svær grad, fortsætter 31 procent med at ryge.

Det er et problem, fastslår professoren. For at behandle KOL er rygestop et af de vigtigste elementer.” (EB 21.01.2014)

Her ser vi hvordan teksten trækker på en misbrugsdiskurs, hvor rygere bliver italesat som mennesker der trods deres alvorlige situation ikke magter at droppe smøgerne. Denne misbrugerdiskurs giver et bestemt indtryk af mennesker der ryger. Fordi der bliver trukket på en misbrugerdiskurs, efterlader det et indtryk af rygere som svage mennesker med et misbrug der er ude af kontrol.

Et andet eksempel, hvor rygere italesættes i negativ eller svag sammenhæng er, ved ordvalg som *hospitalsindlæggelser, hjemmepleje, patienter og lægen*. Det er ord som relaterer sig til sygdom og i et vist omfang også et udtryk for, at være ude af stand til at klare sig selv og at man har brug for hjælp. Ordvalgene gør at teksten trækker på en sygdomsdiskurs, hvor rygere igen bliver italesat som mennesker med en sygdom.

Skyld

Vi har to artikler, som næsten er identiske da de begge tager udgangspunkt i en person, hvor de fortæller om deres liv med KOL. I begge tilfælde er der tale om en midaldrende kvinde, der lider af KOL og ikke kan give slip på deres cigaret forbrug. Et tema der gør sig gældende for begge disse kvinder er, at de føler en hvis skyld og skam på grund af deres sygdom og at de ryger.

"Vi belaster samfundet med vores lungesygdom, fordi sygdommen trækker ud og kræver hospitalsindlæggelser og hjemmepleje. Tænk på, at der er nogle patienter, der går til lægen to gange ugentligt, når de har det rigtig slemt." (BT 22.08.2014)

"Jeg kan godt føle det lidt selvforskyldt, for hvis jeg nu ikke havde røget, så kunne det være, jeg ikke havde fået KOL. Men det ved jeg jo ikke" (EB 20.04.2014).

Her er både tale om, at de føler skyld over at have fået KOL, men også at de har dårlig samvittighed over for samfundet. Det er et tema vi synes er interessant at tage fat i. Især i artiklen *"Vi belaster samfundet"*. (BT 22.08.2014) Her ser vi, at Hanne føler skyld over sin sygdom. Hun taler ikke blot på egne vegne, men bruger ordet "vi" og inddrager på den måde alle KOL patienter og gør dem til en belastning for samfundet.

Det forholder sig dog lidt anderledes i den anden artikel *"Jeg kan simpelt hen ikke stoppe med at ryge"* (EB 20.04.2014). Her hører vi om Ghita, som på trods af at hun godt kan mærke skylden, stadigvæk tager afstand fra det. Hun siger blandt andet:

"Men jeg bliver gal, hvis folk siger til mig, at jeg bare skal tage mig sammen og stoppe. Så tænker jeg, at det skal de sgu ikke bestemme. Det er min kamp og ikke deres" (EB 20.04.2014).

Ghita kan ikke forstå hvorfor andre skal blande sig i hendes liv. Hun mærker altså et negativt samfundssyn på hende som ryger. Selvom hun anerkender sin sygdom og manglende evne til at stoppe, føler hun samtidig at det er hendes eget valg som andre ikke skal blande sig.

"Jeg har også selv været med til at betale til samfundet" (EB 20.04.2014).

Hun giver altså udtryk for, at det er hendes ret som menneske at ryge som det passer hende og at andre ikke skal bestemme over hende. Hun gør på en måde oprør med de diskursive italesættelser, som hun oplever omkring det at lide og leve med KOL.

"Vi har vel alle et eller andet, vi kæmper med. Skal vi så alle sammen gå og banke hinanden oven i hovedet?" (EB 20.04.2014)

De to artikler er forholdsvis ens i deres opbygning. Artiklen fra Ekstra Bladet søger dog at skabe sympati og forståelse for Ghita. Ghita er godt klar over, at det er en dårlig idé at fortsætte med at ryge, men hun kan simpelthen ikke lade være. Man får indtryk af, at hun har prøvet at kvitte cigaretterne, men det er meget svært for hende. Hun udtaler også at; *"Jeg er rigtig irriteret over, at jeg ikke kan stoppe med at ryge."* (EB 20.04.2014). Det giver os et billede af, at hun godt er klar over konsekvensen ved rygningen, men at det er meget svært for hende at stoppe, på trods af at hun kender konsekvensen.

Artiklen fra BT søger også at skabe sympati for Hanne, men den fremlægger hende også som en belastning for samfundet. Faktisk er det Hanne selv, der giver udtryk for dette.

Fælles for artiklerne er, at henholdsvis Hanne og Ghita er omdrejningspunktet i artiklerne. I artiklen fra BT er der også en anden vinkel på historien, nemlig at regeringen har sat 1,5 mia. kr. af til at skærpe behandlingen af kroniske sygdomme. Her har man så fundet frem til Hanne, som lider af en kronisk sygdom og hører hvad hendes mening er.

I begge artikler bliver der også trukket på andre diskurser. Vi ser det især i artiklen med Hanne hvor hun udtaler, at rygerne er en samfundsbelastning. Det lægger sig op af det vi tidligere har været inde på, at rygerne bliver italesat som 'syge' mennesker og hvor der blev trukket på en sygdomsdiskurs. Nu, med Hannes udtalelse, bliver hun italesat som en samfundssnylter. Hannes rygning er ikke blot et problem for hende selv, men også et problem for dig og mig – danskere der bidrager til samfundet.

Ghita er godt klar over sit misbrug, men det er meget svært for hende at stoppe. Her bliver misbrugsdiskursen igen bragt i spil, og Ghita er med til at konstituere denne diskurs om rygerne. Det er et reelt misbrug, som hun behøver hjælp til at komme ud af. I artiklens underrubrik bliver der endda sat spørgsmålstegn ved, om Ghitas sygdom er selvforskyldt. Det stiller læseren et spørgsmål om, hvorvidt Ghitas sygdom netop er selvforskyldt. Hun kunne jo bare lade være med at ryge i første omgang. Det er dog ikke kun Ghita det handler om, men alle andre der har fået KOL som følge af rygning. Ghita repræsenterer andre KOL patienter, udover sig selv.

Hård retorik

Fælles for alle artiklerne er, at modaliteten er relativ hård og belærende. Det drejer sig især om de, der får konstateret KOL, men som ikke er i stand til at kvitte cigaretterne. Nogle af artiklerne omhandler også generel sundhed og livsstilssygdomme i Danmark. Her oplever vi den samme hårde modalitet, hvor danskere med en livsstilssygdom bliver talt ned til med tilsvarende hårde retorik, som de mennesker der ikke kan holde op med at ryge på trods af, at de har fået stillet diagnosen KOL.

En artikel fra Ekstra Bladet d. 21.01.2014 har som overskrift *"Syge danskere hører ikke: tag sygdommen alvorligt – eller dø"*. Her ser vi et eksempel på hvordan modaliteten er belærende og hård. Det minder om en løftet pegefinger til de syge danskere og der ligger desuden her i tekstens modalitet en anklage og påstand om, at de "syge danskere" ikke tager deres helbred alvorligt.

Temaet for artiklen er, at selvom danskerne får konstateret en alvorlig sygdom, så tager de den ikke alvorligt. Det gælder blandt andet KOL patienter og danskere med lungekræft, som ikke stopper med at ryge. Hele 42 % af dem, med en mild grad af KOL, stopper ikke med at ryge.

I artiklen *"Tag din sygdom alvorligt - eller dø"* (EB 21.01.2014), bliver professor og overlæge Peter Lange citeret. Han mener ikke, at det hjælper at pege fingre af de syge. Han udtaler også, at mange rigtig gerne vil stoppe, men simpelthen ikke kan. Hvis man læser videre i artiklen, i afsnittet om lungekræft – hvor det er den samme problemstilling der gør sig gældende, så udtaler Torben Mogensen, vicedirektør hos Hvidovre Hospital;

"Der ikke let at kvitte smøgen, [...] Han fastslår, at det har intet at gøre med manglende rygrad"
(EB 21.01.2014)

Han tager også patienterne i forsvar, og giver udtryk for, at det ikke er nemt at kvitte vanen. Her ser vi en anden kommunikation end i de andre artikler. Man kan tale om, at det kan være med til at udfordre diskursen omkring de 'syge danskere'. Dog forholder det sig sådan, at selvom rygerne bliver taget i forsvar af de to læger, ændrer det ikke på den generelle diskurs om rygning. Italesættelsen af dem som svage og syge mennesker forbliver, da de fortsat taler

om rygere som 'syge' mennesker. Et andet eksempel på hvordan teksten trækker på en sygdomsdiskurs kan ses i følgende artikel fra BT, *Vi belaster samfundet*; (BT 22.08.2014)

"Vi belaster samfundet med vores lungesygdom, fordi sygdommen trækker ud og kræver hospitalsindlæggelser og hjemmepleje. Tænk på, at der er nogle patienter, som går til lægen to gange ugentligt, når de har det rigtig slemt." (BT 22.08.2014)

Når man taler om hospitalsindlæggelser, hjemmepleje og generel sygdom i forbindelse med KOL og rygning, vurderer vi, at man trækker på en sygdomsdiskurs.

Vi ser et gennemgående mønster i vores artikler om, at de er moraliserende overfor rygere. Tonen er hård og uforstående i forhold til mennesker, som ikke selv er i stand til at holde op med at ryge. Denne hårde tone er også medvirkende til, at give en negativ italesættelse af mennesker som ryger. De bliver sat i bås med syge mennesker generelt og trækker hermed rygerne ind i et diskursivt fællesskab med syge mennesker, som får læseren til at forbinde rygere med syge mennesker.

Rygerne bliver også italesat som misbrugere. Det er måske en mere alvorlig italesættelse og et negativt 'label' at få på sig. Ordet misbruger leder tankerne hen på ord som *narkoman* og *stofmisbruger*, titler som i vi samfundet betragter som samfundstabere. Det er en interessant italesættelse. Selvom mange rygere i Danmark lider af KOL og har svært ved, eller ikke kan stoppe, har de rent lovmæssigt ikke gjort noget forkert. Folk er i deres gode ret til at ryge alle de smøger de vil. Desuden har man krav på behandling, når man bliver syg i Danmark også selvom man har KOL eller en anden sygdom forårsaget af et for højt cigaretforbrug. Det er en ret man har, når man er en del af det danske samfund, som Ghita også nævner:

"Jeg har også selv været med til at betale til samfundet" (EB 20.04.2014).

Det er tankevækkende at rygere og KOL patienter bliver meldt ind i en diskurs som misbruger og dermed som "samfundstabere", selvom de ikke har gjort noget forkert eller ulovligt.

Diskursiv praksis

I de udvalgte artikler kan man opsummerende sige, at der var fokus på faktuelle tal, som beskrev, hvor mange der dør af KOL og hvor mange, der lider af det. Der var også flere beretninger om mennesker med diagnosen 'svær KOL'. Disse beretninger handlede om, at KOL-patienter følte sig som en samfundsmæssig belastning og følte skyld. Den generelle vinkel på artiklerne var også, at rygning er skadeligt og medfører KOL. Modaliteten i artiklerne er blandt andet fokuseret på disse faktuelle tal, hvor artiklerne forsøger at vinde læserens tilslutning gennem en logisk tankegang. De høje tal får en betydelig effekt og kan medvirke til at chokere læseren. Tallene bliver fremlagt ganske ukritisk og som den rene sandhed. Modaliteten er forholdsvis ens for alle artiklerne, da de fremlægger KOL og rygning som værende meget negativt og som en belastning for samfundet.

Derudover bliver rygere og KOL-patienter italesat med negativt ladede ord, som enten kan sættes i forbindelse med at være i livsfare, døje med en alvorlig sygdom, at være en misbruger osv. Der fremstilles ingen positive sider ved rygning, men fokuseres udelukkende på de negative aspekter. Det virker tankevækkende at udelukke andet end det negative. Vi tænker, at der også må være noget positivt ved rygning, hvorfor skulle man ellers begynde?

Intertekstualitet

Mange af artiklerne inddrager ekspertudtalelser fra fagpersoner. Vi så blandt andet udtalelser fra læger og talspersoner fra Kræftens Bekæmpelse og lignende. På den måde bygger artiklerne på "tekster" fra en anden part, og de bliver produceret på baggrund af disse "tekster". Artiklerne tager altså udgangspunkt i enten en undersøgelse eller en udtalelse fra en ekspert. Dette er et kendetegn for genren - nyhedsartikel, som vi beskrev tidligere i analysen. "Teksten" er her med til at øge troværdigheden i artiklens budskab, da det bliver bakket op af en med ekspertviden inden for området. Når artiklerne inddrager udtalelser fra en læge, vil det naturligt blive taget mere alvorligt af læseren, da lægens etos står meget stærkt i denne sammenhæng. Det er lægen, som kan fortælle dig om du er syg eller rask. Lægen er eksperten i forhold til sygdom og helbred. Derfor har det mere troværdighed og større gennemslagskraft, når en læge udtaler at rygning skal tages alvorligt. Hvis det blot journalistens egne ord, ville artiklens budskab hurtigt miste troværdighed.

"Teksterne" er institutioner, som er med til at påvirke artiklens budskab. Budskabet her er at informere om alvoren ved KOL og rygning. Dette gøres ved at informere om, hvor mange der dør af det, samt antallet der har sygdommen. Vi kan hermed konstatere en vis grad af intertekstualitet, når artiklerne trækker på allerede eksisterende tekst og viden.

Interdiskursivitet

I tekstanalysen erfarede vi, at modaliteten i artiklerne meget ofte taler om rygerne i en negativ sammenhæng, eller måske nærmere i en "svag" sammenhæng. Vi så ofte ord som *hospitalsindlæggelser, hjemmepleje, patienter og lægen* blive anvendt meget. Det er ord som relaterer sig til sygdom og i et vist omfang også et udtryk for, at være ude af stand til at klare sig selv - at man har brug for hjælp. Ordvalgene gør, at teksten trækker på en sygdomsdiskurs, hvor rygere igen bliver italesat som mennesker med en sygdom. Det er her, vi ser interdiskursiviteten i artiklerne, som efterlader et indtryk af rygere som svage mennesker, som vi så med misbrugsdiskursen.

I forbindelse med rygeloven blev der også lavet om på rygerdiskursen. Det skete via restriktioner og lovgivning. Man gik fra at måtte ryge mange steder, til pludselig ikke at måtte ryge de samme steder. Rygning blev altså uønsket. I kraft af rygeloven blev vi gjort opmærksomme på at rygning er usundt og uønsket, og at det ikke skal ramme ikke-rygerne ufrivilligt.

I tekstanalysen definerede vi også en misbrugerdiskurs. Det kom til udtryk ved, at danskerne italesættes, som om de ikke tager deres sygdom alvorligt, og at de simpelthen ikke er i stand til at holde op med at ryge. Dette på trods af lægernes advarsler. Her ser vi, hvordan teksten trækker på en misbrugerdiskurs, hvor rygere bliver italesat som mennesker, der trods deres alvorlige situation ikke magter at droppe smøgerne. Denne misbrugerdiskurs giver et bestemt indtryk af mennesker, der ryger. I og med der bliver trukket på en misbrugerdiskurs, efterlades et indtryk af rygere som svage mennesker med et misbrug, der er ude af kontrol. Det er et eksempel på interdiskursivitet, at teksten trækker på en diskurs, der tilhører en bestemt befolkningsgruppe, og gør rygerne en del af den. Der trækkes generelt på negativt betonedede diskurser. Vi vurderer derfor, at der overordnet er lav grad af interdiskursivitet, da alle artiklerne italesætter rygning via negative diskurser. Der er ikke nogen der forsøger at udfordre den eksisterende diskurs om rygning. Artiklernes kommunikation er dermed med til

at opretholde en rygerdiskurs med det samme fokus – de taler inden for samme diskursorden, som uddybes i følgende afsnit.

Diskursorden

Når vi ser på artiklernes diskursorden, kigger vi efter, hvilke ressourcer – i form af diskurser og genrer - der trækkes på. Som tidligere nævnt bliver der trukket på flere negative diskurser i italesættelsen af rygere. Vi fandt for eksempel en sygdomsdiskurs, som fremstiller rygere som syge og svage mennesker, der belaster samfundet med dyre lægebehandlinger. Vi så desuden en misbrugerdiskurs, der fremstiller rygere, som afhængige mennesker, der ikke er i stand til at tage ansvar for deres helbred og foretage rygestop.

Artiklerne bevæger sig alle inden for den samme diskursorden, da de alle inddrager den samme type diskurser. Med type menes, at diskurserne har en fælles negativ betoning. Det er ikke nødvendigvis de samme diskurser, som er spil, men fælles for de diskurser, som konstituerer rygerdiskursen er en negativ ladning. Dermed fremstilles rygere generelt i et negativt lys.

Ingen af artiklerne udfordrer diskursordenen og italesætter rygning på en anderledes måde, bortset fra nogle få udtalelser i *"Tag din sygdom alvorligt – eller dø"* (EB, 21.01.14). Her forsvares rygere af to læger, som siger, at man ikke kan kalde dem 'skyldige'. Det påpeges, hvor vanskeligt det er at stoppe med at ryge, og at det ikke hjælper at pege fingre af rygere. Man kan dog ikke kalde dette for en decideret positiv italesættelse af rygere, da der stadig trækkes på en misbrugerdiskurs i fremstillingen af rygning som en reel afhængighed. Selve artiklen italesætter også rygning som et problem, der skal stoppe qua titlen på artiklen. En mere markant udfordring af den eksisterende rygerdiskurs kunne være en artikel, der satte fokus på rygeres oplevelse: hvad giver rygningen dem, og hvordan det kan være, at de ryger, selvom det er sundhedsskadeligt? Der er mange måder, at skrive om rygning på, men der er tilsyneladende ingen af vores artikler, som bevæger sig uden for den negative diskursorden.

Social praksis

Ideologi

Vi kan se en sundhedstendens i samfundet, som vi finder umulig at komme udenom i dette speciale. En tendens der gør, at vi bliver bombarderet med sundhedskampagner og sundhedstips - guidelines til, hvordan vi lever et sundt liv. Vi betragter denne sundhedstendens som en diskurs i udvikling, der er med til at definere og skabe rygerdiskursen. Vi mener, at sundhedsdiskursen i dag påvirker rygerdiskursen som en dominerende tendens i samfundet, der glorificerer det sunde liv. Med 'det sunde liv' som ideal, trækkes linjerne skarpere op, og usundheden forbundet med rygning bliver måske mere markant associeret med manglende succes end tidligere. Derfor er sundhedsdiskursen noget, man må være opmærksom på, når man taler om rygning.

Vi forstår sundhedsdiskursen som en tendens i tiden, der giver et øget fokus på et sundt liv med motion og sund kost. Især på de sociale medier ser man et stort fokus på sundhed. Det er blevet vigtigt at 'brande' sig selv som sund. Instagram, Snapchat, Facebook osv. bugner med selvportrætter - 'selfies', hvor mennesker dokumenterer deres sundhed med et billede af sig selv og en helsesmoothie, et par nye løbesko eller i fuld gang med dagens mavebøjninger. Disse sundheds-selfies er blevet så udbredte, at de har fået deres eget navn, nemlig 'healthies'. Udviklingen er naturligvis sket i forbindelse med, at de sociale medier har fået en større rolle i samfundet. Generelt kan man tale om, at brugerne kun viser de gode sider af deres liv, hvilket altså indebærer træning, sund kost og selfies af den veltrænede krop. I forhold til sundhedsdiskursen er dette fokus på de sociale medier med til at forstærke tendensen og diskursen om sund livsstil som lig med succes. Da vi mener, at sundhedsdiskursen påvirker rygerdiskursen, spiller de sociale medier også en mere eller mindre indirekte rolle for synet på rygning.

I analysen fandt vi ud af, at rygning er blevet socialt anerkendt som en usund vane. Rygning passer altså ikke ind i sundhedstendensen, og det er en tydelig uvane – alle kan se, når man sidder og ryger en cigaret. At ryge er altså et synligt tegn på, at man ikke lever op til sundhedsidealet. Men rygning kan også være et modsvar til den sunde tendens. Det kan ses som en form for oprør mod al den sunde kost og træning, og netop mod den sundhedstendens vi ser i samfundet. Sundhedsdiskursen spiller altså ind på rygerdiskursen, mens

rygerdiskursen også er med til at påvirke og udfordre sundhedsdiskursen. Det er en generel egenskab ved diskurser, at de påvirker og konstituerer hinanden. Denne vekselvirkning gør diskurser til dynamiske enheder i konstant samspil og udvikling. Og netop denne dynamik diskurser imellem gør det vanskeligt at isolere rygerdiskursen fra andre eksisterende diskurser og tendenser. Her ser vi sundhedsdiskursen som en signifikant diskurs i forhold til en analyse af kommunikationen om rygning. Dette tydeliggøres i en forandring i rygerdiskursen, hvor sundhedsdiskursen er en medvirkende faktor, som vi ser på herunder.

I det følgende citat ser vi, at antallet af rygere er kraftigt reduceret. Det er sket som følge af flere ting, herunder rygeloven, mere information omkring rygning og konsekvenserne heraf, og, i den senere tid, på grund af det øgede fokus på sundhed. Vi er altså gået fra et samfund, hvor rygning var meget almindeligt og ikke ildset, til at det er blevet mere sjældent og forbundet med restriktioner og forbud.

"I løbet af de sidste 10 år er der sket en markant reduktion i danskernes rygning. I år 2000 var det i alt 33 % af de voksne danskere, der røg (dagligrygere og lejlighedsrygere). Samtidig udgør den andel, der er holdt op med at ryge, nu 33 % af den voksne befolkning"

(<https://www.lunge.dk/fakta-om-rygning> d. 22.01.2015)

Der er kommet mange flere regler om rygeforbud i offentlige rum. Der er flere arbejdspladser, hvor rygere skal forlade matriklen for at ryge, eller har et afmærket areal, hvor de må ryge udenfor. Vi mener altså, at der er en generel accept af, at rygning er en dårlig og skadelig vane, som der tages afstand fra. Med rygerreglerne på arbejdspladser, og i andre offentlige sektorer, er det også gjort endnu tydeligere, hvem der ryger, og hvem der ikke gør. Rygerne står 'derude' mens ikke-rygerne sidder indenfor. De er fysisk adskilt. Der er altså blevet taget stilling til, at rygning er socialt accepteret som usundt og en dårlig vane. På den måde mener vi, at rygeloven kan forstås som en konsekvens af et øget fokus på sundhed. Det handler dog ikke kun om rygere, men om at leve et usundt liv generelt. Vi er begyndt at se ned på mennesker der lever et usundt liv.

Sociolog, Nanna Mik-Meyer definerer i "Sundhed, Menneske, Samfund" (Niklasson 2013) hvordan sundhed har fået en dominerende status i samfundet. Det sunde liv er blevet

udgangspunkt for om du lever et godt liv. Det sunde liv er lig med det gode liv. Og hvis du ikke lever et sundt liv, så er der noget galt med dig;

"Mange anser for eksempel overvægtige personer for personer, der har flere psykiske problemer, er mere dovne, er dårligere forældre, partnere, end normalvægtige borgere. Disse koblinger er en fuldstændig naturlig konsekvens af, at vi har fået selvfølgliggjort koblingen mellem det gode liv og det sunde liv, også selvom fordomme overfor usunde medborgere naturligvis ikke har været og er hensigten med det stærke sundhedsfokus, vi ser udfoldet i det danske samfund i dag"
(Nanna Mik-Meyer: Niklasson 2013: 142)

At definere 'det sunde liv' som 'det gode liv' er en spændende etisk diskussion, som dog bevæger sig væk fra vores empiri og undersøgelsesfelt. Hele diskussionen om 'sundhed' og 'et sundt liv' stiller store spørgsmål som: Er sundhed det samme for alle? Handler sundhed om dit ydre, eller kan der også være tale om en personlig og eksistentiel sundhed? Diskussionen er for omfattende her, men måden, Nanna Mik-Meyer beskriver sundhed som koblet til det gode liv kan nemt overføres til rygerne. Det er nogle af de samme fordomme der gør sig gældende. Vi så i artiklerne, at rygerne bliver udstillet som svage samfundsborgere der 'nasser' på samfundet. Senere taler vi mere om, at rygerne bliver stigmatiseret i medie billedet, hvilket bekræftes af Mik-Meyers resultat. På grund af den meget dominerende sundhedsdiskurs der hersker i samfundet i dag, er de, der ikke lever sundt, ikke en del af det sunde fællesskab. At ryge kan sammenlignes med at leve et usundt og forkert liv. Ligesom de overvægtige, kan rygere ses som en stigmatiserede gruppe, hvor individernes 'lidelse' ses som en ulempe. Du kan stadig leve sundt, spise sundt og dyrke motion, men så snart du tænder en cigaret så falder det billede til jorden.

Hegemoni

Herunder opstilles de diskurser, som artiklerne trækker på i deres kommunikation om rygning.

- Sygdomsdiskurs: Forbinder rygere med syge mennesker. De går ofte til lægen, og rygning kan i værste tilfælde føre til indlæggelse og have et dødeligt udfald.
- Misbrugsdiskurs: Forbinder rygere med misbrugere. Rygning er et misbrug, og rygere kan ikke stoppe, selvom det er ved at tage livet af dem. De er 'svage', fordi de ikke kan stoppe og også for dumme, da konsekvensen er helt klar.
- Samvittighedsdiskurs: Forbinder rygere med en samfundsbyrde. Selvom rygerne godt er klar over, at rygningen er ved at tage livet af dem, er de ikke i stand til at stoppe. Det er svært for ikke-rygere at forstå den følelse. Vi fornemmer at Ghita (EB, 20.04.14) føler, at andre ser hende som en byrde for samfundet med alle hendes lægebesøg. "Hun kan jo bare tage sig sammen og stoppe med at ryge, så ville hun heller ikke skulle rende til lægen hele tiden".
- Sundhedsdiskurs: En diskurs som vi har observeret i det generelle mediebillede og i samfundet. Der er meget fokus på sundhed, som kommer til udtryk ved motion, sund kost og en generel sund livsstil. Her giver rygning indtryk af en usund livsstil. At rygning er usundt er blevet almen viden for de fleste danskere. Derfor melder man sig som ryger ud af sundhedsbølgen, og dermed ud af den sociale norm, der tegnes af sundhedstendensen.

Når vi ser på ovenstående diskurser, har de alle en negativ, anklagende eller belærende tone. Vores artikler benytter sig af de samme diskurser, og ingen af dem griber temaet an på en ny og alternativ måde - som klargjort ovenfor, bevæger de sig under samme diskursorden. Den hårde modalitet og negative diskursorden kan give anledning til at tænke på en form for skræmmekampagne mod rygning.

En mindre negativ måde at snakke om rygning på kunne som eksempel være, at have fokus på individets selvbestemmelsesret. Her kunne en artikel handle om, at rygning faktisk er lovligt, og det er op til den enkelte, hvorvidt man vil ryge eller ej. Det er et individuelt valg, man som person kan træffe. Fokus i en artikel om rygning kunne også være på de mere attraktive sider ved rygning - at det kan give livskvalitet, eller at en cigaret er noget man slapper af med. Det

kan være en belønning eller en måde at skille sig ud på. Ingen af de artikler, vi behandlede, havde fokus på, hvad rygning giver.

Et helt andet fokus, som vores rygergruppe faktisk også kommer ind på senere i opgaven (se analysen af fokusgruppeinterview), kunne handle om social klasse. Hvem er det, der oftest ryger, og hvorfor? Er det de højtuddannede eller lavt uddannede, hvilke socialgrupper hører de til og hvorfor er det sådan? Denne debat er slet ikke oppe at vende i nogle af vores artikler. Med et mere udforskende perspektiv på rygning, ville den negative diskursorden udfordres.

Artikelanalysen viste en lav grad af interdiskursivitet, hvor de diskurser, medierne benytter, peger i samme retning. Vi konkluderer, at der eksisterer en negativ rygerdiskurs i vores empiri, som har fået en hegemonisk status. Det er blevet en sandhed, at rygning er dårligt. I mediernes rygerdiskurs ligger der, at der ikke findes positive sider af rygning, at det er afhængighedsdannende, og at alle bør vide, at det er skadeligt. Dette bakkes yderligere op af sundhedstrenden samt rygerens fysiske placering i samfundet. Ved at følge sundhedstrenden lever man det 'gode liv', og som ryger følger man ikke denne tendens. Når vi taler om rygerens fysiske placering, så er det blandt andet når de skal udenfor og stå for at ryge. De må altså ikke være inde sammen med os andre. Ellers skal de stå i de små 'rygerbure', igen adskilt fra ikke-rygerne. Det er uønsket at ryge i S-togene og anden offentlig transport, og på restauranter, barer med mere. Dette viser tydeligt samfundets holdning til rygning – det er uønsket. Denne analyse behandlede vores artikler om KOL. I det følgende gennemgår vi en analyse af artikler, der har fokus på rygning generelt.

Tekstanalyse – Rygning

Tidligere omtalte vi et fokusskift i vores speciale, hvor det gik fra at handle om KOL og rygning til rygning i et mere generelt perspektiv. Analysen af empirien om KOL gav os et interessant indblik i italesættelsen af rygning på et mere generelt plan. Dette har gjort os nysgerrige og givet anledning til at inddrage mere empiri fra artikler, som omhandler rygning i et andet perspektiv end KOL. Det har vi gjort for at få et mere generelt indblik i kommunikationen om rygning.

Da vi analyserede de nye artikler erfarede vi, at flere af artiklerne havde fokus på unge mennesker i forskellige sammenhænge. Dette synes vi bidrager med noget interessant i forhold vores tidligere analyse. KOL nævnes oftere i forbindelse med ældre mennesker, så derfor er det et interessant spænd med artikler der har fokus på eller henvender sig til unge. Især italesættelsen af rygning bliver spændende at sammenligne i forhold til de forskellige aldersgrupper.

I analysen af kommunikationen om KOL og rygning vurderede vi, at en negativ rygerdiskurs har en hegemonisk status i medierne. Vi vil derfor være tilbøjelige til, at søge efter artikler som vi kan bruge i forhold til det, da vi ønsker at be- eller afkræfte den negative rygerdiskurs. Vi valgte denne nye empiri ud fra, om artiklerne enten kunne understøtte vores analyse eller give et andet syn på rygning og rygere.

Vi vil i næste kapitel analysere vores "nye" artiklers rygerdiskurs og sammenligne den med den rygerdiskurs vi analyserede os frem til tidligere i analysen.

Artiklernes overskrifter

Vi synes, det er interessant at se på artiklernes overskrifter, da det giver et hurtigt og umiddelbart indtryk af indhold og ønsket budskab. Allerede her vil der være tale om en italesættelse af emnet, rygning. Derudover fungerer det også som en meningsfuld start på analysen, da overskrifterne er det første indtryk, man får af en artikel. Overskrifterne på vores artikler lyder som følge:

Ekspert: Forbyd tobakssalg til alle født i dette årtusinde (Politiken 11.06.2012)

Ekspertes vil hæve prisen på en pakke cigaretter til 100 kroner (Berlingske 23.02.2014)

Hver fjerde dansker: Forbyd tobakssalg (Berlingske 13.10.2014)

Unge dropper smøgerne (Ekstra Bladet 03.09.2014)

Unge vil straffe gravide rygere (Berlingske 29.04.2014)

Overskrifterne er præget af love, forbud og sanktioner i forhold til rygning. Ord som *forbud* og *straf* er i øvrigt gennemgående for artiklerne, som vi vil uddybe senere. Vi vælger at nævne det her også, da det hænger sammen med modaliteten i overskrifterne. Disse ord forbindes med ulovligheder og påvirker rygerdiskursen i retning af noget ulovligt.

Overskriften "*Hver fjerde dansker: Forbyd tobakssalg*" (Berlingske 13.10.2014) efterlader et indtryk af, at der er et fællesskab imod rygere, som har et ønske om at gøre rygning forbudt. Det er nemlig ikke blot én politiker eller lignende, som har dette synspunkt, men en betragtelig del af Danmarks befolkning. Hver fjerde dansker er mange. Det svarer til, at over en million danskere ønsker, at det bliver forbudt. Det er ikke tilstrækkeligt med restriktioner om hvor rygning er tilladt, men det skal gøres ulovligt.

I overskriften "*Unge vil straffe gravide rygere*" (Berlingske 29.04.2014) angribes en meget specifik gruppe. Det er de unge, som langer ud efter kvinder der ryger under deres graviditet. Her ser vi igen ordet *straf*. Udover det, siger overskriften, at unge mennesker generelt har et ønske om, at straffe gravide rygere. Modaliteten i teksten gør, at gravide rygere bliver en gruppe der jages af de unge, som ønsker at straffe dem fordi de ryger under deres graviditet. En mere passiv overskrift kunne være, at man overvejer at gøre rygning under graviditet ulovligt. I stedet bruges de unge som aktive aktører i kampen mod gravide rygere. Med overskriften "*Ekspertes vil hæve prisen på en pakke cigaretter til 100 kroner*" (Berlingske 23.02.2014) prøver man, at gøre livet surt for rygere ved at hæve prisen på cigaretter. Udtalelsen kommer fra en ekspert, som gør udtalelsen mere troværdig og giver den større gennemslagskraft. Det betyder at man som læser er tilbøjelig til, at blive overbevist om, at artiklens overskrift og budskab er en god ide. Teksten trækker på ekspertens etos til at styrke troværdigheden for selve artiklen og dens budskab.

Som læser er man ikke i tvivl om holdningen til rygningen. Det er tydeligt, at rygning er negativt og uønsket i samfundet. Rygning angribes fra flere forskellige grupper. Det er eksperter, de unge og generelt den danske befolkning. Ud fra overskrifterne kan vi se at "os mod dem" -scenarie. En tendens vi kan genkende fra tidligere i analysen, hvor vi så et lignende scenarie.

I det ovenstående har vi set på modaliteten i overskrifterne. Vi vurderer at der bliver brugt en hård tone i overskrifterne, der sætter rammen for indholdet i artiklerne. Vi har naturligvis i baghovedet, at overskriften skal gøre artiklerne interessante og fange læserens opmærksomhed. Det kan virke misvisende, da overskriften kan overdrive en smule i forhold til artiklens egentlige indhold. Hvis vi tager artiklen, "*Hver fjerde dansker: Forbyd tobakssalg*" (Berlingske 13.10.2014), så virker hver fjerde dansker som et stort antal. Men man kan vende den om og spørge, om de resterende $\frac{3}{4}$ er imod et forbud? Så en anden overskrift kunne være "*Tre ud og fire danskere: Tobakssalg skal fortsat være lovligt*" På den måde ville overskriften miste noget af sin slagkraft, og der ville næppe være tale om nogen sensation. Rygning bliver gjort til noget forbudt og næsten kriminelt, når man omtaler det med forbud og straf. Der er heller ingen tvivl om grundholdningen til rygning, samt at man ønsker at gøre livet 'surt' for rygerne, ved at sætte prisen på cigaretter op og helt forbyde rygning blandt en specifik målgruppe.

Rygning og de unge

I vores søgen efter nye artikler, viste det sig, som sagt, at unge ofte blev nævnt i forbindelse med rygning. I det følgende vil vi gennemgå, hvor de unges mening om rygning i forskellige sammenhænge kommer til udtryk. Dette samles som et tema. På den måde kan vi se, hvilke diskurser der bliver trukket på, samt hvordan rygning og unge bliver italesat.

I en artikel fra Ekstra Bladet "*Unge dropper smøgerne*" (Ekstra Bladet 03.09.2014) viser en rapport, at de unge i højere grad dropper cigaretterne end tidligere. Det drejer sig om unge under 15 år. Tallene viser, at på fire år er antallet af daglige rygere, under 15 år, halveret.

"En fantastisk udvikling, mener formanden i Kræftens Bekæmpelse, Frede Olesen.

- De unge synes simpelthen ikke længere, at det er sejt at ryge, siger han." (EB 03.09.2014)

Dette går umiddelbart lidt imod det, vi fandt frem til i vores interview med rygerne, som vi kommer nærmere ind på senere i analysen. Her taler vi om, at det netop var 'bad' at ryge – altså lidt sejt. Måske har den holdning ændret sig, i og med der bliver færre unge rygere. Dog betyder det ikke, at rygningen blandt unge forsvinder helt. Det er en diskussion vi vil tage op senere i opgaven.

Fremtidsforsker Anne Skare Nielsen mener ikke, at der er grund til at juble for meget.

“Rygning kan ikke udryddes helt, for de unge starter i trods. De ved godt, at det er farligt at ryge.” (EB 03.09.2014)

De unge ved altså godt, rygning er usundt og farligt. Men de gør det alligevel. Dette er noget, som vi også så i vores fokusgruppeinterview med vores rygergruppe. De taler også om et oprør mod det sunde og en måde at være lidt sej på. Dette kommer vi nærmere ind på i næste analysedel der omhandler vores fokusgruppeinterview.

I det ovenstående citat bliver rygning omtalt som en vane, som vi ikke kan komme til livs. Der bliver altså talt om rygning som noget vi ikke vil have i vores samfund. Ligesom vi gerne vil udrydde kræft og andre alvorlige sygdomme. Som vi har været inde på tidligere i analysen, kan vi igen identificere en sygdomsdiskurs, når der kommunikeres om rygning. Rygning bliver sat i samme bås som en sygdom og er dermed med til, at påvirke rygerdiskursen.

Anne Skare mener ikke, at man har den rigtige tilgang til de unge, når det drejer sig om at forhindre dem i at ryge. Der skal nye midler til, før de unge kvitter rygningen. Hun mener, at man skal give de unge nogle rollemodeller der kan vise dem, hvor usundt rygning er.

Modaliteten i denne artikel *“Unge dropper smøgerne”*(Ekstra Bladet 03.09.2014) anvendes ordet *fantastisk* når det handler om, at unge mennesker ikke er interesseret i at ryge længere, da det ikke giver det samme image som tidligere. Ordet *fantastisk* forstærker det positive i udviklingen. Budskabet bliver yderligere bakket op af Frede Olesens etos, i kraft af hans rolle som formand for Kræftens Bekæmpelse. I samme artikel omtales rygning, som noget der ikke kan udryddes fuldstændig, da unge mennesker ofte begynder at ryge i trods. Her bruges ordet

udryddes i forbindelse unge rygere. Modaliteten i teksten giver udtryk for, at vi ikke ønsker unge rygere skal være en eksisterende del af vores samfund. Budskabet bakkes igen op af et stærkt etos. Denne gang er det fra fremtidsforskeren Anne Skare Nielsen.

I en artikel fra Berlingske "*Ekspertter vil hæve prisen på en pakke cigaretter til 100 kroner*" (Berlingske 23.02.2014) tales der om, at sætte ind overfor de unge rygere. Det handler om, at danskernes levealder skal hæves og at vi generelt skal leve sundere. Et af forslagene for at gøre det mere besværligt, især for de unge rygere, går ud på, at sætte prisen på en pakke cigaretter op. Den nuværende pris på cirka 40 kr. skal op på 100 kr. pakken. Udover det, skal man bruge en særlig tilladelse til at sælge tobak. Indsatsen er målrettet til de unge rygere, da op mod hver fjerde unge mellem 16 og 20 år ryger.

»De inkarnerede rygere, som har råd til det, vil blive ved med at ryge og er heller ikke den primære målgruppe. Men det er jo frygteligt, at så mange unge begynder at ryge, og med hensyn til denne gruppe ville en pris på 100 kroner helt sikkert kunne påvirke forbruget. Andelen af rygere vil falde dramatisk,« siger Morten Grønbæk." (Berlingske. 23.02.2014)

Morten Grønbæk, direktør for Statens Institut for Folkesundhed, bruger her ordet *frygteligt*, som har en forstærkende effekt på hvor dårligt og usundt rygning er. Ordet frygteligt kommer ofte i sammenhæng med alvorlige katastrofer og uheld, hvor mennesker måske har mistet livet. Altså bliver der trukket på en katastrofediskurs. Morten Grønbæk taler til læserens følelser, da han bruger ordet frygteligt i forbindelse med unge mennesker. Det har en rammende effekt, når vi læser om unge mennesker der bliver udsat eller udsætter sig selv for noget frygteligt.

Grønbæk mener også, at der skal ydes en ekstra indsats for at forhindre de unge i at ryge. Hans forslag går ud på, at hæve prisen på cigaretter. Det vil måske især ramme de unge, der endnu ikke har nogen stærk økonomi. Udover at man på den måde begrænser antallet af rygere generelt, så giver det også pote på den lange bane, mener Morten Grønbæk. I denne artikel er der også fokus på danskernes sundhed generelt og især vores middellevetid. Her ligger Danmark ikke særlig godt, i forhold til de andre europæiske lande. På den måde er fokus ikke kun på de unge, men på danskerne generelt. Dog er det de 'fremtidige' rygere man gerne vil have stoppet inden de går i gang.

Lovgivning

Et tema som fylder en del i vores artikler er et ønske lovgivning om rygning eller, at det skal gøres strafbart. En artikel fra Politiken *"Ekspert: Forbyd tobakssalg til alle født i dette årtusinde"*, (Politiken 11.06.2012) mener forskningsleder Knud Juel, at der skal sættes hårdt ind for at forhindre de unge i at begynde at ryge. Det kommer som følge af tal fra Sundhedsstyrelsens dødsårsagsregister, der viser at der sker et dødsfald hver 40. minut som følge af rygning. Forskningsleder fra Statens Institut for Folkesundhed, Knud Juel, mener ikke vi er hurtige nok til at forbedre den statistik, så derfor kommer han med et drastisk forslag:

"»Jeg mener, at der bør være et totalt forbud mod salg af tobak til alle, der er født i dette årtusinde«, siger han og uddyber: »Hvis vi skal bringe dødstallet markant ned, er det helt afgørende at forhindre, at børn og unge begynder at ryge." (Politiken 11.06.2012)

Selvom antallet af rygere er faldet meget de seneste år, så er antallet af rygerrelaterede dødsfald ikke faldet i samme grad. Derfor mener Knud Juel, at der skal sættes hårdt ind, så vi i fremtiden vil se en forbedret statistik. Han taler om et direkte forbud mod cigaretsalg til de unge. Det er en lidt anden tilgang end vi har set i andre artikler, hvor man er mere fokuseret på restriktioner

Vi ser det også i en artikel fra Berlingske *"Ekspert vil hæve prisen på en pakke cigaretter til 100 kroner"* (Berlingske 23.02.2014), som også vil lovgive på området.

"Sæt prisen på en pakke cigaretter op til 100 kroner. Begræns adgangen til smøger ved kun at give få forretninger med en særlig licens lov til at sælge tobak." (Berlingske 23.02.2014)

Her taler Morten Grønbæk om, at øge prisen på cigaretter og gøre det mere besværligt at få fat i dem. Der er ikke tale om et totalt forbud, men der er stadig tale om, at lovgive sig ud af problemet med for mange rygere. Vi har været inde på Grønbæk tidligere, og prisstigningen for cigaretter vil have størst indflydelse på de unge.

I en tredje artikel er der tale om, at det skal være strafbart, hvis kvinder ryger under deres graviditet, da det betragtes som børnemishandling.

"En undersøgelse, som YouGov har lavet for metroxpress, viser, at en tredjedel af de 18-29-årige mener, at gravides rygning bør karakteriseres som strafbar børnemishandling. 20 procent af de 30-49-årige mener, at gravide rygere bør straffes, mens det blandt ældre er 13 procent, skriver metroxpress." (Berlingske 29.04.2014)

Her er altså tale om en straf til de gravide rygere. En straf der kan sammenlignes med, at slå sit barn eller lignende. I artiklen fra Berlingske *"Hver fjerde dansker: Forbyd tobakssalg"* (Berlingske 13.10.2014) udtaler overlæge Inge Haunstrup Clemmensen udtaler, at rygning vækker stærke følelser i folk. Det ser vi i citatet ovenfor, og i det følgende citat.

"En af dem, som varmt støtter et forbud, jo før jo bedre, er nyrekræftlæge Frede Donskov, som peger på, at mange sygdomme kan forhindres ved rygestop:

»Jeg synes, det er fantastisk, at vi er kommet så langt, at en fjerdedel går ind for forbud, for tobakken slår ihjel. Den tager jo vore kære fra os, og det må vi da prøve at forhindre.«"
(Berlingske 13.10.2014)

Frede Donskov er positiv over for danskernes holdning til rygning. Han gør ligefrem rygning til en aktiv deltager, der tager livet af vore kære. Her bliver rygningen italesat som en aktør der slår ihjel – den tager vore kære fra os. Man kan måske tale om, at rygningen bliver personificeret. Det er naturligvis dramatisk at tale om rygning på den måde. Især fordi, rygning er et valg man som individ selv tager stilling til. Der er ingen, der bliver presset til at ryge. Så reelt set er rygningen ikke en aktiv aktør i denne sammenhæng. Men det er et udtryk for, at det er et emne der vækker stærke følelser hos os.

Modaliteten i disse artikler om lov og straf i forbindelse med rygning handler selvfølgelig om, at gøre cigaretter ulovligt. Det der er kendetegnende for modaliteten er, at der bliver sat navn på afsenderen. Det var blandt andet en læge, en formand og en fremtidsforsker. Det blev også bakket op af den danske befolkning, som mente at rygning skulle gøres ulovligt. Når artiklerne

sætter ansigt på afsenderen, bliver budskabet gjort personligt og der er nogen der har en aktiv interesse i, at cigaretter skal forbydes. Artiklerne gør brug af ord og sætninger som *forbud, tobakken slår ihjel, straf, strafbart og børnemishandling*. Modaliteten i disse ord gør, at rygere bliver gjort til kriminelle, da der trækkes på en kriminalitetsdiskurs i forbindelse med rygere.

Det er dog ikke alle der mener, at et forbud mod tobak i Danmark vil være en god idé. Det ses i artiklen fra Berlingske *"Hver fjerde dansker: Forbyd tobakssalg"* (Berlingske 13.10.2014)

"British American Tobacco, der blandt andet producerer Prince, Kings og Cecil, er dog skeptisk over for et forbud, fortæller firmaets talsmand i Danmark, Jacob M. Lund:

»Et forbud mod tobak i Danmark vil betyde, at organiseret kriminelle vil opleve en markant styrkelse af deres forretning. Det er næppe en fordel for Danmark.« (Berlingske 13.10.2014)

Det er første, og eneste, gang vi ser tobaksindustrien nævnt i vores artikler. Jacob M. Lund fokuserer på et helt andet aspekt end dem, der er kritiske over for rygning. Kritikerne taler om at folk dør for tidligt, at danskerne bliver syge og vi mister vore kære. Tobaksindustrien forholder sig slet ikke til denne del, men flytter fokus over på det kriminelle miljø i Danmark, som de mener vil få gavn af et tobaksforbud. Her kan man tale om en undvigelsesmanøvre fra Jacob M. Lund, da han formentlig ved, at rygning er medvirkende til dødsfald og sygdom. Han kunne i stedet vælge, at imødekomme artiklernes kritik af cigaretter og anderkende det usunde og i stedet fokusere på, at det er et nydelsesmiddel som mange mennesker er glade for. Og i øvrigt gøre opmærksom på, at det er forbrugernes eget valg om de vil ryge. Det virker måske lidt underligt, at forsvare rygning ved at foretage emneskift og snakke om hvordan rygning kan forhindre kriminalitet ved at være lovligt. Det virker utroværdigt, da det i høj grad er indicier og ikke noget Jacob M. Lund kan sige noget reelt om.

Ændret holdning

Flere af artiklerne beskriver også hvordan synet på rygning har ændret sig og at holdningen til rygning er blevet en anden. Tidligere var rygning socialt accepteret og foregik mange steder.

I en artikel fra Berlingske; *"Hver fjerde dansker: forbyd tobakssalg"* (Berlingske 13.10.2014), hvor der tages udgangspunkt i Knud Juels forslag om at forbyde cigaretter til unge mennesker. En undersøgelse viser, at hver fjerde dansker er klar til at indføre et forbud mod salg af tobak.

»Det er rigtigt interessant, for det viser, at kulturen har ændret sig i retning af, at rygning ikke længere er naturligt. Der er da heller ingen tvivl om, at hvis tobakken først kom på markedet i dag, ville den blive forbudt,« siger Mette Lolk Hanak, forebyggelseschef i Kræftens Bekæmpelse." (Berlingske 13.10.2014)

Her omtaler forebyggelseschef i Kræftens Bekæmpelse, Mette Lolk Hanak rygning som noget, der ville være ulovligt, hvis det kom på markedet i dag. På den måde italesætter hun rygning som meget sundhedsskadeligt og farligt. Det viser også, at vi er blevet klogere på rygningens helbredsmæssige konsekvenser. Rygning er et produkt fra en anden tid, hvor der ikke var samme fokus på sundhed og manglende viden om hvorfor rygning er usundt.

Formand i Kræftens Bekæmpelse, Frede Olesen ser også et skift i samfundets holdning til rygning i en artikel fra EB *"Unge dropper smøgerne"* (Ekstra Bladet 03.09.2014)

"Han forklarer udviklingen med, at samfundets grundholdning til rygere har ændret sig." (EB 03.09.2014)

Det bliver i samme artikel bakket op af Morgenavisen Jyllands-Posten.

"Lærere og pædagoger må ikke længere ryge i skolegården, elever må ikke ryge på skolens matrikel, og det er forbudt at ryge på restauranter, banegårde osv. Med andre ord: Rygerne er blevet uønskede, skriver Morgenavisen Jyllands-Posten" (EB 03.09.2014)

Citatet ovenfor henviser til en tid, hvor rygning var tilladt flere offentlige steder. I modsætning til i dag, hvor rygning er blevet ildeset og forbudt stort set på alle offentlige steder. Frede Olesen taler endda om en grundholdning til rygere der har ændret sig, og ikke blot til rygning. Om det er et bevidst ordvalg eller ej, kan vi ikke sige. Men det har den effekt, at det ikke bare er rygningen i sig selv det handler om, men at det er selve rygerne som personer. De samme personer – rygerne – er i øvrigt uønskede. Det er en voldsom retorik at bruge om rygerne, men vi ser det også i en anden artikel.

"Det vil på langt sigt helt fjerne risikoen, og rygerne vil blive en uddøende race«, siger Knud Juel."
(Politiken 11.06.2014)

Her ser vi Knud Juel omtale rygere som en race for sig selv. Man kan her stille spørgsmålet: Hvem er så den anden race? Når rygere omtales som en race, er det med til at adskille dem fra resten af befolkningen. Vi ser her et eksempel på en stigmatisering af rygerne, da de bliver omtalt som en gruppe for sig, i en negativ forstand. Rygerne adskiller sig ikke fra 'os andre' ved at have en fordel eller en positiv egenskab, men nærmere fordi de har en ulempe – rygningen. Der tales heller ikke bare om anden race, men om race der skal uddø – en race vi ønsker skal uddø.

Diskursiv praksis

Her følger en kort opsummering af vores tekstanalyse og de elementer, vi har trukket ud af artiklerne. Dette skal lede videre til en analyse af den diskursive praksis. I tekstanalysen så vi eksempler på rygning italesat som noget kriminelt gennem ord som *straf* og *forbud*. Artiklerne gav udtryk for, at forskellige befolkningsgrupper bakkede denne diskurs op - for eksempel de unge, der ville straffe gravide rygere (Berlingske, 29.04.14). Vi så samtidig eksempler på et ønske om at besværliggøre adgangen til cigaretter gennem blandt andet prisstigninger. I en af artiklerne omtales desuden et skift i rygerkulturen, hvor holdningen til rygning ser ud til at være vendt til det negative - de unge synes ikke (længere), det er smart at ryge. Her omtales rygere endda som en uddøende race. I det følgende vil vi analysere den diskursive praksis, hvor vi vil se nærmere på, hvordan disse temaer kommer til udtryk.

Intertekstualitet

I alle vores artikler bliver der refereret til undersøgelser lavet af en tredjepart. Der er tale om tal fra Sundhedsstyrelsen, en rapport om unges rygevaner fra Statens Institut for Folkesundhed, udtalelser fra diverse eksperter fra Vidensråd for Forebyggelse, tal fra en undersøgelse foretaget af YouGov samt udtalelser fra Kræftens Bekæmpelse. Artiklerne bygger altså på 'tekster' fra en tredjepart, og er produceret på baggrund af disse 'tekster'. De institutioner der inddrages er med til at påvirke læseren og give teksten troværdighed ved at trække på ekspertetos (Jørgensen & Onsberg, 2008). Disse institutioner har alle en interesse i at få danskerne til at leve sundere, hvilket blandt andet indebærer at sænke antallet af rygere. Der eksisterer altså intertekstualitet i form af inddragelsen af allerede eksisterende tekster og viden.

Interdiskursivitet

Som tidligere nævnt peger modaliteten i artiklerne næsten konsekvent i en retning, der enten taler ned til rygere eller blot taler dårligt om rygning. Der bliver ofte kommunikeret om rygerne i en hård tone. Det kommer til udtryk ved ord som *forbud* og *straf*, når det handler om, hvordan vi i samfundet skal få nedbragt antallet af rygere. Det er ord som disse, der associerer rygning med noget kriminelt, som vi også tidligere har været inde på. Her ser vi

hvordan interdiskursiviteten er med til, at gøre rygere en del af en anden befolkningsgruppe, nemlig den kriminelle.

Ud over kriminalitetsdiskursen kan vi blandt andet tale om en sundhedsdiskurs. Denne kommer i spil, da rygning har en stor indflydelse på sundheden. I analysen af KOL-artiklerne refererede vi til en generel sundhedsdiskurs og sundhedstrend. I empirien om rygning og unge bliver rygning samtidig nævnt i forbindelse med levealder (Berlingske, 23.02.14), helbredsmæssige konsekvenser (Berlingske 13.10.2014) og dødstal på grund af rygning (Politiken, 11.06.12). Sundhedsdiskursen ses altså både i den indledende empiri om KOL og i de øvrige artikler. Ud over sundhedsfokus, grænser modaliteten i ovenstående artikler sig også op af en katastrofediskurs ved at understrege de mulige konsekvenser af rygning – og lede tankerne hen på, at noget går alvorligt galt. Der ligger desuden noget opdragende i diskursen, som kommer særligt til udtryk i én artikel: "*Ekspertes vil hæve prisen på en pakke cigaretter til 100 kroner*" (Berlingske 23.02.2014), da man ved hjælp af prisstigninger vil komme noget af rygningen til livs. Ved at regulere prisen på rygning med det formål at få rygere til at stoppe, opdrager man nærmest rygerne, som om de ikke kan – eller har ret til at bestemme selv. Det økonomiske aspekt har vi ikke set i andre af vores artikler, men det var også noget, vores rygergruppe var inde på under interviewet. Rygergruppen udviste desuden enighed om, at medierne virkede opdragende i tonen over for rygere. Dette kommer ind på i analysen af fokusgruppeinterviewsne.

Vi hæftede os desuden ved Morten Grønbæks valg af ordet *frygteligt*, i artiklen "*Ekspertes vil hæve prisen på en pakke cigaretter til 100 kroner*" (Berlingske 23.02.2014), i forbindelse med, at for mange unge begynder at ryge. Ordet *frygteligt* har en voldsom klang, da det ofte sættes i forbindelse med noget mere alvorligt, end at nogle unge mennesker begynder at ryge. Artiklen trækker altså på en form for katastrofediskurs. Her er det værd at huske på, at rygning ikke nødvendigvis er lig med en dødsdom eller en alvorlig sygdom – der findes mange mennesker, som ryger et helt liv uden at blive syge af det. Alvorligheden lader altså til at blive eskaleret op. Ordvalget er med til at påvirke rygerdiskursen, da det konstituerer et billede af rygning i sig selv som noget *frygteligt*. Igen ser vi rygning blive italesat, som noget negativt og meget alvorligt. Ord som disse er igen med til at påvirke rygerdiskursen i en negativ retning.

Vi så Knud Juel omtale rygere som en race for sig selv – en uddøende race. (*"Ekspert: Forbyd tobakssalg til alle født dette årtusinde"* (Politiken 11.06.2012)) Vi betragter denne udtalelse, som én af de voldsomste i vores analyse. Det er en udtalelse, som virker decideret stigmatiserende af rygere, som bliver sat i en kategori for sig. Selve udtalelsen virker stigmatiserende, da Knud Juel laver et direkte angreb på en minoritet, som han selv definerer den – en uddøende minoritet. Dette kalder vi for en minoritetsdiskurs.

Artiklernes kommunikation er med til at opretholde rygerdiskursen, da de inddrager diskurser, som sætter rygere i dårligt lys. Vi vurderer derfor, at der er tale om en lav grad af interdiskursivitet, og at alle artikler har en negativ holdning over for rygning.

Diskursorden

I forhold til Knud Juels udtagelse om rygere som en uddøende race, finder vi det interessant, at sådan en kommentar får lov at blive stående. At tale om rygere som en uddøende race er stødende over for rygerne. Sat på spidsen omtaler Knud Juel rygerne på samme måde, som Hitler og nazisterne omtalte jøderne. Som en hel race, der skal uddø. Hvad er det, der gør, at sådan en udtalelse er i orden? Her ser vi virkelig, at synet på rygning og cigaretter har ændret sig. Med al den information og viden, der i dag er om cigaretter og de alvorlige følger, der kan være af rygning, er der sket et skift i stemningen over for rygere. Den aktuelle stemning over for rygere gør det tilsyneladende i orden at trække på en kriminalitetsdiskurs og inddrage elementer fra et racepolitisk synspunkt under rygerdiskursen. Sådan havde det ikke set ud for 40-50 år siden, inden Danmark havde indført rygeloven og inden man kendte til konsekvenserne ved tobaksrygning.

I artiklerne om rygning og unge er der, ligesom i artiklerne om KOL, intet i empirien, der udfordrer diskursordenen og italesætter rygning på en anderledes måde. Selvom rygning italesættes forskelligt, er det det altid med negative eller nedsættende diskurser om rygning.

Social praksis

Ideologi

Tidligere i vores opgave har vi beskrevet en sundhedsdiskurs, som en diskurs, hvor man sigter efter et godt liv defineret som et sundt liv. I analysen af artiklerne om unge og rygning har vi desuden fundet frem til flere diskurser, der omhandler kontrol, forbud, straf og lignende. Mediernes tone indikerer altså indirekte, at rygere handler forkert – deri ligger der en manglende ret til selvbestemmelse hos individet. Med en kriminalitetsdiskurs bliver rygere italesat som en gruppe, der skal opdrages eller kontrolleres af dem, der ved bedre. Både i sundhedsdiskursen og kriminalitetsdiskursen ligger der således en opfattelse af, at der findes en korrekt måde at handle på. Selvom det ikke er ulovligt eller forkert at ryge, taler man om straf i nedsættende ord og vendinger, og der er en generel accept af, at man kan tillade sig at påpege rygernes dårlige vane. Her tænker vi især på Knud Juels udtagelse.

Vi oplever generelt, at tonen over for rygning og rygere er hård – måske endda for hård. Hvis man ser på denne problematik i et bredere perspektiv, oplever vi, at det samme gør sig gældende for andre samfundsgrupper. De ledige på kontanthjælp er dovne, de studerende har ikke højt nok fagligt niveau og er for lang tid om at tage en uddannelse. Vi mener, at der er en tendens til, at tonen i den offentlige debat er meget hård over for disse samfundsgrupper, men der er ikke nogen der sætter en stopper for det. Der er en form for social accept af, at man godt kan omtale rygere som en uddøende race, kontanthjælpsmodtagere som dovne og fede mennesker som svage. Der foregår nogle diskursive processer, der legaliserer denne italesættelse. Dette vil vi komme yderligere ind på i vores diskussion, da vi mener det er et relevant og vigtigt emne at belyse.

Ideologien om at rygning ikke er accepteret og betragtes som forkert, nærmest ulovligt, er i høj grad med til at påvirke rygerdiskursen. Tonen og den hårde retorik ligger i modaliteten i kommunikationen og kan være vanskelig at sætte en finger på, da det netop er blevet en social accept og en selvfølge. Noget vi tager for givet og accepterer som en sandhed.

Hegemoni

For overblikkets skyld opstilles herunder de diskurser, vi har analyseret os frem til i den nye analyse:

- Kriminalitetsdiskurs: Artiklerne italesætter rygerne som kriminelle, når der bruges ord som *straf* og *forbud*. Når vi også kalder det for en fodbudsdiskurs, er det på baggrund af prisstigningsforslaget på cigaretter, på aldersrestriktionerne og den generelle holdning til at gøre det mere besværligt for rygerne. Alt dette har vi in mente, når vi taler om kriminalitetsdiskursen.
- Sundhedsdiskurs: En diskurs som vi var inde på i den tidligere analyse, men som også gør sig gældende her. Den kommer til udtryk i og med, at rygning ofte nævnes i forbindelse med sundhed, helbred og levealder.
- Katastrofediskurs: Der benyttes ord som *frygteligt*, som associerer til sygdom eller katastrofe. Samtidig fokuseres der på alvorlige konsekvenser af rygning – herunder sygdom og død i flere af artiklerne.
- Minoritetsdiskurs: Rygere omtales som en mindretalsgruppe, en uddøende *race*.

I første analyse af artikler om rygning og KOL definerede vi en rygerdiskurs, som har fået en hegemonisk status. I rygerdiskursen lå der, at rygning er en usund vane. I denne analyse af artikler om rygning og unge havde vi fokus på rygning i en mere generel forstand. Vi kan igen definere en rygerdiskurs med en tilsvarende hegemonisk status. Rygning er dårligt. Diskurserne er ikke de samme, som vi fandt i første analyse, men de bevæger sig inden for samme diskursorden, og det er stadigvæk negativt ladede diskurser, som bliver sat i forbindelse med rygning.

Stigma

Vi har nu gennemgået en analyse af vores artikler og har trukket de diskurser ud af teksterne, som er med til at påvirke og definere rygerdiskursen. Alle diskurserne kan sættes i forbindelse med minoriteter, som enten tilhører de svage eller de udstødte. For eksempel sætter både kriminalitetsdiskursen og misbrugsdiskursen rygere i kategori med en lavere social klasse. Vi mener derfor, at diskurserne omkring rygning i vores artikler skaber en stigmatisering af rygere, og artiklerne efterlader alle et indtryk af rygere, som misbrugere, syge, kriminelle eller som en samfundsbyrde. I forhold til vores tidligere omtalte sundhedsdiskurs ser vi desuden et klart eksempel på stigmatisering. At have en sund livsstil er blevet det 'rigtige'. Ved at være ryger afviger man fra denne norm, da rygning ikke er 'rigtigt' i forhold til en sund livsstil. Rygere falder altså uden for fællesskabet.

For at beskrive stigma og blive klogere på, hvad en stigmatisering rent faktisk har af betydning har vi hentet inspiration i socialpsykologien. Her bliver stigma defineret som:

"A stigma is an attribute that discredits a person or a social group in the eyes of others."
(Goffman (1963) i Franzoi, 2009:205)

Et stigma er et karaktertræk der ses som en ulempe hos en person eller en social gruppe. Der bliver set skævt til det karaktertræk. Der er forskellige typer af stigma, som Goffman definerer således.

1. *Tribal Identities: race, sex, ethnicity, religion, national origin*
 2. *Blemishes of individual character: mental disorders, addictions, homosexuality, criminality*
 3. *Abominations of the body: physical deformities, physical disabilities, diseases, obesity"*
- (Franzoi 2009:206)

Der er altså tre typer af stigmatisering. Den første handler om race, køn, oprindelse og så videre. Det er ikke nødvendigvis et træk, man selv kan gøre for, men noget, man er født med. Den anden type handler om 'skønhedspletter'⁴ ved en person. Det kan for eksempel være et

⁴ Blemish betyder skønhedsplet. Det kan også oversættes som en 'minor imperfection'.

misbrug, kriminalitet eller homoseksualitet. Den sidste type handler om kroppens udseende, som hvis man for eksempel mangler en arm, hvis man lider af en sygdom der gør at man går anderledes eller hvis man er svært overvægtig. Det handler dog ikke kun om at se anderledes ud end de andre i et samfund, eller om at opføre sig anderledes.

"Stigmatized persons are not simply different from others, but society judges their difference to be discrediting." (Franzoi, 2009: 205-206)

Måden, stigmatiserede mennesker skiller sig ud fra samfundet på, ses altså som negativ. Stigmatisering hænger desuden sammen med diskrimination, da det medfører en diskreditering af de mennesker, som falder inden for den stigmatiserede gruppe. Goffman mente, at der forekommer stigmatisering i alle samfund, hvor nogle sociale grupper vægtes over andre. De laverestående eller stigmatiserede grupper udsættes ofte for intolerance (Franzoi 2009).

I vores speciale har vi at gøre med mennesker, der har et mildt misbrug i form af cigaretter. Man kan tale om en afhængighed. Når artiklerne italesætter rygere som afhængige og trækker på en misbrugsdiskurs, er det med til at stigmatisere rygere som misbrugere. De melder dem så at sige ind i den samme samfundsgruppe. Selvom rygere ikke betragtes som stofmisbrugere, har det en stigmatiserende effekt, når de omtales inden for den samme diskursorden som stofmisbrugere.

I nutidens samfund, og som følge af sundhedstrenden, betragter vi det desuden som en stigmatisering at blive forbundet med at være usund. At leve et sundt og 'rigtigt' liv er blevet en samfundsnorm. Der er kommet et øget fokus på at spise sundt, dyrke motion og være optaget af sit helbred. Der er et bredt udvalg af forskellige kure, man kan prøve og diverse tv-programmer der handler om sund kost, vægttab og lignende. Så hvis man ikke følger 'moden', kan man ende med at stå udenfor. Som nævnt er dette en ændring, der er sket – måske især efter rygelovens implementering. Tidligere eksisterede der et andet syn på rygning, hvor man ikke forholdte sig i samme omfang til, om det var usundt eller generende for andre mennesker. Rygnings mulige konsekvenser var ikke åbenlyse, og der fandtes ikke den negative holdning i samfundet og forbehold mod rygning, som der gør i dag.

"Ninna Thomsen fremhæver dog også, at det er fortidens synder, som rammer byen i dag. KOL udvikles over årtier, og for 40 år siden var det 60pct. af befolkningen, der røg"(Berlingske 27.10.2014)

Vi ser altså, at der er sket et skift i samfundet hvad angår rygning. Det hænger sandsynligvis sammen med det øgede fokus på sundhed generelt, men også opmærksomheden på især rygning som en samfundsgene på grund af passiv rygning. I 2007 trådte den nye rygelov i kraft, hvor passiv rygning var omdrejningspunktet. Det handlede primært om, at skabe røgfrie miljøer.

"Formålet med loven er at udbrede røgfri miljøer for at forebygge sundhedsskadelige effekter af passiv rygning og for at undgå, at nogen ufrivilligt udsættes for passiv rygning"(<http://sundhedsstyrelsen.dk/da/sundhed/tobak/lovgivning/lov-om-roegfri-miljoer> 17.12.2014)

Ved at lovgive om rygning fortrængte man pludselig rygerne fra steder, hvor de var vant til at måtte tænde en cigaret. Rygerne er dermed også blevet synlige på en anden måde end tidligere. Nu kan de ikke 'gemme' sig inde i en bygning når de skal ryge, men er nødsaget til at gå udenfor for at få 'frisk luft'. Dette har synliggjort rygere, så alle kan se, at de har en *blemish of individual character*.

Vi mener, at vedtagelser i rygeloven har været medvirkende til at ændre på rygerdiskursen. Ud over den ændrede lovgivning har den kommunikationsmæssige ændring i rygerdiskursen også haft en betydning for rygere. De blev pludselig gjort opmærksomme på deres dårlige vane, og hvordan den påvirker andre end blot dem selv. Det var dog ikke kun rygerne selv der blev opmærksomme på dette, men os alle i samfundet. Den ændrede opfattelse af rygning kan have bidraget til den stigmatiserende kommunikation, vi ser i dag, hvor rygere omtales som en minoritetsgruppe.

Vi forstår stigmatisering som en negativt ladet kategorisering af mennesker i samfundet. Ud fra Goffmans definition, mener vi, at den rygerdiskurs, vi har undersøgt i vores artikler, giver rygere et stigma på flere niveauer: Både misbruger- og kriminalitetsdiskursen giver et stigma om *blemish of individual charater*. Rygere stigmatiseres desuden som en samfundsbelastende

minoritetsgruppe – og i en enkelt artikel endda som en race. Sidstnævnte falder i Goffmans stigmakategori *tribal identities*.

Konsekvenserne af stigmatisering kan være store, da et stigma ofte fører til intolerance og diskrimination (Franzoi 2009). Når mennesker møder et individ med et bestemt stigma eller i en særlig gruppekategori, associeres automatisk til stereotyper forbundet med denne kategori. En stigmatisering af rygere kan på denne måde medføre, at de automatisk dømmes som for eksempel svage (misbrugerdiskurs), usunde (sundhedsdiskurs), skyldige (samvittighedsdiskurs) eller andre labels, der måtte tilhøre kategorien. Disse fordomme kan medføre diskrimination, som man især ser markant ved racisme. Sat på spidsen er det det samme, rygere udsættes for under mediernes tone, om end i en lavere grad end ved racediskrimination.

Analyse af fokusgruppeinterview

Vi vil nu påbegynde analysen af vores fokusgruppeinterviews. Vi vil undersøge hvilke diskurser vores respondenter italesætter i forbindelse med rygning. Dette vil fortælle os noget om, hvilke værdier de forbinder med rygning. Disse diskurser vil vi holde op mod de diskurser, som blev italesat i vores artikler. Vi undersøger, om der er en diskursiv sammenhæng mellem vores respondenter og vores artikler. Vi vil gennem de diskurser som vores respondenter italesætter, undersøge om mediernes stigmatiserende rygerdiskurs påvirker dem, og så fald hvordan. Ved at sammenligne de diskurser, som vores respondenter italesætter med de diskurser, som medierne italesætter, kan vi udlede flere ting. For det første kan vi se, om det er de samme diskurser de bruger til at italesætte rygning. Vi kan også se, om vores respondenter bliver påvirket af mediernes rygerdiskurs.

Rygergruppens viden er brugbar i forhold til en forståelse af det at være ryger. At interviewe en rygergruppe ser vi som et oplagt valg, da rygere dagligt mærker den kommunikation og de diskurser, som eksisterer omkring rygning. De vil kunne give os indblik i, hvordan de bliver påvirket af samfundets syn på rygning.

Vi finder det relevant også at interviewe en ikke-rygergruppe for at få et andet indblik i, hvordan ikke-rygere ser på rygning – ikke blot rygernes perspektiv. Ikke-rygergruppen kan bidrage med en anden viden end rygerne, da de måske har et andet forhold til det at ryge. Vi er også interesseret i ikke-rygernes syn på rygning og rygere, og om dette syn bliver påvirket af mediernes rygerdiskurs. Vi vil undersøge om ikke-rygerne italesætter rygning på en måde, der adskiller sig fra rygernes, og fra mediernes.

Vi betragter interviewet som en tekst, derfor griber vi denne analysedel an på samme måde som artikelanalysen. Derfor vil vi også lave en tekstanalyse, hvor vi ser nærmere på hvilke ord, der går igen, og hvordan rygning bliver italesat i vores interviews. I artikelanalysen foretog vi en temainddeling af de emner, som vi fandt interessante i forhold til vores problemformulering. I temainddelingen trak vi de mest fremtrædende diskurser frem. I dette analyseafsnit følger vi samme fremgangsmåde, da vi inddeler analysen i de temaer, som vores respondenter sætter i tale. Efter en tekstanalytisk temainddeling af de to

fokusgruppeinterviews hver for sig følger en fælles diskursiv praksis og social praksis for de to interviews

Tekstanalyse – rygergruppen

Rygergruppen består af tre rygere, som er fra den samme klatreklub i København. Det er Mikkel(M) på 25 år, Casper(C1) på 29 år og Casper(C2) på 26. De er alle gode venner, og I arbejder i klatreklubben. De har alle en aktiv hobby qua deres klatring. De har alle tre røget i flere år og det er en fast del af deres hverdag.

Social mood

Rygergruppen beskrev rygning som noget meget socialt. For dem var rygning forbundet med en social hyggelig begivenhed de dyrker sammen med venner.

"C2: [...] så er det fordi den der kop kaffe man skal drikke med en kammerat man ikke har mødt i lang tid. Den bliver lige ekstra god, hvis man får en smøg til." (Bilag N: 2)

"C1: [...] men for mig er det helt sikkert mere et bevidst valg om at jeg godt kan lide at ryge og jeg synes det er en meget social ting." (Bilag N: 3)

"M: Der er ingen tvivl om, at jeg ryger flere cigaretter når jeg er sammen med rygere end når jeg ikke er sammen med rygere[...] men hvis jeg er sammen med rygere, så går der tit hyggeryger i den." (Bilag N: 3)

De får her italesat rygning som noget socialt. Derved trækker de på en fællesskabsdiskurs, det er noget de gør sammen og hygger sig med det. De melder sig dermed også ind i et fællesskab, hvor rygning er samlingspunktet. For rygergruppen er der heller ingen tvivl om, at de bliver påvirket af andre rygere. Som Mikkel siger det, så er der stor forskel på hvor mange cigaretter han ryger når han er sammen med rygere, i forhold til ikke-rygere.

Da vi spurgte ind til hvordan de var startet med at ryge, viste det sig at det sociale også spillede ind på det. Alle tre startede i en social kontekst med en eller flere venner.

"C2: Jeg tror første gang jeg prøvede at ryge, det var sådan noget med, at stjæle en sjælden cigaret fra min far og så ryge den sammen med en kammerat omme bag Fakta[...] og så hvis man var et sted, hvor der var en social kontekst, altså på HF da jeg startede der, hvor det var oplagt, hvis man ligesom ville passe ind og møde nogle nye mennesker." (Bilag N: 7)

"M: Jeg begyndte at ryge på efterskole og jeg kan huske det fordi, der var nogle andre der gjorde det og så gjorde vi grin med det og så kan jeg huske at der var nogen af dem fra mit hus der røg, og så gjorde vi grin med, at de var afhængige[...]: Ja, der var vi tre stykker der begyndte at ryge smøger hver dag" (Bilag N: 6)

"C1: Jeg tror ikke du finder en der er startet med at ryge på eget initiativ uden at det har været noget med omgangskreds eller noget i den stil." (Bilag N:)6

Igen ser vi hvordan det at ryge bliver kædet sammen med noget socialt. Der er ikke en af vores respondenter der er begyndt at ryge uden, at det har været sammen med andre. Det var dog ikke kun da de startede med at ryge, at det foregik sammen med andre. Da Mikkel og Casper havde et rygestop var det også noget de gjorde sammen.

"M:[...]Det er 10 år siden, så jeg har røget i 10 år. 10 år fra jeg røg min første smøg til nu. 3 år i opstartsfasen og så 7 år som fast ryger og så med nogle små pauser, nogle kunstpauser. (Bilag N: 1)

C2: jeg har også haft kunstpauser. (Bilag N: 1)

M: Den længste kunstpause jeg har haft, det var den sammen med dig, sidste år på 9 måneders tid. 9 måneder kan jeg huske det var, hvor jeg ikke røg. Ik? Sidste år" (Bilag N: 1)

Et andet eksempel på det sociale i rygning ser vi i forbindelse med fest og det at gå i byen. Casper siger blandt andet:

" C1: Et godt eksempel når jeg er i byen så tit, mange af dem jeg taler med når jeg er i byen er når jeg er ude for at ryge, for eksempel hvis du er på en bar så er det når du går udenfor for at ryge så står der nogen derude, så er det dér du rent faktisk snakker med folk." (Bilag N: 7)

Der foregår altså noget socialt blandt rygerne, når de mødes ude foran og får sig en cigaret. Mikkel følger op med:

"M: Ja det tror jeg er meget normalt. Der er også hele den der gamle skrøne med at rygere er mere sociale end andre eller sådan noget nogle fester, det er måske noget med man er sådan et sted hvor man kan høre hvad hinanden siger." (Bilag N: 7)

Vi kan tale om en fællesskabsdiskurs i forhold til rygning, hvor vores respondenter er fælles om at begynde med at ryge og fælles om at stoppe igen. De er også fælles om at 'fastholde' hinanden i rygerrollen, hvilket Mikkel kommer ind på:

"M: Så vi sådan lidt fastholder hinanden i at være rygere her [...]"(Bilag N: 11)

Rygerne er med til at konstituere hinanden i at være rygere. Deres omgangskreds spiller en rolle i forhold til hvor meget de ryger. Det ser vi, da Casper(C1) fortæller om sin bror, der ændrede livsstil og omgangsgruppe. Han gik fra at omgås rygere til at omgås ikke-rygere og andre der gik op i sundhed.

"C1: Min bror stoppede faktisk med at ryge for et år siden, efter han er blevet sådan forholdsvis fanatisk omkring sådan noget træning og crossfit og alt sådan noget og det passer også meget godt med at han skiftede omgangskreds til at komme ind i hele det der miljø hvor det var sådan meget øko og helst det hele og så var han bare omringet af folk der ikke røg cigaretter lige pludselig og så stoppede han. Jeg tror helt sikkert, det har virkelig meget at sige." (Bilag N: 11)

For rygergruppen spiller omgangskredsen altså en stor rolle i for deres forbrug af cigaretter. Da Caspers(C1) bror i ovenstående eksempel holder op med at ryge, er det på grund af, at han får en ny omgangskreds, hvor det er normen at være dedikeret til en sund livsstil.

Under fællesskabsdiskursen kan vi se en social –og vanefaktor. Med det mener vi, at rygerne tilsyneladende ryger mere sammen med venner for hyggens skyld og dermed giver dem en social tilfredsstillelse. Vi så det også med Caspers(C2) og Mikkels rygestop, da det var en fælles og social beslutning. Vanefaktoren hænger sammen rygernes omgangskreds. Casper(C1) beskriver hvordan hans bror stopper med at ryge, idet han skifter omgangskreds og kommer i et nyt miljø med en anden sundhedskultur.

Rygning er "bad"

Vi talte med rygergruppen om hvorfor de ryger og hvorfor de var startet. Her så vi eksempler på, at det handlede om identitet, image og en bestemt måde at være på og måske en måde at skille sig ud fra mængden på. Casper(C1) giver blandt andet udtryk, at han som klassens rod fandt det naturligt at begynde at ryge.

"C1: Jeg har meget sådan med, at da jeg begyndte at ryge, gik jeg på en fin privatskole på Frederiksberg. Jeg var sådan roden i klassen, så det lå bare naturligt for mig.[...]" (Bilag N: 6)

Mikkel kan genkende, at det som ung handlede om at skille sig ud og være sej. Det handlede altså om image.

"M: [...]Det var lidt "bad" at turde ryge smøger for så var man ligesom sådan stukket ud. Jeg har gået mine egne veje jeg har valgt at ryge smøger " (Bilag N: 10)

I denne sammenhæng forbinder vi 'bad' med noget positivt – det er farligt og sejt, at turde ryge smøger. Her ser vi et eksempel på, at rygning bliver italesat i forbindelse med en diskurs omkring identitet og om at gå sine egne veje. Casper(C2) nævner det også, i forbindelse med sin egen lillebror.

" C2: Ej jeg tror, altså hvis jeg skal kigge på sådan en Gustav min lillebror han er 18 nu ikk, og han har også røget smøger i nogle år og det har helt klart været sådan en; ah han kører på skateboard og han er sej og undergrundsagtig. Det passer da bare lige ind i 'imaget'. Der er ingen som helst tvivl om, at der er noget identitet forbundet med det.[...]" (Bilag N: 11)

Så udover at være forbundet med noget socialt, så spiller identitet og image også en rolle i forbindelse med rygning. Det gælder måske især i forbindelse med at begynde at ryge og være ung. Der handler det om, at skille sig ud fra mængden og gå sine egne veje og være lidt sej i forhold til andre.

"Man skal jo dø af et eller andet"

De giver alle sammen udtryk for, at rygning er deres last. Og hvis de ikke havde rygning som last, så ville der dukke en anden last op. Udover rygning, så lever de sundt med motion og sund kost.

"C1: Nej, jeg tror altid jeg har haft den der, at jeg har bildt mig selv ind, at rygning det er min last. Det er det jeg gør forkert. Udover det, så spiser jeg sundt, træner meget, sover ordenligt og jeg ved godt at det retfærdiggør det selvfølgelig ikke, men jeg ved bare, det er det jeg har brug for at sige til mig selv, for at have det okay." (Bilag N: 5)

"M: [...]Jeg kan stadig løbe COOPER test så hurtigt, at jeg kunne komme i Jægerkorpset, det er det der er afgørende nu, selvom jeg ryger 20 smøger om dagen." (Bilag N: 5)

"C2: Jeg har ikke lyst til at det skal være cigaretter men jeg ved også at sådan, jeg tror jeg har det lidt den samme som Casper (C1), at summen aflaster den er sgu også konstant på en eller anden måde. Du skal eddermaneme arbejde hårdt for at få skruet ned for det pis der. Hvis du dropper en ting, så kommer du bare til at skrue op for noget andet ikk altså, og vi er fucking bare mennesker vi kan ikke finde ud af at være perfekte altså[...]"(Bilag N: 12)

Det kan virke som en undskyldning eller retfærdiggørelse for rygningen, at de ellers lever sundt. Hele idéen om, at hvis de ikke ryger, så dukker der bare en anden last op, kan også virke som en undskyldning for rygningen. Der er jo ingen der siger, at fordi man dropper rygningen så skal en anden last udfylde det tomrum. Deres retfærdiggørelse af rygning som en slags nødvendig last går fint i tråd med, at de bruger vendingen; 'at et eller andet skal man jo dø af':

"M: Jeg tror også jeg har det sådan, at hvis du ryger for mange smøger hele dit liv så ender du med at dø af det, og hvis du spiser for mange burgere så bliver du fed og dør af det og hvis du snakker for meget i mobiltelefon så får du kræft i øret og dør af det altså sådan (Bilag N: 11)

C2: Man skal dø af et eller andet. (Bilag N: 11)

M: Man skal dø af et eller andet" (Bilag N: 11)

Især Mikkels kommentar er interessant - vi kan nærmest ikke gøre noget godt nok, uden at vi dør af det. Det handler om, at det er farligt at leve og farligt at være et menneske. Dette er også et tema i vores interview med ikke-rygerne, hvilket vi kommer ind på senere.

Ikke afhængige

Noget af det der overraskede os ved interviewet med rygerne, var deres viden og bekymring om at ryge. De var forholdsvist oplyste omkring hvilke konsekvenser rygning har for dem og kan få for dem.

"C2: Det er mere det der med, at jeg ved at min sundhed nu er forringet. Den begrænser min kapacitet på en eller anden måde. Jeg ved jeg ville blive en bedre klatrer, ville få mere ud af min træning, jeg ville restituere hurtigere, bedre iltoptagelse, jeg ville blive mere smidig fordi jeg ikke ville have ligeså mange nedern affaldsstoffer lagret i kroppen. Jeg ville være udsat for alle mulige nedern sygdomme, hvor alle sådan nogle ting, det har en effekt på mange måder. Og det ved jeg inde i mit hoved, så på den måde bliver det til den begrænsning, jeg ved det kan være." (Bilag N: 3)

"M: Jeg læste sådan en undersøgelse for et års tid siden, som fucked mig helt op. Der stod at hvis man bare stoppede med at ryge inde man blev 30, så kunne alle fimrehårene i lungerne komme igen, og så ville det ikke tage nogen år fra dig i den lange ende" (Bilag N: 2-3)

"M: Ja det er når fimrehårene der sidder i lungerne som der er det der hvor ilten bliver optaget, ikk? Så kommer der sådan noget slim på dem fordi du har røget igennem så mange år, så de mister den der iltoptagelsesevne, er det ikk sådan det er?" (Bilag N: 9)

Vi har altså at gøre med mennesker, som både er oplyste og reflekterede om det, at være ryger. Det er interessant, at de kender risikoen ved rygning og stadigvæk fortsætter. Casper(C2) fortæller om, at det går udover hans evne til at passe sit arbejde. Mikkel kan mere eller mindre definere sygdommen KOL og hvordan den påvirker kroppen. Han har desuden læst en undersøgelse om rygning og hvor skadeligt det er i forhold til sin alder.

Det bemærkelsesværdige er, at de alle siger at de godt kan stoppe, hvis det bliver nødvendigt og at de faktisk ikke er rigtigt afhængige. Samtidig udviser de alle en form for bekymring for at de bliver syge af rygningen, om det forhindrer dem i at passe deres arbejde og blive dårligere til klatring, som de alle dyrker med stor passion. På trods af dette stopper de ikke.

"C1: Jeg tror også der er forskellige grader af det der. Folk de tager ligesom afhængighed på en forskellig måde. Altså jeg er ikke sådan en der kunne finde på fuldstændig at panikke over sådan noget der, og hvis jeg synes der er skidekoldt og jeg ikke havde en jakke, så ville jeg vente til jeg havde en jakke eller ..."(Bilag N: 13)

"M: Altså hvis jeg fik at vide jeg havde KOL, selvom det ville være mærkeligt hvis jeg havde fået KOL som 25-årig, men hvis jeg nu fik det at vide, så ville jeg også bare stoppe tror jeg." (Bilag N: 9)

Her ser vi to eksempler fra Mikkel og Casper(C1), at de egentlig bare kan stoppe hvis det bliver 'nødvendigt'. Selvom ingen af dem måske har en alvorlig rygerlidelse, er de alligevel meget opmærksomme på, at rygning ikke er sundt for kroppen og at det øger risikoen for forskellige sygdomme. De giver også udtryk for, at de godt kan mærke det allerede nu. Casper(C2) beskriver hvordan det påvirker ham på hans arbejde. Der er altså en tvetydighed i forhold til deres syn på rygning.

"Ved du godt rygning er usundt?"

Vores respondenter gav udtryk for, at de ofte føler sig angrebet eller stemplet på grund af deres rygning. De oplever at andre føler sig berettiget til at fortælle om at rygning er usundt og at de bør stoppe den usunde vane.

"M: Det er som om, at der lidt er en kultur med, at det er okay at blande sig i folks rygning på en eller anden måde, eller sådan, det er okay at kommentere det fordi at der har været så meget i medierne tænker jeg omkring at det ikke er sundt at ryge, så er det ligesom okay at konfrontere folk med at de sådan, hey du ryger det er ikke særlig smart" (Bilag N: 13)

"C2: Men det er sjovt der er sådan en social accept af og se ned på rygning men man må ikke sige til folk at de er tykke" (Bilag N: 14)

"M: [...]jeg synes helt klart når jeg sådan støder på hysteri, nogle gange ikke. Sådan noget med, så står man udenfor. Fx sådan noget med så falder der en eller anden kommentar om at man ikke må ryge en smøg ved siden af en barnevogn, og sådan et eller andet. Det er sådan et hysterisk mor – "nu er du for tæt på barnevognen" hvor der ligger en eller anden baby pakket ind i dyner nede i. Så på den måde synes jeg lidt, at så støder jo på at folk er hysteriske." (Bilag N: 4)

De oplever at det er socialt accepteret, at konfrontere rygere med deres dårlige vane. Især Mikkel holder det op mod overvægtige mennesker, hvor det ikke er socialt accepteret at blande sig i deres livsstil, selvom det måske er tilsvarende usundt. Vi oplevede rygergruppen var provokeret over den sociale konsensus om, at rygning er forkert og at det er i orden at påtale det. Mikkel mener endda, at det er fordi der har været så meget om rygning i medierne, at denne holdning overfor rygerne er dukket op.

Mediernes kommunikation

I dette fokusgruppeinterview talte vi med vores respondenter om hvad de tænkte om mennesker der bliver syge af at ryge og hvordan de selv ville reagere hvis de blev syge. Vi brugte et eksempel fra vores empiriske materiale. En artikel fra Ekstra Bladet "*Jeg kan simpelthen ikke stoppe med at ryge*"(Ekstra Bladet 20.04.2014), som handler om Ghita der ikke er i stand til at holde op med at ryge.

"M: Ja det virker meget ufornuftigt. Det ville jeg heller ikke rigtigt kunne. Altså hvis jeg fik at vide jeg havde KOL, selvom det ville være mærkeligt hvis jeg havde fået KOL som 25-årig, men hvis jeg nu fik det at vide, så ville jeg også bare stoppe tror jeg. (Bilag N: 9)

C1: Jo [...]. Hvis jeg fik af vide af en læge at han kunne se på mit helbred at jeg røg eller det var meget skadeligt for mig, så ville jeg nok stoppe. Det ville jeg." (Bilag N: 8)

Vi fik indtryk af, at respondenterne lavede lidt sjov med rygning, når vi spurgte ind til mulige sygdomme forbundet med rygning. Måske er det en måde at tage lidt let på emnet, så det alvoren ikke kommer tæt på og de kan skabe en vis distance til det.

Artiklen med Ghita gjorde ikke noget særligt indtryk på respondenterne. I hvert fald ikke i forhold til et rygestop. De var nærmere bebrejdende overfor Ghita og mente det var hendes egen skyld. Det lader også til, at de heller ikke kan forholde sig til det, da risikoen for KOL umiddelbart ligger langt ude i fremtiden. Mikkel nævner også at det er usandsynligt at han skulle have KOL i en alder af 25 år.

Det leder os videre til hvordan rygergruppen forholdte sig til mediernes og samfundets kommunikation om KOL og rygning.

"K: Synes I der er nok information om, at rygning er skadeligt? (Bilag N: 8)

Alle: Ja. Der er rigeligt. (Bilag N: 8)

C1: Ja der er jo også bare på alle, ja nu ryger vi jo ikke normale cigaretter men sådan noget rulletobak, men på i hvert fald på normale cigaretpakker er der to billeder på blandt andet (Bilag N: 8)

K: Men hjælper det? (Bilag N: 8)

C1: Neej, (Bilag N: 8)

C2: Det synes jeg ikke rigtig (Bilag N: 8)

C1: Det synes jeg heller ikke. Jeg har hele tiden sagt at det skal være et valg jeg selv træffer, altså jeg bliver ikke skræmt fra at stoppe, eller have fortalt at jeg skal stoppe, det bliver hvis jeg selv får lyst til det på et tidspunkt" (Bilag N: 8)

De synes både der er rigeligt, og måske for meget kommunikation om KOL, som heller ikke gør indtryk på dem. Især de såkaldte "skræmmekampagner", som man blandt andet finder på cigaretpakker, hvor der meget eksplicit står hvor farligt rygning er.

Tekstanalyse - Ikke-rygergruppen

Til vores ikke-rygergruppe har vi fundet tre personer, vi mener passer aldersmæssigt til vores målgruppe og som matcher vores rygergruppe. Vores respondenter er Filip på 26 år, Caroline på 24 år og Lea på 27 år. De er alle kollegaer.

Social mood 2.0

Det sociale aspekt spillede også meget ind på ikke-rygernes syn på rygning og motivationen for hvorfor mennesker begynder at ryge hvorfor de bliver ved med det. De gav udtryk for, at de har kunnet mærke det meget af deres liv, især da de var yngre. De oplevede rygningen som et socialt samlingspunkt i gården eller rygerrummet, som de, som ikke-rygere, ikke var en del af.

"F: [...], altså de fede ting sker ude i rygergården altså selvom jeg ikke ryger så står jeg da tit derude for så er der lige en af ens venner der skal derud eller så skal man lige ud og trække noget luft eller sådan noget, så det bliver jo meget socialt derude også i rygegården, selvom det er jo så lidt svært hvis man gerne vil undgå det. Altså det har jeg da i hvert fald oplevet mange steder at der også kan være hyggelig derude" (Bilag O: 2)

Her giver Filip udtryk for, at han ser noget socialt i det at ryge. Selvom han ikke selv ryger, så går han med derud for at få luft og tale med sine kammerater. Så rygningen bliver et samlingspunkt både for rygere og ikke-rygere.

"F: Nah men altså det er jo lidt en joke ikk, men det er jo tit man ser, det kan være til en privatfest eller, så står folk ude på balkonen og så står man ligesom og snakker over en smøg altså der er jo meget socialt i det [...]" (Bilag O: 3)

Da vi spurgte vores respondenter fra rygergruppen om, hvorfor de var begyndt at ryge, var de også inde på, at det var noget socialt. Det samme gjorde sig gældende for Caroline.

"C: [...] Det var på min efterskole og rygegården var placeret lige i midten af skolen, det vil sige man gik forbi den hele tiden så alt det sociale foregik derude. Så ville du være en del af det sociale så kunne du ligeså godt stå derude og ryge. (Bilag 0: 3)

L: Men det er også det. Man kan ikke bare gå ud og være med vel, uden at ryge for så bliver man ligesom ikke rigtigt en del af det, det er ikke nok bare at stå derude og kigge." (Bilag 0: 3)

For Caroline var rygningen nærmest en betingelse for, at være med i fællesskabet.. Lea giver også udtryk for, at rygningen var en forudsætning for at blive en del af fællesskabet. Her ser vi igen hvordan det sociale hænger sammen med rygning. Vi fik indtryk af, at der i vores respondents omgangskreds var mange, som begyndte at ryge for, at blive en del af det sociale..

Vores rygere talte også om, at det var lidt 'bad' at ryge. Det passede også godt til et bestemt image, og det var en måde at gøre oprør på. Det samme ser vi hos vores ikke-rygere. De mener også, at det var sejt at ryge – men ikke nødvendigvis er det længere.

"C: [...] Men dengang var jeg nok ikke helt ligeså klog, så tror jeg nok det handlede mere om at jeg skulle spille smart sammen med de andre. (Bilag 0: 3)

L: Det er sjovt det der med og sådan skulle spille smart ikke, fordi i dag, tror jeg ville føle mig mere set ned på af at ryge, end jeg ville føle mig sej fordi jeg er sammen med en flok rygere. Det kan godt være det var sejt dengang, men det er ligesom om det har ændret sig lidt (Bilag 0: 3)

C: Ja med årene. Jeg tror det er fordi vi er blevet ældre. Jeg synes stadig man ser på fætre og kusiner, så er det jo stadig det de gør. " (Bilag 0: 3)

Så dengang Caroline selv var ryger, var det både for at være en del af det sociale, samt for at udtrykke et særligt image. Selvom Caroline ikke længere tænker, at rygning har samme image, så ser hun alligevel sine yngre familiemedlemmer ryge af samme årsager, som hun gjorde da hun var yngre. Det er interessant da, rygergruppen gav udtryk for det samme. Som ung er der er noget sejt og smart i at ryge. Lea giver udtryk for, at hvis hun var ryger i dag,

ville hun formentlig føle sig set ned på. Dette kan hænge sammen med det skifte i samfundet, som vi var inde på i vores artikelanalyse.

Propaganda eller oplysning

Vores respondenter talte om, hvilken betydning de tror, at den eksisterende kommunikation betyder, for synet på rygning. Snakken blev drejet over på den tekst der står på cigaretpakker, som for eksempel "rygning kan dræbe". Respondenterne giver udtryk for, at den form for kommunikation ikke har nogen effekt på rygere. Folk ved godt, at rygning er usundt og potentielt farligt. Caroline siger:

"C:[...]. Men dem jeg kender, jeg har spurgt dem nogle gange, om de nogensinde tænker over det der står, så siger de nej." (Bilag 0: 5)

Ikke-rygerne mener ikke, at disse cigaretpakketekster påvirker rygerne til, at lade være med at ryge. Det kan hænge sammen med, at disse tekster ikke er noget nyt længere – deres nyhedsværdi er forsvundet. Lea nævner, at der i forvejen er en del advarsler i samfundet, så cigaretpakketeksterne er blot nogle af mange.

"L: Jeg synes bare det drukner lidt i alle de andre sundhedskampagner. Hvis du spiser for meget kød, får du kræft. Riskiks har jeg også lige lært giver kræft. Der er alle mulige ting der giver kræft og det ligesom om, at for mig at se, så er det ikke mere specielt med rygning end alt mulig andet, du går rundt og udsætter dig selv for. Ligegyldig hvad du gør så er det usundt. Jeg synes det drukner lidt faktisk." (Bilag 0: 5)

Vores respondenter giver udtryk for, at der er mange 'farlige' ting man skal passe på med. Lea mener, at der er så mange sundhedskampagner at de drukner i hinanden og det er svært at holde styr på dem alle sammen. Der er heller ingen garanti for et langt og lykkeligt liv, hvis man endelig følger disse råd.

"C:[...]. Folk tager sol, folk de spiser alt muligt de også kan få kræft af. Du kan også bare spise ren økologi og så føle dig mere hellig... (Bilag 0: 5)

F: ...Og så blive kørt ned dagen efter. (Bilag O: 5)

L: Man kan også sagtens få kræft selvom man aldrig har røget og spiser økologisk og alt muligt. Det er jo ikke sådan, at fordi du gør det her, så dør du helt sikkert 20 år tidligere. Man kan jo sagtens leve så sundt som overhovedet muligt” (Bilag O: 5)

Her tager vores respondenter afstand til ideen om det sunde liv, da det alligevel ikke garanterer et sygdomsfrit og langt liv.

Accept eller skyld

Vi fortalte også vores ikke-rygere om artiklen med Ghita og bad dem forholde sig til Ghita og hendes sygdom I den forbindelse fortalte de hvad de generelt tænker om rygning, og det at blive syg på grund af rygning.

”C: [...]Altså hvis du gerne vil have KOL og gerne vil leve med det, så er det jo dit eget problem. (Bilag O: 5)

K: Sådan en som Ghita, du har ikke ondt af hende? (Bilag O: 5)

C: Nej, det har jeg ikke. Det har jeg sgu ikke. (Bilag O: 5)

G: Hendes egen skyld måske? (Bilag O: 5)

C: ja. Helt sikkert. Helt sikkert også, når hun kunne stoppe. Nu har hun det og hun gør det kun værre af at blive ved, og så kan man jo bare lade være. Og det gør hun ikke og så kan det godt være det er fordi man er afhængig og alt mulig andet (Bilag O: 6)

F: Hun tager jo ikke ansvar for sig selv, det er jo tydeligt. Hun har fået at vide af lægerne, at det er en rigtig skidt vej hun går nedad nu og så bliver hun ved.” (Bilag O: 6)

Caroline og Filip mener, at det er Ghitas egen skyld og hun ikke har taget ansvar for sin egen sundhed. Caroline siger endda, at *”så kan man jo bare lade være”*.

Der er altså ikke den store forståelse og sympati med Ghita. Men vores ikke-rygergruppe har også talt om, at det at ryge er ens eget valg, og så må man tage konsekvenserne med i købet. Lea er den eneste der reflekterer over, hvordan det er at være afhængig.

"G: Hvad tænker du om det (til L)? (Bilag O: 6)

L: Jamen det er jo rigtig nok, at hun kunne jo bare lade være fordi nu er hun jo blevet syg, så er det mærkeligt hun ikke gør det. Men omvendt tror jeg også det er så meget en del af hendes liv, at hun nærmest ikke kan fjerne det. Jeg tror virkelig, at det der afhængighedsting er sværere bare at skære væk, især når andre siger det, ikke. " (Bilag O: 6)

Her er hun inde på, at det måske ikke er så ligetil bare at stoppe med at ryge. Ghita har røget i mange år, så rygningen er gået hen og blevet en del af hendes liv og identitet.

Rygning er okay – eller hvad?

Alle tre respondenter gav udtryk for, at det er i orden at ryge. Der skal bare tages hensyn til ikke-rygere og man skal som ryger være klar til, at møde konsekvenserne af rygningen. Så på overfladen lader det til, at de accepterer rygning og ikke dømmer rygere. Vi har dog bemærket små tegn på, at det ikke helt forholder sig sådan alligevel. Flere gange under interviewet kommer Caroline med en kommentar eller bemærkning omkring rygning, der kan give os et billede af, hvordan hun i virkeligheden har det med rygning. Da Caroline for eksempel fortæller om, da hun selv begyndte at ryge lyder det således:

"Altså nu var jeg dum og naiv dengang" (Bilag O: 3)

Og da hun senere fortæller hvorfor hun stoppede igen;

"Så jeg er heldigvis blevet klogere siden, ikk..." (Bilag O: 3)

Her taler Caroline ned til rygere, da hun omtaler rygning som dumt og naivt.

Nedenfor har vi udvalgt et par citater fra Caroline, hvor hun giver udtryk for en holdning, der er lidt selvmodsigende i forhold til, at hun siger det er okay at ryge, og ens eget valg.

"[...]Altså hvis du gerne vil have KOL og gerne vil leve med det, så er det jo dit eget problem."

(Bilag O: 5)

"[...]Jet eller andet sted, hvor der er vilje er der vej. Hvis du gerne vil det her, hvis du gerne vil have det bedre, folk som får kræft begynder også at gå i kemoterapi, for at blive raske og for at fjernet det her kræft. Hvis man virkelig gerne vil det[...]"(Bilag O: 6)

Selvom der blandt respondenterne var en umiddelbar accept af rygere, oplevede vi også et andet syn på det. Det blev italesat som noget man gjorde dengang man ikke vidste bedre og kendte sig selv og sin personlighed godt nok. Når Caroline bruger vendinger som "naiv" og "dum" kommer hun til, at tale ned til rygere og sætte dem i bås som uansvarlige og dumme. Naiv og dum er sjældent en positiv måde, at blive italesat på.

I vendingen "hvor der er vilje er der vej" ligger der implicit, at rygere der ikke stopper på trods af sygdom, ikke har viljen til at stoppe. De bliver måske endda betragtet som svagere mennesker med manglende rygrad.

Diskursiv praksis

Den diskursive praksis i vores interviewanalyse skiller sig lidt ud i forhold vores artikelanalyse. Artiklerne havde alle et formål med deres historie, nemlig at oplyse om noget i forhold til rygning. Vores respondents dialog om rygning handlede meget om, hvordan de har det med rygning og mediernes kommunikation om det. Derudover er formatet et ganske andet, da det er personer, der fører en samtale, og ikke en journalist der skriver en artikel med et særligt formål. Formålet med vores fokusgruppeinterviews er at sammenligne mediernes rygerdiskurs med, hvad vores respondenter forbinder med rygning. Inden vi går videre med analysen, giver vi en opsummering af vores observationer indtil videre.

Rygergruppen var meget bevidste om de helbredsmæssige konsekvenser af rygning og bemærkede også negative og anklagende bemærkninger fra folk, der ikke brød sig om deres rygning. Det så vi for eksempel, da Mikkel gav udtryk for, at have oplevet hysteri hos nybagte mødre (se afsnittet "Ved du godt rygning, er usundt?" i tekstanalysen). Begge vores fokusgrupper tog afstand fra de anklagende bemærkninger. Angrebene var både personlige og på skrift, alt fra en artikel i Politiken til det kendte advarsels-label på cigaretpakkerne. Det hænger sandsynligvis sammen med et generelt mæthedsniveau blandt vores respondenter over for sundhedsinformation, som i dag flourerer på samtlige medier. Især oplysning om rygning virkede vores respondenter trætte af.

Det mest gennemgående tema i begge vores interviews er, hvor meget rygning bliver forbundet med noget socialt, og at det giver en fællesskabsfølelse. Modaliteten i teksten, især fra rygergruppen, er meget centreret om hyggen ved at ryge sammen med vennerne. Det er helt tydeligt, at de forbinder rygning med en hyggelig, social pause, som de kan tage sammen med vennerne. De gav endda det sociale skylden for, at de blev ved med at ryge, og deres forbrug steg også markant, når de var sammen med venner som også røg.

Vi betragter både den sociale diskurs og fællesskabsdiskursen, som betydningsfulde for rygergruppen. Ikke-rygergruppen genkendte også den sociale diskurs og fællesskabsdiskursen i forbindelse med rygning. De har ofte følt, at de ikke har været en del af rygerens sociale samvær ved for eksempel rygerpauser og frikvarterer.

Den eksisterende kommunikation om rygning, som begge grupper oplever den, ligner også hinanden meget. De betragter den primært som en skræmmekampagne, som minder om en form for propaganda, hvor der bliver talt ned til rygere. De mener ikke, at den eksisterende kommunikation har en virksom effekt på dem – de ved godt, at rygning er usundt, så det hjælper ikke at skræmme yderligere. Det havde rent faktisk omvendt effekt på dem.

Intertekstualitet

I vores interviews oplevede vi en relativt lav grad af intertekstualitet. Der blev altså ikke refereret meget til eksisterende viden i interviewene. Vi oplevede dog enkelte tilfælde, hvor rygerne prøvede at forsvare eller retfærdiggøre deres rygning. Blandt andet Mikkel nævnte en forskningsartikel, hvor han havde hørt at rygning ikke er farligt, hvis man stopper før man fylder 30 år. På den måde trækker Mikkel på noget eksisterende viden fra en faglig kilde. Vi talte også med rygergruppen om en anden undersøgelse, der viste at det var bedre at dyrke motion og ryge frem for ikke at ryge og heller ikke dyrke motion. Så vi oplevede en lille grad af intertekstualitet, der primært refererede til undersøgelser om rygning og sundhed. Selvom der er tale om en lav grad af intertekstualitet, kom det alligevel bag på os, at især rygergruppen trods alt vidste en del om rygning og sundhed. Intertekstualiteten i vores fokusgruppeinterview er anderledes i forhold til vores artikler. I vores interview er det vanskeligt for os, at vurdere, hvor respondenterne har deres viden fra. Når Mikkel for eksempel henviser til en artikel om rygning og alder, har vi ingen forudsætning for at vurdere validiteten af artiklens troværdighed. Alligevel er det interessant, når Mikkel refererer til en mulig artikel, da det fortæller os, at han forholder sig til emnet.

Interdiskursivitet

Interdiskursiviteten er ens for vores to fokusgrupper, da de bevæger sig inden for samme diskursorden. Dette kommer vi nærmere ind på i næste afsnit.

Modaliteten i vores interviews pegede i retning af, at rygning blev italesat som noget, der gav dem et fællesskab, og at det var forbundet med noget socialt. Disse to diskurser var meget dominerende for deres rygning. De gav flere gange udtryk for, at deres rygning hang sammen med fællesskabet og det sociale. Hvis de ikke var i fællesskab med andre rygere, ville deres rygning blive nedsat eller måske ophøre. Det havde betydning for dem, at have en kammerat de kunne dele deres rygepause med. Mikkel og Casper(C2) fortalte også om et rygestop, som

de havde igangsat i fællesskab, en beslutning de tog sammen og i øvrigt også var fælles om at stoppe igen. Det sociale var også forbundet med, hvorfor de startede. Diskursen om at være sej eller 'bad', som de selv beskrev det, var afgørende i forhold til, hvorfor de startede med at ryge. Rygningen gav dem en social status og var også identitetsskabende.

Ikke-rygerne italesatte den samme sociale -og fællesskabsdiskurs som rygerne. De oplevede ofte, at de gik glip af det sociale og ikke var en del af fællesskabet, hvis de ikke deltog i rygepausen. Det var noget de havde oplevet helt tilbage til deres folkeskoletid og stadigvæk kunne mærke i dag.

Sundhedsdiskursen fyldte overraskende meget for rygerne og overraskende lidt for ikke-rygerne. Alle rygerne udviste en helbredsmæssig bekymring i forhold til deres rygning. De overvejede ofte, nogle gange dagligt, at holde op med at ryge, fordi de kunne mærke det på deres helbred. Derudover var de meget velinformede om de sundhedsmæssige risici ved rygning. De kendte til flere sygdomme og vidste, at rygningen forstyrrede dem i deres klatring. Ud over rygning gik de alle op i at leve et sundt liv. De beskrev rygning som deres last. En last de følte var en nødvendighed for dem og at de ville finde en anden "usund" beskæftigelse hvis de droppede rygning.

Begge gruppers holdning til retten til at ryge var den samme. Det skal man have lov til, hvis det er det, man vil. Derudover talte ikke-rygerne om, at hvis man blev ramt af sygdom på grund af rygning, så var det selvforskyldt. På den måde kan man tale om en form for autonomi i forhold til at ryge. Det bestemmer man selv, men man skal være klar til at leve med konsekvenserne.

Diskursorden

Vores respondenter bevæger sig inden for den samme diskursorden, da de taler om rygning på samme måde. De forbinder det med noget socialt, og synes, at det giver en fællesskabsfølelse. Respondenterne havde generelt en mere positiv diskurs om rygning end medierne. Vi oplevede dog, at ikke-rygerne talte om rygning på en anden måde i forbindelse med sygdom. De syntes, det var selvforskyldt, hvis man blev syg på grund af rygning. Caroline sagde endda direkte, at hun ikke havde ondt af rygere der blev syge. Hun mente det var deres egen skyld. Filip nævnte også, at det var i orden og deres eget valg at ryge, men det var deres

egen skyld hvis de blev syge af det. Dette til trods, var der en overordnet social diskurs og en autonomidiskurs, som ikke blev anfægtet.

Hvis vi sammenligner diskursordnen fra vores artikler med diskursordnen fra vores interviews, kan vi se, at det er to vidt forskellige ordner. I vores interview var det positive aspekter, der blev knyttet til rygning; det var en social ting, en hyggelig ting og en ting man kunne blive nødt til, for at passe ind. Naturligvis var vores respondenter – og især rygerne – godt klar over de negative følger af rygning, men de mente også der var positive aspekter ved rygning.

Social praksis

Ideologi

I begge interviews – og især i ikke-rygerinterviewet – så vi den samme ideologiske holdning til rygning. Denne holdning handler om frihed og retten til at gøre hvad man har lyst til. Der var ingen af vores ikke-rygere, der mente, at der var noget forkert i at ryge. Faktisk var det sådan, at de mente, det var ens eget valg, og at det var i orden at vælge det. Det synes vi er interessant, især i forhold til vores empiri, hvor rygning bliver truet af forbud, lovgivning og straf. Der er (forhåbentlig) ingen der ikke er klar over, at rygning er usundt for kroppen. Men det er ikke ulovligt eller forbudt. Så hvis man har et behov for at tænde en cigaret, så skal man have lov til det. Det var den holdning vi oplevede i begge vores interviewgrupper.

Rygergruppen oplever, at andre påpeger deres 'misbrug', som om der er en generel accept af, at det er okay at blande sig i rygerens liv og vaner. Det undrer de sig over, da der jo netop ikke foregår noget ulovligt eller forbudt. Det er som om, at rygning ikke er underlagt et tabu, som andre helbredsmæssige forhold er. For at blive i rygergruppens eksempler, er det for eksempel okay at fortælle en ryger, at den cigaret er dårlig for vedkommende, men der er ingen der siger noget til den overvægtige, der spiser en donut.

Hegemoni

Opsamlende kan man tale om følgende diskurser i vores interviews

- Socialdiskurs: Det sociale spiller en stor rolle både hos rygerne og ikke-rygerne. De taler begge om, at rygning sker i sociale sammenhæng. Man er også social om at ryge, om at stoppe med at ryge og om at fastholde hinanden i at ryge.
- Fællesskabsdiskurs: Hænger sammen med den sociale diskurs. Begge vores respondentgrupper italesatte fællesskab i forbindelse med rygning. Det foregår i et fællesskab og kan være en vej ind i et fællesskab at ryge. Samtidig kan man blive ekskluderet for ryger-fællesskabet hvis man ikke er ryger. Fællesskabsdiskursen relaterer sig til en identitetsfølelse.
- Sundhedsdiskurs. Især vores rygergruppe var optaget af sundhed, kost og motion. De dyrker alle sport flere gange om ugen og er udmærket klar over, hvilke konsekvenser rygning har for deres krop og sport.

- Autonomidiskurs. Denne diskurs handler om, at man selv må bestemme om man vil ryge eller ej. Vi oplevede ikke at ikke-rygerne dømte rygerne for at ryge. Det må man selv om, og man har ret til det. Rygning er heller ikke ulovligt. Dog var synet noget andet, hvis man gik hen og blev syg af rygning – så er man selv ude om det. Her kunne man tale om en ansvarsdiskurs, som især sås i ikke-rygergruppen. Autonomidiskursen udfordredes, når andre blandede sig i rygerens vaner – hvor Mikkel blandt andet følte sig bebrejdet af gravide.
- Identitetsdiskurs: Rygning er 'bad' og en måde, at definere sig selv på. Især i begyndelsen virkede rygning identitetsskabende for vores rygergruppe.

Når vi undersøger hegemoni i vores interviews, tegner der sig et lidt andet billede end i artiklerne. I interviewene spiller det sociale og fællesskabet en betydelig rolle. Vi mener, der er tale om, at disse diskurser har en hegemonisk status i forhold til rygerdiskursen. Vores respondenter er alle startet med at ryge i sociale sammenhænge, så det er klart styrende i forhold til rygningen. Vores ikke-rygere talte også om at være en del af et fællesskab gennem rygningen. Dette bakker op om det sociale som hegemonisk status. I rygergruppen kom de også frem til en erkendelse af, at de var med til at fastholde hinanden i rygerrollen ved at være fælles om det. På den måde mener vi, at det sociale og fællesskabet spiller en stor rolle og bidrager med et andet, mere positivt, syn på rygning end hos medierne.

Ud over fællesskabet og det sociale er sundhed igen et nøgleord. Vores rygere var bevidste om rygningens negative konsekvenser for deres helbred, og ud over deres hang til cigaretter, levede de et forholdsvis sundt liv. Denne sundhedsdiskurs kommer vi altså heller ikke udenom i denne del af analysen. Det er interessant, at rygergruppen går op i deres sundhed ud over rygningen – måske er det ikke enten 'sund og ikke ryger' eller 'usund og ryger', som rygerdiskursen i medierne lader til at insinuere.

"Us" vs. "them" – et socialpsykologisk perspektiv

I vores analyse har vi fundet frem til, at man i mediernes nuværende kommunikation skaber en stigmatisering, hvor rygerne står som en udskældt minoritet. Som led i vores problemformulering er det interessant og relevant at undersøge, hvad denne stigmatisering betyder for vores respondenter og deres syn på rygning, samt hvordan det påvirker dem. Her var rygergruppen mest interessant, da de havde oplevet denne stigmatisering på egen krop. Derfor havde de reelle oplevelser, de kunne fortælle om (se afsnittet "ved du godt, rygning er usundt?"). Rygergruppen havde en klar følelse af at blive talt ned til af andre. Her ser vi, hvordan rygerdiskursens hegemoniske status som "dårlig vane" påvirker rygere i dagligdagen. Den negative diskurs i medierne stod i kontrast til respondentgruppens italesættelse af emnet. Vi så en anden opfattelse af det at ryge i vores interviews, hvilket kom til udtryk ved, at der blev benyttet en helt anden diskursorden i forbindelse med rygning hos begge respondentgrupper.

Efter at have analyseret al empirien, står vi altså nu med to forskellige diskursordner i medierne og blandt vores respondenter. Vi har mediernes diskursorden, som skaber en stigmatisering af rygere med deres negative diskurs på denne ene side. På den anden side har vi en diskursorden blandt vores respondenter, som er centreret om mere positive italesættelser som fællesskab, selvbestemmelse og det sociale. Der er altså modstrid imellem mediernes og respondenternes italesættelse af rygning. Dette spænd vil vi undersøge med endnu en inddragelse af socialpsykologisk teori.

Med social identity theory vil vi kaste nyt lys på den eksisterende kommunikation om rygning, og undersøge, hvilken betydning mediernes kommunikation har på vores respondenter. Vi vil begynde med en beskrivelse af social identity theory og derefter bruge det analytisk i forhold til vores fokusgruppeinterview, hvor vi primært tager udgangspunkt i vores rygergruppe.

Social identity theory

Social identity theory (Tajfel & Turner, 1979; Turner, 1987 i Franzoi, 2009) er en socialpsykologisk teori, som blandt andet går ud på, at den sociale gruppe, man er en del af, også er en væsentlig del af ens identitet og selvværd.

"Tajfel (1979) proposed that the groups (e.g. social class, family, football team etc.) which people belonged to were an important source of pride and self-esteem. Groups give us a sense of social identity: a sense of belonging to the social world." (McLeod, S. A. (2008). Social Identity Theory. Fra <http://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html> d. 02.02.2015)

I socialpsykologien defineres et menneskes sociale gruppe som en ingroup.

"An ingroup is a group to which we belong and that forms a part of our social identity, while an outgroup is any group with which we do not share membership." (Franzoi, 2009:197)

En ingroup skal dog ikke forstås som en fasttømret identitet. Ens ingroup er en gruppe, som man deler interesser, holdninger, værdier eller lignende med, og kan varierer i forskellige sammenhænge. Som mennesker vil vi være medlem af flere ingroups. Det betyder, at vi godt kan dele en ingroup med nogen, som i en anden sammenhæng vil være en outgroup. For eksempel; en kvinde og en mand vil grundet deres køn tilhøre hver deres ingroup og vil i denne sammenhæng være en del af hinandens outgroup. Hvis vi forestiller os, at de begge er FCK fans, vil de dermed være en del af den samme ingroup.

Det ligger i social identity theory, at den sociale identitet er med til at forme den individuelle identitet. Derfor er det væsentligt for individerne, hvilken ingroup, de forbinder sig med. Ens selvopfattelse hænger sammen med gruppens værd, og hvis ens ingroup bliver truet, er det samtidig den sociale identitets værd – og dermed ens selvværd, der trues.

For at styrke sin selvopfattelse vil man ifølge social identity theory forsøge at forstærke sin ingroup gennem 'ingroup bias', hvor man favoriserer sin egen gruppe over andres. Et eksempel på favorisering af ens egen gruppe er sætningen: "Danmark er verdens lykkeligste folk". Når vi italesætter danskerne som verden lykkeligste folk, er det med til at forstærke danskernes identitet, fordi der tales positivt om "os som danskere". Selvopfattelsen kan også

blive styrket ved at tale ned til en social gruppe, som man ikke er en del af, altså en outgroup. Ser man sin ingroup som "os", og ens outgroup som "dem", forstærkes ens følelse af social identitet med ens ingroup, ved at tale ned til en outgroup.

"Social identity theory states that the in-group will discriminate against the out-group to enhance their self-image. The central hypothesis of social identity theory is that group members of an in-group will seek to find negative aspects of an out-group, thus enhancing their self-image." (McLeod, S. A. (2008). Social Identity Theory. Fra <http://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html> d. 02.02.2015)

Dette kan især ske, hvis ens ingroup bliver truet eller talt ned til udefra. Når ingroupen er truet, er det samtidig ens personlige identitet, der bliver truet. Derfor reagerer individet med et forsøg på at opretholde en positiv gruppeidentitet. Dette kan medføre 'ingroup bias', og forsøg på at styrke ens egen gruppe ved blandt andet at tale ned til andre. Dette kan kaldes en 'us vs. them' attitude (Franzoi, 2009).

Et nyligt eksempel på en truet ingroup oplevede vi ganske tydeligt, da Humanistisk Informatik blev kritiseret og truet med lukning af akkrediteringsrådet. Kritikken blev blandt andet bakket op af Henrik Dahl og visse censorer på uddannelsen, som mente uddannelsen ikke levede op til et højt nok fagligt niveau.⁵

Dette medførte en voldsom reaktion fra studerende, som tog uddannelsen i forsvar og mente, at kritikken var urimelig. Her er et klart eksempel på en truet ingroup. De studerende foretog desuden et modangreb på Henrik Dahl og kaldte kritikken for uberettiget. De studerende fremhævede deres egen uddannelse frem for andre, og hævdede at de var bedre stillet på arbejdsmarkedet. Dette kan vi se som eksempel på en truet eller angrebet ingroup, hvor medlemmerne reagerer voldsomt, da de betragter kritikken som et angreb på deres personlighed og selvbillede. Ingroupen styrkes af dette angreb 'udefra'. Det skaber altså et "os"-mod-"dem"-scenarie, hvor "os"(ingroup) er de studerende på Humanistisk Informatik eller dem der har med uddannelsen at gøre og "dem"(outgroup) er alle andre i denne

⁵ <http://politiken.dk/indland/uddannelse/ECE2465336/akkrediteringsraad-universitet-skal-lukke-udskaeldt-humaniorauddannelse/> (25.11.2014)

sammenhæng.

Den sociale gruppe, man tilhører er ikke en slags label, man kan klistre på et menneske. Det er en ganske ægte vital del af et menneskes personlighed. Ingroup er en social gruppe, man kan identificere sig med, og som er med til at definere ens personlige identitet og selvværd. Outgroup er en gruppe man ikke kan identificere sig med, og som man sandsynligvis vil misbillige.

Medier vs. respondenter

Vi vil nu analysere, hvordan vores respondenter reagerer på mediernes italesættelse af rygere og undersøge, hvordan den stigmatiserende tone kunne påvirke rygere ud fra social identity theory. Vi har tidligere været inde på, at vores respondenter ikke bryder sig om mediernes kommunikation om rygning.

Ifølge social identity theory vil en gruppe, der stigmatiseres (forstået som negativt kategoriseret), have større tendens til at lave en ingroup bias. Det så vi ganske tydeligt i vores fokusgruppeinterview, da Mikkel angreb overvægtige mennesker verbalt og gjorde dem "dårligere" end ham som ryger.

M: [...] Hvis der var en de sagde til mig, at ved du ikke godt det er dårligt med at ryge, men det der med altså, ved du ikke også det er dårligt at spise donuts – du er tyk jo. Man kan få lyst til at svare igen, ikke, for det er bare en af mange ting man kan gøre forkert, ikke." (Bilag N: 13)

Dette er et tydeligt eksempel på en ingroup bias. Det er ikke sikkert Mikkel føler sig truet i dette øjeblik, men han taler sin ingroup op ved at tale ned til en anden gruppe. Her ser vi desuden et eksempel på, at Mikkel føler sig stigmatiseret, da han siger

"...det er bare en af de mange ting man kan gøre forkert, ikke". (Bilag N: 13)

Det udtrykker en frygt for at vælge forkert i forhold til samfundsnormen. Et andet eksempel på ingroup bias er også fra Mikkel, da han siger:

M: "Jeg synes der er et eller der altså, det er jo farligere at være tyk end at ryge jo." (Bilag N: 14)

Her føler Mikkel sig igen truet på sin ingroup, at han gør sig til ekspert og vurderer at rygning ikke er ligeså usundt, som det at være overvægtig. Det handler ikke om, hvorvidt det er sandt eller ej, det viser blot, at Mikkel igen mærker en trussel mod sin ingroup, hvor han angriber en anden gruppe og derved styrker sin egen ingroup.

Casper (C1) giver også et eksempel, hvor hans rygning bliver 'angrebet', hvor han så går til modangreb.

"C1: Jeg har også altid tænkt meget på folk der dømmes rygere. Jeg havde engang blandt andet en kammerat der var sådan meget med han var helt allergisk over for det, men så var han samtidig sådan en der stensikkert skulle i byen to gange om ugen ikk? Og være virkelig, virkelig, virkelig hammerfuld ikk? Og det sådan, det er for mig sådan mere skadeligt[...]"(Bilag N: 13)

Casper(C1) giver her udtryk for, at drukturene er mere usunde end rygningen. Sat lidt på spidsen, kan vi tale om ingroup og outgroup, hvor Caspers ingroup er rygerne og hans kammerats ingroup er 'festaben', de tilhører i denne specifikke sammenhæng hinandens outgroup, og da kammeraten angriber Caspers rygning ved at være *helt allergisk* over for det, så giver Casper igen ved at påstå, at drukturene er mere skadeligt end rygningen.

Når ens ingroup bliver udsat for kritik, styrkes sammenholdet i den samme ingroup. Hvis man for eksempel kritiserer en gruppe, der står og ryger, vil der komme en modreaktion, hvor gruppen vil handle i trods og fastholde deres rygning. På den måde er man faktisk med til at styrke rygerens sammenhold, når man udsætter dem for voldsom kritik. Så udover at rygerne selv fastholder hinanden i at ryge, som Mikkel også er inde på og som vi har nævnt tidligere, så er kritikerne af rygning faktisk også med til, at fastholde rygerne i deres position som rygere. I diskussionen går vi videre med at diskutere rygerdiskursen i forhold til den social identity theory og teorien om stigmatisering.

Diskussion af analysen

Mediernes italesættelse af rygning kan ud fra vores empiri siges at have en stigmatiserende karakter. Den negative diskursorden, vores artikler bevæger sig inden for, giver et billede af rygere som svage, samfundsbelastende, usunde og afhængige. Vi fandt ikke en diskursiv sammenhæng mellem vores respondenter og vores artikler. Modsat mediernes rygerdiskurs bestod diskursordenen hos vores respondenter primært af positive værdier i forhold til rygning. Det blev sat i forbindelse med noget socialt, noget fællesskabs- og identitetsdannende og noget, man selv havde ret til og ansvar for. Uoverensstemmelsen imellem mediernes rygerdiskurs og vores respondenteres italesættelse af rygning er et interessant spænd. Forskellen i modaliteterne i respondenternes og mediernes italesættelse betyder dog ikke, at vores respondenter ikke mærkede og var klar over den negative diskurs, der eksisterer om rygning. Tværtimod. I analysen af vores fokusgruppeinterviews så vi, at især gruppen af rygere mærkede denne negative diskurs ved andres manglende accept af deres rygning. De følte sig af og til set ned på af andre mennesker. Det kom heller ikke bag på dem, når andre kommenterede deres rygning. Dette viser, at den hegemoniske status af rygning som noget usundt (og uaccepteret) også gælder for rygerne, om end de selv bevæger sig inden for en anden diskursorden og forbinder rygning med andre værdier end dem, medierne italesætter. Vi ser det for eksempel, da Mikkel demonstrerer et *ingroup bias*, uden hans ingroup faktisk bliver angrebet. Han laver et uprovokeret angreb på overvægtige (se citat under '*Medier vs. respondenter*'). Her fornemmer vi, at han er påvirket af mediernes rygerdiskurs, da han indirekte anerkender rygning som usundt. Han føler sig indirekte provokeret, selvom der ikke er nogen der skaber denne provokation.

At rygerne føler sig stemplet af andre mennesker understøtter vores teori om stigma – det at ryge kan ses som en '*blemish of individual character*'. Det er dog interessant, at vi ikke fandt en stigmatiserende diskurs iblandt ikke-rygerne. Det kan hænge sammen med flere ting. Ikke-rygergruppen gav udtryk for en misundelse på rygeres fællesskab i forhold til at gå glip af noget. Udover fællesskabet har rygning måske også stadig lidt status - det at være 'bad' hænger måske ved. En anden mulighed er, at ikke-rygergruppen ikke taler helt sandt. På rygerne virkede det som om, de følte sig set ned på af ikke-rygere, hvilket indikerer en form for negativt syn på rygning. Der er mulighed for, at ikke-rygere i vores fokusgruppe måske er mere dømmende i virkeligheden end de gav udtryk for i interviewet. Det er altid en fejlkilde ved interviews, at informanterne ikke taler helt sandt eller har en tendens til at svare i den retning, de føler, man ønsker. De kan blive påvirkede af hinandens og af interviewpersonernes

holdning (Bryman 2012: 518). Vores respondentgruppe kan også tænkes ikke at være repræsentativ for rygere og ikke-rygere generelt (se metode). En anden mulighed er, at de fordomme, rygerne gav udtryk for at møde ikke er reelle, men stammer fra mediernes rygerdiskurs. Måske forventer de at blive dømt af andre, fordi der florerer en negativ diskurs i medierne. Når de føler sig anklagede, kunne det være på grund af den anklagende diskurs, og ikke af ikke-rygere omkring dem. Slutteligt er det også muligt, at mediernes diskurs ikke påvirker de vores respondenter i samme omfang som andre grupper (for eksempel gravide).

Uanset eventuelle usikkerheder ved gruppeinterviewet så det ud som om, at det først er ved sygdom, ikke-rygerene tænker stigmatiserende om rygere. "Når nogen bliver syge af rygning, er det deres egen skyld". Denne dom hænger måske sammen med autonomidiskursen – det er både rygeres eget valg og eget ansvar. At se rygning som et valg står i kontrast til mediernes diskurs, som leder tankerne hen på afhængighed, og at rygere er i cigaretternes vold. Autonomidiskursen så ud til at være vigtig for vores respondenter. Frihed kan tænkes at være en vigtig værdi for mennesker. Dette kan være medvirkende til, at vi ikke oplever et stigmatiserende syn på rygere i denne gruppe. Måske vægter de unge frihed og selvbestemmelse højere end sundhed?

Set med politiske briller

Ud fra vores analyse, hvor vi inddrog teori om ingroup-outgroup i social praksis, har vi fastslået kommunikationen i vores artikler som ekskluderende over for rygere. At skælde en gruppe ud kan ifølge social identity theory virke sammentømmende på denne gruppe. Måske skaber det faktisk mere inkarnerede rygere, som står sammen som minoritetsgruppe. Hvis man tager et par politiske briller på og kigger på den aktuelle kommunikation ud fra et ønske om, at få flere til at stoppe med at ryge, er den eksisterende diskurs måske ikke optimal. En anerkendende kommunikation i medierne kunne muligvis have mere positiv effekt, hvis vi betragter diskursen ud fra et samfundsmæssigt ønske om at nedbringe antallet af rygere. Mediernes eksisterende kommunikation lader ikke til at anerkende de positive sider ved rygning, og derfor føler rygerne sig måske ikke mødt. Lige nu ser vi en 'os-mod-dem' kommunikation, hvor der kun præsenteres én sandhed. Ud fra et socialpsykologisk perspektiv lader den ensrettede kommunikation ikke til at være frugtbar i forhold til at mindske antallet af rygere i Danmark. Ud fra social identity theory, virker den stigmatiserende kommunikation

snarere modsat, hvor rygere sammentømmres som udskældt gruppe. Dette er vi nået frem til ved at benytte socialpsykologisk teori under social praksis.

Når vi taler om et 'os mod dem' scenarie, kan det virke, som om medierne har et formål om at nedbringe antallet af rygere. Her skal man dog træde varsomt med at betragte nyhedsmedierne som helgener, der blot ønsker at hjælpe rygerne. Man kan blive foranlediget til at tro, at det er mediernes formål at få rygere til at kvitte smøgerne – både på grund af den negative diskurs om rygning, men også fordi de 'tekster', der trækkes på i den intertekstuelle opbygning, ofte er institutioner med en agenda om at nedbringe rygning i samfundet. Dette er dog ikke tilfældet med vores artikler, hvis formål det er at nå ud til en bred læserskare efter et princip om udbud, efterspørgsmål og aktualitet. Et af mediernes formål om et højt læsertal viser os et eksempel på, hvordan de forskellige institutioner påvirker hinanden i forhold til rygerdiskursen. Medierne skriver artikler, som folk gerne vil læse, og deres valg af både emne og modalitet bestemmes derfor i forhold til deres målgruppe. Der er ikke blot en afsender og en modtager på diskursen. Medierne skriver artikler om emnet rygning koblet til sundhed og sygdom, fordi læserne, har en interesse i disse temaer. Sundhed og sygdom er emner, som er blevet vigtige og fylder meget i samfundet. På den måde kan vi se, hvordan de forskellige institutioner er med til at påvirke hinanden: Samfundsborgernes interesse for sundhed påvirker medierne til at skrive om dette emne. Mediernes fokus på emnet er samtidig med til at forstærke samfundsborgernes fokus. På den måde er mediernes rygerdiskurs ikke noget, der kommer "fra dem til os", den er snarere skabt i en vekselvirkning mellem samfund, medie og mennesker.

Det er vigtigt at pointere, at vores analyse kun baseres på mediernes kommunikation om rygning. Der er andre institutioner, som kommunikerer om rygning med en anden dagsorden end medierne. For eksempel vil en reklame fra Nicorette prøve at overbevise rygere om, at det er en god ide at holde op med at ryge. Her ville kommunikationen måske være anderledes. Under alle omstændigheder ville et andet formål bag kommunikation have afgørende betydning for vores analyse.

Er rygning virkelig taberagtigt?

Betragter man kommunikationen om rygning i et bredere perspektiv og ser på, hvordan det fremstilles i forskellige reklamer, på de sociale medier, i modebranchen, i forbindelse med modeller og skuespillere og så videre (ved for eksempel at google "smoking and actors" eller "smoking and models"), vil man se rygning fremstillet anderledes. I denne forbindelse kan man ofte opleve rygning sat i forbindelse med noget cool og med mennesker, som udviser status og attitude. Dette stiller spørgsmålstegn ved vores påstand om, at rygning sættes i direkte forbindelse med at være usund. Signalerer rygning nødvendigvis "usundhed" og "taber"? Man ser sjældent en overvægtig eller en stiknarkoman i en tilsvarende "cool" kontekst. Man kan derfor diskutere, om rygere bliver stemplet som usunde i samme omfang som for eksempel overvægtige og stofmisbrugere, selvom mediernes diskurs sætter dem i denne kategori.

Der hænger tilsyneladende noget image ved fra Marlboro Mans dage - måske er smøger stadig lidt "bad". Signalværdien er i hvert fald en klart anden end andre usunde vaners. Man kan forestille sig, at rygningens status af at være "cool" måske forstærkes af det "forbudte" i at gøre det, som "mediernes siger vi ikke må". Samtidig er man gennem cigaretterne en del af et fællesskab, som styrkes af en samfundsdiskurs, der sætter rygere i en mindretalsboks, og dermed giver belæg for *ingroup bias*. På den måde kan den eksisterende diskurs være med til at opretholde nogle af de positive ting ved rygning som signalværdi og fællesskab.

Selvom der tilsyneladende stadig er status forbundet med rygning, anfægter denne positive fremstilling af rygere ikke vores analyseresultat. Vi har set på rygerdiskursen i vores udvalgte artikler, velvidende at der findes andre diskurser. Fremstillingen af rygning i forbindelse med attitude og status viser blot, at der findes modsatrettede diskurser omkring det at ryge. Dette så vi også i forskellen mellem mediernes og respondenternes italesættelse af emnet. Selvom man ved rygning melder sig ind i en diskurs, der er usund og dermed skiller sig ud fra sundhedsfællesskabet, melder man sig måske samtidig ind i en diskurs om at være "cool". En diskurs der indeholder positive værdier. Derfor er rygning altså ikke kun forbundet med noget dårligt. Selvom medierne italesætter det negativt, findes der stadig mange andre diskurser omkring rygning.

Hvem har magten?

Et af udgangspunkterne for den kritiske diskursanalyse er, at der foregår skjulte processer der opretholder ulige magtforhold. Magtbegrebet er ikke noget vi har benyttet os af i analysen af dette speciale, da det ikke har været en del af vores undersøgelsesfelt. Efter analysen, kan vi dog observere, at magten i øjeblikket ligger hos sundhedsdiskursen. I dag er sundhedstendensen blevet så dominerende, at man kan risikere at blive en minoritet, hvis man ikke opfylder kriterierne for at være en af sundhedsfælleskabet. Det er en tendens som bakkes op af Nanna Mik-Meyer, som blandt andet udtaler, at overvægtige mennesker bliver stemplet som dovne, dumme og dårlige forældre.

"Mange anser for eksempel overvægtige personer for personer, der har flere psykiske problemer, er mere dovne, er dårligere forældre, partnere, end normalvægtige borgere" (Mik-Meyer i Niklasson, 2013: 142)

I en artikel⁶ af Lotte Hvas, som er læge og medlem af Etisk Råd, kalder hun det for sundhedisme. Hun mener at sundhed er blevet en religion for danskerne. Hun mener at sundheden har taget overhånd og at vi i dag har så meget fokus på det perfekte og det smukke, at vi udstøder de uperfekte, heriblandt rygere, overvægtige og så videre.

Vi har ikke valgt at gå videre med magtbegrebet af flere årsager. Dels mener vi, at det ville fjerne fokus fra vores oprindelige problemstilling, der fokuserer på italesættelsen af rygning i danske medier. Desuden ville et fokus på magt kræve en definition af begrebet, hvilket er omfattende i sig selv. Blandt andet har Foucault dedikeret meget af sit arbejde til magtbegrebet. (Jørgensen & Phillips 2010: 22)

⁶ <http://www.etik.dk/hverdagsetik/kommentar-sundhedisme-er-blevet-den-nye-religion>

Sammenfatning

I analysen definerede vi rygerdiskursen ud fra eksisterende diskurser, som blev italesat i vores artikler. Herunder har vi opstillet de diskurser, som vi har analyseret os frem til.

- Sygdomsdiskurs.
- Misbrugsdiskurs.
- Samvittighedsdiskurs.
- Sundhedsdiskurs.
- Minoritetsdiskurs.
- Kriminalitetsdiskurs.
- Katastrofediskurs:

Italesættelsen af rygning associeret til ovenstående diskurser er belæg for, at vi definerer rygerdiskursen som negativ og stigmatiserende. Vi benyttede Goffmans definition på stigma som udgangspunkt.

Fokusgruppeinterviewet gav os et noget andet sæt diskurser. Synet på rygning mindede meget om hinanden i begge grupper. Når de talte om rygning generelt, og hvad de satte i forbindelse med rygning, italesatte de diskurser inden for den samme diskursorden. Det var især fællesskab og det sociale som definerede, hvad de forbandt med rygning. Nedenfor har vi listet de diskurser op, som vores respondenter italesatte.

- Socialdiskurs.
- Fællesskabsdiskurs.
- Sundhedsdiskurs.
- Autonomidiskurs.
- Identitetsdiskurs.

Når det drejede sig om mennesker, der blev syge på grund af rygning, ændrede holdningen sig dog. Her så vi en bred enighed hos ikke-rygerne om, at det var selvforskyldt, og at de ikke forstod, hvorfor man blev ved med at ryge, når man blev syg af det. Dette betragter vi som et

tegn på, at vores respondenter bliver påvirket af rygerdiskursen, da vi lige pludselig så et andet syn på rygning. Først talte de om det som noget positivt og satte positive værdier i forbindelse med rygning. Det ændrede sig dog ret markant, når det handlede om syge mennesker der ikke kan holde op. Pludselig kunne vi genkende den samme retorik, som vi så i vores artikler.

I analysen omtalte vi en sundhedsdiskurs, som en samfundstendens der er blevet mere og mere fremtrædende. Tendensen er blevet så markant, at den har fået samfundsmæssig status og magt. Det er i dag vigtigt at være synlig sund både med hensyn til hvordan du ser ud, men også især din livsstil. Derfor er det blevet normen, at man går op i sin sundhed og det gælder både i forhold til kost og motion. Her falder rygere ved siden af, da de med deres rygning lever usundt og dermed ikke passer ind i sundhedsdiskursen.

Konklusion

Vi kan konkludere, at kommunikationen om rygning i vores artikler er præget af negative diskurser. Disse diskurser skaber en nedsættende og hård tone om rygning. Den hårde tone og negative diskursorden medfører en stigmatiserende rygerdiskurs. Den stigmatiserende effekt opstår, fordi rygerdiskursen i vores empiri ikke udfordres, men bevæger sig under den samme negative diskursorden. Rygerdiskursen har altså med sine medbetydninger af rygning som usundt, svagt og uønsket fået en hegemonisk status som 'sandhed' i medierne. Vi konkluderer ud fra vores empiri og Goffmans definition på stigma, at kommunikationen om rygning i vores artikler peger i retning af en social stigmatisering af rygere som samfundsgruppe. Dette kunne tyde på et generelt billede i medierne, som vi dog ikke kan konkludere ud fra vores empiriudsnit. En bredere analyse af mediernes italesættelse af rygning kunne være relevant for at understøtte dette.

Rygerdiskursen ser i høj grad ud til at blive påvirket af flere samfundstendenser. Her er sundhedstrenden særligt væsentlig, da rygning ofte bliver sat i forbindelse med sundhed og sygdom. Vi har omtalt, at det sunde liv er lig med det gode liv i dag. Denne tendens vurderer vi har stor betydning for den aktuelle rygerdiskurs, hvor det er succesfuldt at være sund – og det involverer ikke at ryge. På samme måde mener vi, at rygeloven har været med til at påvirke rygerdiskursen i og med det er blevet mere besværligt at være ryger, og at de samtidig bliver mere udstillet som gruppe for sig – som for eksempel i buret i lufthavnen. Vi ser også en generel tendens i mediernes retorik, hvor det er okay at have en hård tone over for visse samfundsgrupper. Vi forestiller os, at en generel hård tone mod "lavere" samfundsgrupper påvirker rygerdiskursen i en negativ retning. Dette er vores egen observation og oplevelse. Der er altså ikke teoretisk belæg for at konkludere dette. Videre undersøgelse kunne fokusere på retorikken over for de samfundsgrupper, rygerdiskursen associerer til – for eksempel misbrugere, overvægtige eller folk med en lav social og økonomisk status.

Vi så en stor forskel på italesættelsen af rygning i vores artikler sammenlignet med vores respondenter. Fokusgruppeinterviewet gav os et billede af, at især fællesskab og det sociale var vigtigt for, hvordan begge grupper af unge definerede rygning og rygere. Italesættelsen af rygning var altså ikke den samme for vores informanter og i vores artikler. Alligevel lod begge grupper til at være påvirket af mediernes diskurs. Ikke-rygerne italesatte generelt positive

værdier i forhold til rygning, men gav samtidig rygere skylden for deres egen sygdom. De havde ikke medlidenhed med dem, men så det som deres eget valg og ansvar.

Rygergruppen så ud til at kunne mærke stigmatiseringen af dem i hverdagen, hvor folk kommenterede deres rygning, påpegede, at rygning er usundt eller på anden måde gav udtryk for, at de ikke brød sig om rygning. Dette tyder på en generel tendens til at tale nedsættende om rygning – ikke blot i vores artikelempiri.

Indflydelsen af rygerdiskursen på vores respondenter virkede altså til at være negativ, selvom de selv også italesatte nogle positive værdier.

Hvis vi sætter denne indsamlede viden i forhold til teori, kan vi ud fra social identity theory sige, at den stigmatiserende rygerdiskurs kan have en omvendt effekt i forhold til, at få folk til at holde op med at ryge. Angreb på en minoritetsgruppe vil resultere i ingroup bias og sammentømre gruppen. Dette kom til direkte til udtryk i interviewet af rygergruppen, hvor vores respondenter gik til angreb på en anden gruppe, der ikke levede op til sundhedsnormen. Dette understøtter vores teori om, at den stigmatiserede kommunikation virker provokerende for rygere som gruppe. Den stigmatiserende kommunikation om rygere kan på den måde være med til at styrke sammenholdet blandt rygerne og føre til en trodsreaktion. Vi er opmærksomme på, at det ikke er mediernes formål med de aktuelle artikler at få folk til at stoppe med at ryge. Vi ser det alligevel ligge implicit i kommunikationen, at der er et samfundsmæssigt ønske om at mindske antallet af rygere. I forhold til dette mener vi ikke, at den stigmatiserende diskurs er hjælpsom.

Rygerdiskursen, som vi har defineret den ud fra vores empiri, er præget af en hård retorik over for rygere. Der er en hegemonisk status af at 'rygning er usundt', og det er blevet socialt accepteret at tale dårligt om rygere. Denne tendens i kommunikationen har en stigmatiserende effekt på rygere som samfundsgruppe, som ser ud til at påvirke både rygere og ikke rygere.

Diskurser opstår gennem sociale konstruktioner og virker i samspil med tendenser i samfundet. Den betydning, der ligger i rygerdiskursen er derfor ikke blot et produkt af en envejskommunikation, men skabt i vekselvirkning mellem mennesker i samfundet, mediers fokus og udviklingen i samfundstendenser. Vi vurderer, at især

sundhedstendensen har afgørende indflydelse på den aktuelle rygerdiskurs, som virker stemplende på rygere.

Det bliver spændende, at se hvor længe sundhedstendensen hænger ved, og hvilken tendens der bliver den næste. Gad vide om den vil have en anden betydning for rygning i samfundet.

Refleksion

I dette afsnit vil vi reflektere over vores tilgang. Vi vil overveje hvad en anden videnskabsteoretisk tilgang kan bidrage med til specialet. Vi vil desuden overveje vores valg af teori, og se på hvordan andre teoretiske fremgangsmåder kan bidrage til vores problemstilling. Til sidst vil vi reflektere over, hvordan vi kunne arbejde videre med specialet, både med vores nuværende problemstilling og hvis man modificerede den.

Dette speciale tager udgangspunkt i nyere artikler. Det kunne være interessant at udvide vores empiri, så vi også kiggede på ældre artikler om rygning. Artikler fra før rygeloven tiltrådte og måske også inden sundhedstendensen for alvor tog fat i danskerne. Ved at analysere ældre artikler, kan vi vurdere om retorikken rent faktisk har ændret sig efter rygeloven og om det store fokus på sundhed reelt har indflydelse på, hvordan vi taler om rygning. På den måde kunne vi undersøge om artiklerne på en eller anden vis afspejlede større tendenser i samfundet. For eksempel er vi inde på, at synet på rygning er negativt og stigmatiserende, blandt andet fordi der er så meget fokus på sundhed. Hvis man gik år tilbage, hvor der ikke var samme fokus på sundhed, hvordan ville man så italesætte og beskrive rygning? Ville det være på samme måde, eller ville der være en forskel? Ville man kunne spore en anden samfundstendens i en ældre artikel? På den måde ville en artikel være en mindre del af en større helhed, hvor helheden ville være tidsperioden. Det ville være en fremgangsmåde inden for hermeneutikken, hvor man arbejder med forståelse og fortolkning af dele og helheder. (Pahuus i Collin 2008: 147)

I forhold til vores teoretiske fremgangsmetode, den kritiske diskursanalyse, er der også andre muligheder. Vi har valgt at arbejde med diskurser, da vi synes det er et interessant og relevant begreb, og vi føler det er den mest konstruktive teori til netop vores problemformulering. Men hvordan havde det set ud, hvis vi havde benyttet os af andre teorier?

Under vores analyse så vi eksempler på, at der blev argumenteret for og imod rygning. På den ene side så vi Sundhedsstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse og Vidensråd for Forebyggelse, og på den anden side har vi tobaksindustrien. Man må formode at Kræftens Bekæmpelse, Sundhedsstyrelsen og Vidensråd for Sundhed alle er forholdsvis enige i holdningen til tobak, hvor tobaksindustrien står på den anden side. Det kunne være interessant at se hvilke argumenter, og modargumenter, som tobaksindustrien gør brug af. Vi så et lille eksempel på det i en af vores artikler, hvor en talsmand for en tobaksvirksomhed

udtaler sig. Der var argumentet for, ikke at forbyde tobakssalg om, at det ville øge kriminaliteten i Danmark. Især tobaksindustrien kunne være spændende at beskæftige sig mere med, da deres argumenter formentlig vil have et andet fokus end dem fra Sundhedsstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse og Vidensråd for Forebyggelse. Samtidig står tobaksindustrien over for den udfordring, at det er ulovligt at reklamere for tobak i Danmark⁷.

Et andet område der kunne være interessant at fokusere mere på, er måden der bliver appelleret til læseren. Vi så for eksempel Frede Donskov der omtaler tobak og cigaretter som noget, der aktivt tager livet af vores kære, og alle de forskellige tal og statistikker er også en måde at appellere til læseren på. Derfor kunne vi med fordel inddrage teori om argumentation og appellformer. Vi har dog ikke fokus på argumentation i vores opgave, hvilket er en af grundene til vi så bort fra disse. Hvis vi derimod havde fokus på argumentation, ville det være en givende tilgang.

I denne opgave har vi valgt at arbejde med Faircloughs kritiske diskursanalyse. Tilgangen er åben, med mulighed for at sammensætte sin egen analyse, der passer til ens konkrete problemstilling. Vi har udvalgt de elementer af analysen, som vi fandt relevant til vores problemstilling, hvilket har resulteret i nogle fravalg. Vi har diskuteret Faircloughs tilgang i vores teoriafsnit, så dette vil vi undlade at gøre igen. Til gengæld vil vi reflektere over et af udgangspunkterne for Fairclough i hans diskursanalyse.

Faircloughs kritiske diskursanalyse tager udgangspunkt i, at der er skjulte processer der opretholder ulige magtforhold i samfundet. Med sin kritiske diskursanalyse vil Fairclough afdække disse skjulte processer og i sidste ende skal det føre til et skift eller en udligning i disse ulige magtforhold. Vi ser dette som et meget hæderligt formål med en analyse, som for vores vedkommende er svært at leve op til. Vores opgave er ikke ude på at ændre samfundets holdning til rygere og rygning. Vi er ikke, på den måde, ude efter at afdække skjulte processer der opretholder ulige magtforhold. Vi er naturligvis klar over, at alle diskursanalyser ikke skal have som formål at forandre samfundet. Det viser også alsidigheden ved metoden, at man på den ene side kan arbejde med noget forholdsvis snævert – også mere snævert end vores rygeremne – og på den anden side være ude efter at skabe

⁷ <http://www.forbrugerombudsmanden.dk/Sager-og-praksis/Praksis/Praksis-efter-tobaksreklameloven>

lighed i magtbalancen. Men det kan give anledning til at overveje hvor vidt ens formål med analysen er 'hæderligt' nok.

I forlængelse af vores refleksion ovenfor, så kunne et videre arbejde med vores emne handle om, om der netop foregår disse skjulte processer, der skaber ulige magtforhold i forhold til rygning. En undersøgelse kunne handle om, hvem der har fordel af eventuelle ulige magtforhold, og hvordan disse bliver opretholdt.

Hvis vi ændrede vores fokus på rygerdebatten lidt, så ville det også åbne op for nye muligheder i forhold til tilgangen til opgaven. Hvis vi for eksempel arbejdede med en tese om, at der var et ønske om at få reduceret antallet af danske rygere fra regeringens side, Kræftens Bekæmpelse, Danmarks Lungeforeningen eller en helt anden aktør. Vi har gennem vores fokusgruppeinterviews fundet ud af, at 'skræmmekampagnerne' om rygning ikke længere har den ønskede effekt. Derfor kunne man argumentere for, at der var grundlag for at prøve en ny tilgang. Vores respondenter, især rygerne, var også oplyste om konsekvenserne ved rygning – det er skadeligt og dårligt for ens helbred. Så oplysning er der måske heller ikke så meget brug for. Danskerne ved godt, at det er usundt at ryge. Hvis man ønsker at reducere antallet af rygere i Danmark, så kunne en metode være persuasivt design ('persuasive design'), eller motiverende design. Det er en teori der handler om at ændre adfærd, ved at 'overtale' eller 'lokke' folk til det.⁸ Her kunne det være interessant at arbejde med, at få motiveret folk til at stoppe med at ryge via persuasivt design. Vi ville støde på nogle etiske overvejelser om, at gå ind og forsøge at ændre på folks adfærd uden de selv er klar over det, men et argument kunne være, om det ikke er for deres eget bedste?

⁸ Inspiration til persuasive design er hentet fra BJ Fogg, der er grundlægger af begrebet. Han underviser ved Stanford University. www.bjfogg.com d. 19.04.2015

Litteraturliste

Bøger

Andersen, Niels Åkerstrøm. *Poststrukturalistiske analysestrategier*. 2005, 1. udgave. Roskilde Universitetsforlag (Refereret til som Andersen)

Andersen, Niels Åkerstrøm. *Socialkonstruktivistiske analysestrategier*. 2005, 1. udgave. Roskilde Universitetsforlag (Refereret til som Andersen 2)

Andersen, Niels Åkerstrøm. *Diskursive analysestrategier*. 1999. Nyt fra Samfundsvidenskaberne

Bryman, Alan: *Social research methods*. 2012, 4. udgave. Oxford University Press

Collin, F. & **Køppe**, S.: *Humanistisk Videnskabsteori*. 2008, 2. udgave 5. oplag. DR Multimedie

Fafner, Jørgen. *Retorik*. 2005, 9. oplag. Akademisk Forlag

Fairclough, Norman. *Analysing Discourse*. 2003, Routledge

Fairclough, Norman. *Discourse and Social Change*. 2014. 9. oplag (første oplag i 1992). Polity Press

Fairclough, Norman. *Kritisk diskursanalyse – En tekst samling*. 2008, 1. udgave 3. oplag. Hans Reitzels Forlag (Oversat til dansk af Elisabeth Halskov Jensen)

Franzoi, Stephen L. *Social Psychology*. 2009. 5. udgave. McGraw-Hill

Justesen, L & **Mik-Meyer**, N. *Kvalitative metoder i organisations – og ledelsesstudier*. 2010 1. oplag. Hans Reitzels Forlag

Jørgensen C. & Onsberg, M. *Praktisk argumentation*. 2008. 3. Udgave, 1. Oplag. Nyt Teknisk Forlag

Jørgensen, M. W. & Phillips, L. *Diskursanalyse*. 2010 7. oplag. Roskilde Universitetsforlag

Kvale, S. & Brinkmann, S.: *Interview – Introduktion til et håndværk*. 2009, 2. udgave 2. oplag. Hans Reitzels Forlag

Niklasson, Grit. *Sundhed, menneske og samfund*. 2013 1. udgave. Samfundslitteratur

Tverskov, Eva & Kim. *Sådan gør journalister – Håndbog for alle andre*. 1. udgave 2. Oplag. Forlaget Ajour

Tidsskrift

Albæk E. & Vreese Cd. (2010) Forskning i politisk kommunikation: Et overblik. *Politica. Tidsskrift for politisk videnskab* 32: 279-293

Hjemmesider

Forbrugerombudsmandens hjemmeside. Handler om at det er ulovligt at reklamere for tobak i Danmark.

<http://www.forbrugerombudsmanden.dk/Sager-og-praksis/Praksis/Praksis-efter-tobaksreklameloven>

Danmarks Lungeforenings hjemmeside. Her finder vi information om rygning.

<https://www.lunge.dk/fakta-om-rygning>

Politikens hjemmeside. En oversigt i Peter Brixtofte-sagen

<http://politiken.dk/indland/politik/politikfakta/ECE1593718/brixtofte-sagen---det-skete-der/>

Politikens hjemmeside. En artikel om Naser Khader-sagen

<http://politiken.dk/kultur/medier/ECE1846528/naser-khader-vinder-retssag-mod-se-og-hoer/>

Retsinformation. Her finder vi rygeloven.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=11388>

En hjemmeside med en artikel om social identity theory. Artiklen er skrevet af Saul McLeod der underviser i psykologi ved The University of Manchester. Vi vurderer derfor indholdet som troværdigt. Indholdet stemmer desuden overens med bogen *Social Psychology (2009)*.

<http://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html>

Sundhedsstyrelsens hjemmeside. Refererer også til rygeloven.

<http://sundhedsstyrelsen.dk/da/sundhed/tobak/lovgivning/lov-om-roegfri-miljoer>

Bilagsoversigt

Artikler (Findes også på vedlagte USB)

Bilag A:	400.000 danskere lider af lungesygdommen KOL	BT 04.05.2014
Bilag B:	Du er en idiot hvis du tænder en smøg	Berlingske 16.02.2014
Bilag C:	Ekspert: Forbyd tobakssalg til alle født i dette årtusinde	Politiken 11.06.2012
Bilag D:	Ekspert vil hæve prisen på en pakke cigaretter til 100 kr.	Berlingske 23.02.2014
Bilag E:	Hver fjerde dansker: Forbyd tobakssalg	Berlingske 13.10.2014
Bilag F:	Jeg kan simpelthen ikke stoppe med at ryge	Ekstra Bladet 20.04.2014
Bilag G:	København har rekord i KOL-dødsfald	Berlingske 16.02.2014
Bilag H:	Tag sygdommen alvorligt – eller dø	Ekstra Bladet 21.01.2014
Bilag I:	Unge dropper smøgerne	Ekstra Bladet 03.09.2014
Bilag J:	Unge vil straffe gravide rygere	Berlingske 29.04.2014
Bilag K:	Vi belaster samfundet	BT 22.08.2014

Fokusgruppeinterviews lydfiler (Findes på vedlagte USB)

Bilag L:	Fokusgruppeinterview med rygere
Bilag M:	Fokusgruppeinterview med ikke-rygere

Transskriberinger (Findes også på vedlagte USB)

Bilag N:	Transskribering af rygerinterview
Bilag O:	Transskribering af ikke-rygerinterview

Andet:

Bilag P:	Litteraturreview
----------	------------------